

Asmens, atsakingo už nacionalinės ataskaitos pateikimą, vardas ir pavardė	Romas Jankauskas Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Visuomenės informavimo ir švietimo skyriaus vedėjas
Parašas	
Data	2010-12-08

ORHUSO KONVENCIJOS ĮGYVENDINIMO ATASKAITA

Šalis	Lietuvos Respublika
Nacionalinis kontaktinis asmuo	Evelina Daugirdaitė
Institucijos pavadinimas	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija
Pareigūno vardas, pavardė ir pareigos	Evelina Daugirdaitė, Visuomenės informavimo ir švietimo skyriaus vyriausioji specialistė
Pašto adresas	Jakšto St. 4/9, LT-01105 Vilnius
Telefonas	+370 5 261 5339
Faksas	+370 5 210 7072
El. paštas	e.daugirdaite@am.lt

Pateikite trumpą informaciją apie šios ataskaitos rengimo procesą: su kokiais institucijomis buvo konsultuotasi arba kurios prisidėjo prie jos ruošimo, kaip konsultuotasi su visuomene, kaip atsizvelgta į konsultavimosi su visuomene rezultatus, kokia medžiaga remtasi ruošiant šią ataskaitą.

Pagrindinę ataskaitos dalį ruošė LR aplinkos ministerijos (toliau – AM) ir jai pavaldžios Aplinkos apsaugos agentūros (toliau – AAA) specialistai, atsakingi už Konvencijos įgyvendinimą. Ruošiant ataskaitą naudotasi LR teisės aktais, tarptautiniais susitarimais, valstybės ir savivaldybių institucijų tinklalapiuose pateikta ir kita jų turima ar pateikta informacija. Ataskaita skelbta respublikinėje ir regioninėje spaudoje. Konsultacijų su visuomene metu buvo gauti nevyriausybinių organizacijų atsiliepimai, pateiktos pastabos bei pasiūlymai, kurie įvertinti ir panaudoti ruošiant ataskaitą.

Praneškite apie bet kokias ypatingas aplinkybes, kurios padėtų geriau suprasti šią ataskaitą.

2008 m. birželio 11-13 dienomis Rygoje vykusio Orhuso konvencijos šalių trečiojo susitikimo metu buvo priimtas sprendimas III/6d dėl Lietuvos atitikties. Įgyvendinant sprendimą III/6d, 2008 m. spalio 1 d. Ministro Pirmininko potvarkiu Nr.362 sudaryta darbo grupė, kuriai buvo pavesta išnagrinėti ir įvertinti teisės aktus, įgyvendinančius Orhuso Konvencijos nuostatas, susijusias su Orhuso konvencijos šalių trečiojo susitikimo sprendimu dėl Lietuvos atitikties. 2009-08-26 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 979 patvirtintas „Veiksmų planas Trečiojo Orhuso konvencijos šalių susitikimo priimtiems sprendimams Lietuvai įgyvendinti“.

2009 m. sausio 22 d. „Valstybės žiniuose“ Nr. 8-273 paskelbtas naujas Orhuso konvencijos vertimas.

2009 m. balandžio 22 d. Ministro Pirmininko potvarkiu Nr. 150 sudaryta darbo grupė, kuriai pavesta išnagrinėti Orhuso konvencijos nuostatų taikymą Lietuvos nacionalinėje teisėje ir Veiksmų Orhuso konvencijos nuostatomis įgyvendinti planą. 2009-12-31 raštu Nr. 150-6 darbo grupė pateikė Lietuvos Respublikos Vyriausybei Veiksmų planą Orhuso konvencijos nuostatomis įgyvendinti. Darbo grupė nagrinėjo Lietuvos teisės aktus ir jai pateiktus svarstyti teisės aktų pakeitimus, kurie buvo vykdomi pagal pirmąjį Veiksmų planą. Nagrinėjant teisės aktus, kurie buvo keistini pagal pirmąjį Veiksmų planą (patvirtintą 2009-08-26 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 979), šios darbo grupės

siūlymai atitiko patvirtinto ir vykdomo Veiksmų plano punktus.

2009-08-26 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 979 patvirtintas „Veiksmų planas Trečiojo Orhuso konvencijos šalių susitikimo priimtiems sprendimams Lietuvai įgyvendinti“ pilnai įvykdytas, t. y. parengti visi teisės aktų projektai, iš kurių trys šiuo metu nepatvirtinti, nes yra svarstomi Lietuvos Respublikos Seime.

3 straipsnis

Išvardinkite teises, reglamentuojančias ir kitas priemones, įgyvendinančias bendrąsias 3 straipsnio 2, 3, 4, 7 ir 8 dalių nuostatas.

Paaiškinkite, kaip šios dalys įgyvendintos. Konkrečiai aprašykite:

(a) 2 dalyje minimas priemones, siekiant užtikrinti, kad pareigūnai ir valstybės institucijos nukreiptų ir suteiktų reikalingą informaciją;

(b) 3 dalyje minimas priemones, siekiant remti švietimą ir aplinkosauginį informavimą;

(c) 4 dalyje minimas priemones, kurių imamasi siekiant užtikrinti deramą pripažinimą ir paramą asociacijoms, organizacijoms ar grupėms, padedančioms įgyvendinti aplinkosauginius tikslus;

(d) 7 dalyje minimas naudotinas priemones, remiant šios Konvencijos principų taikymą tarptautiniu lygmeniu;

(e) 8 dalyje minimas priemones, kurių imamasi siekiant užtikrinti, kad besinaudojantys šioje Konvencijoje numatytais teisėmis, asmenys nebūtų baudžiami už savo veiklą, persekiojami ar kitais būdais varžomi.

(a) Informacijos teikimo pobūdį, mastą ir pagrindines sąlygas reglamentuoja Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų įstatymas (Žin., 2000, Nr. 10-236; 2005, Nr. 139-5008, 2009, Nr. 75-3064), Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas (Žin., 1999, Nr. 60-1945; 2006, Nr. 77-2975), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimas Nr. 875 „Dėl asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo viešojo administravimo institucijose, įstaigose ir kituose viešojo administravimo subjektuose taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 94-3779) ir Informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 22 d. nutarimu Nr. 1175 (Žin., 1999, Nr. 90-2660; 2005, Nr. 26-831, 2010, Nr. 19-864). Visuomenei turi būti sudarytos sąlygos susipažinti su priimtomis informacijos teikimo procedūromis. Kaip jau minėta, informacijos prieinamumo supaprastinimui institucijose yra įsteigtos informacijos atstovo tarnybos, t. y. padalinys ar darbuotojas, atsakingas už informacijos teikimą pagal „vieno langelio“ principą. Pagal Asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo viešojo administravimo institucijose, įstaigose ir kituose viešojo administravimo subjektuose taisyklių (Žin., 2007, Nr. 94-3779) nuostatus institucijos turi nurodyti turimos informacijos apie aplinką sąvadą, informacijos fiksavimo formą, informacijos pateikimo klausėjui terminus, paslaugų kainas, apmokėjimo tvarką ir kitus reikalavimus.

Informacijos apie oro kokybę teikimo pobūdį, mastą ir pagrindines sąlygas reglamentuoja: Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas (Žin., 1992, Nr.5-75), Lietuvos Respublikos aplinkos oro apsaugos įstatymas (Žin., 1999, Nr. 98-2813, 2010, Nr.54-2648), Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymas (Žin., 1997, Nr. 112-2824; 2006, Nr. 57-2025), Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr.130 „Dėl Valstybinės aplinkos monitoringo 2005-2010 metų programos patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr.19-608), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 22 d. nutarimas Nr. 1175 „Dėl informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarkos

patvirtinimo” (Žin., 1999, Nr. 90-2660, 2005, Nr. 26-831), Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. gegužės 26 d. įsakymas Nr. D1-265/V-436 „Dėl visuomenės, suinteresuotų institucijų ir įstaigų informavimo apie aplinkos oro užterštumo lygius tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr.74-2688; Žin., 2009, Nr.157-7111), Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. liepos 27 d. įsakymas Nr. D1-418 „Dėl ataskaitų apie aplinkos oro kokybės valdymo planus ar programas teikimo Europos Komisijai“ (Žin., 2004, Nr. 120-4441), Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. birželio 27 d. įsakymas Nr. 323 „Dėl metinės ataskaitos apie aplinkos oro kokybę teikimo Europos Komisijai“ (Žin., 2003, Nr. 65-2973, 2004, Nr. 107-4012), Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. birželio 27 d. įsakymas Nr. 322 „Dėl informacijos ir duomenų iš aplinkos oro užterštumą matuojančių stočių teikimo Europos Komisijai“ (Žin., 2003, Nr. 65-2972).

Lietuvos Respublikos vandens įstatymas (Žin.,1997, Nr. 104-2615; 2003, Nr. 36-1544) reglamentuoja vandens naudotojų teisę gauti informaciją apie vandens telkiniams nustatytus vandenssaugos tikslus, jiems pasiekti numatytas priemones ir rengiamus bei parengtus valdymo planus.

Informacijos apie upių baseinų rajonus teikimo visuomenei, vandens naudotojams ir kitiems suinteresuotiems asmenims tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. vasario 23 d. nutarimu Nr. 198 „Dėl informacijos apie upių baseinų rajonus teikimo visuomenei, vandens naudotojams ir kitiems suinteresuotiems asmenims tvarkos patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 30-984).

Siekiant pradėti visuomenės supažindinimą ir įtraukimą į vandens valdymo sistemos kūrimą, 2006 m. spalio mėn. Aplinkos apsaugos agentūra parengė ir aptvirtino upių baseinų rajonų (UBR) valdymo planų sudarymo tvarkaraštį, pagal Aplinkos apsaugos agentūros 2006 m. spalio 25 d. Nr. V-110 direktoriaus įsakymą „Dėl upių baseinų rajonų valdymo planų sudarymo tvarkaraščio patvirtinimo“.

Vienas pagrindinių įrankių, skirtų įtraukti visuomenę į vandens valdymą, yra pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. kovo 14 d. įsakymą Nr. 266 „Dėl Dauguvos, Lielupės, Nemuno ir Ventos upių baseinų rajonų koordinavimo tarybų sudėties ir nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 35-1142) sudarytos Upių baseinų rajonų koordinavimo tarybos.

Aplinkos ministro 2005 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. D1-330 patvirtintos Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo, atnaujinimo ir panaikinimo taisyklės (Žin., 2005, Nr. 103-3829) (toliau – TIPK taisyklės) nustato pareigą kompetentingoms institucijoms, rengiančioms tokius leidimus – regiono aplinkos apsaugos departamentams (toliau – RAAD) - pateikti visuomenei informaciją apie priimtą paraišką leidimui gauti ir parengtą leidimą šių Taisyklių XI skyriuje nustatyta tvarka. Taisyklių XI skyrius detalizuoja šios informacijos apimtis ir pobūdį bei visuomenės dalyvavimo leidimų išdavimo procese procedūras:

„69. Visuomenės informavimą ir suinteresuotos visuomenės dalyvavimą Leidimų išdavimo procese, įskaitant šių Taisyklių 35–37 punktuose numatytus atvejus, organizuoja RAAD.

70. RAAD ne vėliau kaip per 10 dienų po paraiškos išduoti ar atnaujinti Leidimą Taisyklių 1 priede nurodytiems įrenginiams priėmimo informuoja apie tai visuomenę galimais informacijos sklaidos būdais (per miesto, rajono ar respublikinę spaudą, savivaldybės institucijos skelbimų lentoje, esant galimybei – elektroninėmis informavimo priemonėmis). Pranešime turi būti nurodyta:

70.1. kur ir kokiam ūkinės veiklos objektui (įrenginiui), kokiai ūkinei veiklai planuojama išduoti ar atnaujinti Leidimą;

70.2. kas yra veiklos vykdytojas;

70.3. kur ir kada galima susipažinti su šių Taisyklių 16, 17, 20 ir 22 punktuose nurodyta informacija;

70.4. institucijos, dalyvaujančios priimant sprendimą dėl Leidimo išdavimo ar atnaujinimo, pavadinimas, kam ir iki kada teikti pasiūlymus dėl Leidimo išdavimo ar atnaujinimo.

71. Suinteresuota visuomenė pasiūlymus ir pastabas turi teisę teikti 21 dieną nuo šių Taisyklių 70 punkte nurodyto pranešimo paskelbimo dienos.

72. Suinteresuotos visuomenės atstovas, teikdamas pastabas ir pasiūlymus dėl Leidimo išdavimo ar atnaujinimo, privalo nurodyti savo vardą, pavardę (ar organizacijos pavadinimą), adresą, telefoną.

73. Iš suinteresuotos visuomenės gautus pasiūlymus RAAD turi užregistruoti ir atsižvelgti į juos rengdamas Leidimą.

74. Leidimas išduodamas tik pasibaigus pastabų ir pasiūlymų pateikimo terminui, nurodytam šių Taisyklių 71 punkte.

75. Ne vėliau kaip per 10 dienų po Leidimo Taisyklių 1 priede nurodytiems įrenginiams išdavimo ar atnaujinimo RAAD informuoja apie tai visuomenę galimais informavimo būdais, pateikdamas šią informaciją: kada, kokiam veiklos vykdytojui, kokiai ūkinei veiklai išduotas ar atnaujintas Leidimas, kur ir kada visuomenė gali susipažinti su Leidimu, jame nustatytomis sąlygomis, taip pat informacija ir motyvai apie tai, kaip į suinteresuotos visuomenės pastabas ir pasiūlymus buvo atsižvelgta priimant sprendimą dėl Leidimo išdavimo ar atnaujinimo.

76. Informaciją, susijusią su Leidimo išdavimu ar atnaujinimu, taip pat Leidimų duomenų bazėse kaupiamus duomenis RAAD, pareiškėjo prašymu, pateikia įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

76¹. Veiklos vykdytojas padaro prieinamus visuomenei jo vykdomo aplinkos monitoringo rezultatus.“

TIPK taisyklių 7 priedas „Visuomenės dalyvavimas priimant sprendimus“ reglamentuoja visuomenės dalyvavimą priimant sprendimus, t. y. suinteresuotos visuomenės galimybę teikti pastabas pateiktai paraiškai leidimui gauti ir parengtam leidimo projektui, galimybes gauti papildomą informaciją ir atsakymus į pateiktas pastabas ir pasiūlymus: „1. Sprendimo priėmimo procese visuomenė (viešais skelbimais arba kitomis atitinkamomis priemonėmis, pavyzdžiui, elektroninėmis masinėmis informacijos priemonėmis, jei jos prieinamos) iš anksto ir vėliausiai, kai tik informacija gali būti pagrįstai teikiama, informuojama apie:

a) prašymą dėl leidimo išdavimo arba atitinkamais atvejais prašymą atnaujinti leidimą ar leidimo sąlygas. Pateikiamas šių elementų aprašymas:

- įrenginys ir jos veiklos rūšys;
- įrenginio naudojamos arba gaminamos žaliavos ir pagalbines medžiagos, kitos medžiagos ir energija;
- įrenginio išmetamų teršalų šaltiniai;
- įrenginio vietos sąlygos;
- numatoma iš įrenginio į kiekvieną terpę išmetamų teršalų kilmė ir kiekis, taip pat nustatytas išmetamų teršalų pastebimas poveikis aplinkai;
- siūloma technologija ir kiti metodai teršalų išmetimo iš įrenginio prevencijai arba, jeigu tai neįmanoma, mažinimui;
- jei būtina, priemonės, neleidžiančios atliekoms įrenginyje susidaryti, ir priemonės joms panaudoti;
- tolesnės priemonės veiklos vykdytojo pagrindinių įsipareigojimų bendriesiems principams vykdyti; priemonės teršalų išmetimo į aplinką monitoringui;
- apibūdintos išnagrinėtos pagrindinės alternatyvos, jei jų yra;

b) jei įrenginio eksploatavimas gali turėti didelį neigiamą poveikį kitos valstybės narės aplinkai arba valstybė narė, kuri gali būti stipriai paveikta, to prašo, Aplinkos ministerija dėl naujo įrenginio arba įrenginio, kuriame atliktas esminis ūkinės veiklos pakeitimas, perduoda pagal TIPK taisyklių 35–37 p. reikalaujamą pateikti ar skelbti informaciją kitai valstybei narei tuo pačiu metu, kada ji suteikia savo piliečiams galimybę susipažinti su šia informacija;

c) kompetentingas institucijas, atsakingas už sprendimo priėmimą, tas, iš kurių gali būti gaunama atitinkama informacija, tas, kurioms gali būti teikiamos pastabos ar klausimai, ir pastabų ar klausimų pateikimo tvarkaraščio duomenis;

d) galimų sprendimų pobūdį arba, jei jau vienas yra, to sprendimo projektą;

e) kur taikytina, duomenis apie pasiūlymą atnaujinti leidimą ar leidimo sąlygas;

f) laiką ir vietą, būdą atitinkamai informacijai gauti;

g) duomenis apie visuomenės dalyvavimo ir konsultavimosi su ja priemones, parengtas pagal šio priedo 5 punktą.

2. RAAD užtikrina, kad Taisyklių XI skyriuje nustatytais terminais suinteresuotai visuomenei būtų pateikta:

a) teisės aktų nustatytais atvejais – svarbiausios ataskaitos ir siūlymai, pateikti RAAD tuo metu, kai suinteresuota visuomenė buvo informuota pagal šio priedo 1 punktą;

b) jei šio priedo 1 punkte nenurodyta informacija yra svarbi priimant sprendimą, tai pateikus prašymą, RAAD į informacijos prašymus atsako pareiškėjui apie tai, kur galima rasti informaciją, jei ji yra, apie

informacijai rinkti naudojamą matavimo tvarką, įskaitant analizės metodus, bandinių ėmimą ir bandinių parengimą, arba darydamos nuorodą į panaudotą standartizuotą procedūrą.

3. Suinteresuota visuomenė turi teisę Taisyklių XI skyriuje nustatyta tvarka, tačiau kol sprendimas nepriimtas, RAAD pareikšti pastabas ir pasiūlymus.

4. Priimant sprendimą turi būti atsižvelgiama į šiame priede nustatyto konsultavimosi rezultatus.

5. Išsamios visuomenės informavimo (pavyzdžiui, skelbimai tam tikru spinduliu ar skelbimai vietiniuose laikraščiuose) ir konsultavimosi su suinteresuota visuomene (pavyzdžiui, rašytiniai teikimai ar visuomenės apklaustos) priemonės yra nustatytos TIPK taisyklių XI skyriuje.“

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos (toliau – Tarnyba) nagrinėja asmenų pasiūlymus, prašymus, skundus, informuoja žemės savininkus apie steigiamas saugomas teritorijas (pvz. asmenys buvo informuojami laiškais apie numatomus steigti Suvalkijos nacionalinį ir Daugų regioninį parkus), skelbiamus saugomais gamtos paveldo objektus, teikia informaciją apie saugomas teritorijas suinteresuotiems subjektams. Įgyvendindami Orhuso konvencijos 3 straipsnio 2 dalies nuostatas Tarnyba ir direkcijos teikia informaciją žodžiu, raštu, interneto tinklapyje www.vstt.lt, saugomų teritorijų direkcijos – savo interneto tinklapiuose (adresai nurodyti prie 1.4 klausimo), taip pat rengiant naujus saugomų teritorijų planavimo dokumentus – svarstymuose su visuomene.

Apie saugomas teritorijas visuomenė gauna informacijos per žiniasklaidą (spausdinami straipsniai, bendradarbiaujama su laikraščiais bei žurnalais, pvz. laikraštis „Žalioji Lietuva“ supažindins su Tarnybos vykdomu projektu finansuojamu iš ES fondo „Saugomų teritorijų tvarkymas. I etapas“), mokyklinio amžiaus vaikams informacija teikiama mokyklose (saugomose teritorijose veikia „žaliosios mokyklos“, įgyvendinamas edukacinis projektas moksleiviams „Be gamtos nėra ateities“, kurio metu mokyklose vedamos pamokos, skirtos supažindinimui su saugomomis teritorijomis), taip pat moksleiviams surengta atvirų durų diena Tarnyboje.

Tarnybos kartu su direkcijomis įrengiamą informacinės sistemos pagrindą sudaro lankytojų centrai su vidaus ekspozicijomis, kurie valstybiniuose parkuose ir rezervatuose įrengiami siekiant suteikti detalesnę informaciją apie saugomas gamtos ir kultūros paveldo vertybes, poilsavimo galimybes, gido paslaugas lankytojams, organizuoti įvairius aplinkosauginius, tradicinius renginius, tradicinių verslų mokymus, parodas, seminarus, konferencijas. Saugomose teritorijose įrengiami informaciniai standai, platinami lankstinukai.

Saugomose teritorijose iš ES struktūrinių fondų ir valstybės lėšų įrengti lankytojų centrai:

1) Iki 2006 m. įrengta 10 lankytojų centrų, kurie veikia ir šiuo metu: Čepkelių valstybiniame gamtiniame rezervate, Kuršių nerijos nacionaliniame parke (2), Žemaitijos nacionaliniame parke, Pagamančio, Dieveniškų, Labanoro, Metelių, Nemuno deltos ir Panemunių regioniniuose parkuose;

2) 2006 m. – 2 lankytojų centrai: Gražutės ir Kurtuvėnų regioniniuose parkuose;

3) 2007 m. įrengti 5 lankytojų centrai: Aukštaitijos nacionaliniame parke, Aukštadvario, Kauno marių, Neries, Nemuno kilpų regioniniuose parkuose;

4) 2008 m. – 4 lankytojų centrai: Asvejos, Biržų regioniniuose parkuose, Kamanų valstybiniame gamtiniame ir Žuvinto biosferos rezervatuose;

5) 2009 m. – 5 lankytojų centrai: Anykščių, Krekenavos, Sartų, Tytuvėnų ir Varnių regioniniuose parkuose.

2008 m. išleisti 169 bukletai, lankstinukai, skrajutės, 14 knygų, 6 periodinių leidinių, užfiksuoti 323 bendravimo su žiniasklaida atvejai, surengtos 173 konferencijos, seminarai, darbuotojai perskaitė 326 paskaitas, parašė 119 straipsnių.

2009 m. išleisti 109 informaciniai leidiniai 68600 egzempliorių tiražu, organizuota 117 konferencijų, seminarų, mokymų, darbuotojai 262 kartus skaitė paskaitas ir pranešimus, spaudoje buvo publikuoti 602 straipsniai.

Kraštovaizdžio srityje Pareigūnai konsultuoja visuomenę, tiekia išaiškinimus dėl teisės aktų taikymo, informaciją žodžiu ir raštu, kai yra dėl to kreipiamasi. Informacija apie kraštovaizdžio srityje rengiamus teisės aktus pateikiama AM tinklalapyje ir Seimo informacinėje sistemoje. Informacija apie renginius, svarbius įvykius talpinama AM tinklalapyje.

Teritorijų planavimo proceso viešumą reglamentuoja Teritorijų planavimo įstatymas (Žin., 1995, Nr. 107-2391; 2004, Nr. 152-55311; 2006, Nr. 66-2429) (toliau – Įstatymas) ir Lietuvos Respublikos

Vyriausybės nutarimu Nr. 1079 patvirtinti „Visuomenės informavimo ir dalyvavimo teritorijų planavimo procese nuostatai“ (Žin., 1996, Nr. 90-2099, 2007, Nr. 33-1190; 2010, 78-4010) (toliau – Nuostatai). Šiais Nuostatais privalomai vadovaujasi valstybės ir savivaldybių institucijos bei įstaigos, juridiniai ir fiziniai asmenys, dalyvaujantys teritorijų planavimo dokumento rengime. Nuostatuose reglamentuota visuomenės dalyvavimo teritorijų planavimo procese tvarka, nustatytos bendrojo, specialiojo ir detaliojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo viešumą užtikrinančios procedūros. Vadovaujantis Teritorijų planavimo įstatymu ir Nuostatais visuomenės dalyvavimas yra sudėtinė teritorijų planavimo proceso dalis rengiant bendruosius, specialiuosius ir detaliuosius teritorijų planus. Planavimą organizuojančios valstybės ir savivaldybių institucijos ar įstaigos viešai paskelbia (skelbimai spaudoje ir interneto tinklalapyje, detaliojo planavimo atveju ir prie planuojamos teritorijos įrengtame stende) apie teritorijų planavimo dokumento pradžia, informuoja apie galimybes teikti pasiūlymus ir teikia informaciją apie teritorijų planavimo dokumento sprendinių strateginį pasekmių aplinkai vertinimą. Įstatyme ir Nuostatuose įtvirtintas reikalavimas konsultuotis su suinteresuota visuomene dėl sprendinių vykdomas supažindinant visuomenę su parengtais sprendiniais, su teritorijų planavimo dokumento sprendinių strateginio pasekmių vertinimo ir sprendinių poveikio vertinimo ataskaitomis, surengiant viešą ekspoziciją, suregistruojant gautus pasiūlymus. Pasiūlymai išnagrinėjami kartu su rengėju, į juos atsižvelgiama arba jie motyvuotai atmetami, pareiškėjams atsakoma raštu, pasiūlymai su suinteresuota visuomene aptariami baigiamojame konferencijoje ar atitinkamai viešame surinkime. Susipažinimui su parengtais nacionalinio, regiono lygmens teritorijų planavimo dokumentais skiriamas ne trumpesnis kaip dviejų mėnesių laikotarpis, iš jo ne mažiau kaip vienas mėnuo viešai ekspozicijai, susipažinimui su parengtais rajono lygmens bendrojo ir specialiojo teritorijų planavimo dokumentais – vieno mėnesio laikotarpis, 15 darbo dienų viešai ekspozicijai, su detaliaisiais planais – 20 darbo dienų, iš jų 10 darbo dienų viešai ekspozicijai, susipažinimui su supaprastinta tvarka parengtais detaliaisiais ir specialiaisiais planais -10 darbo dienų laikotarpis. Vadovaujantis minėtais nuostatais visuomenė informuojama ir apie teritorijų planavimo dokumento patvirtinimą, be to su patvirtinto teritorijų planavimo dokumento sprendiniais galima susipažinti planavimą organizavusioje institucijoje, jie skelbiami savivaldybės, kurioje yra planuojama teritorija, interneto tinklalapyje. Informacija apie teritorijų planavimo dokumento patvirtinimą atitinkamai pagal teritorijų planavimo lygmenį skelbiama šalies ar vietinėje spaudoje bei planavimą organizavusios institucijos interneto tinklalapyje. Įstatyme ir Nuostatuose taip pat nustatyta, kad asmenys gautą atsakymą, kad į jų pateiktus pasiūlymus neatsižvelgta parengtame teritorijų planavimo dokumente, gali apskusti valstybinę teritorijų planavimo priežiūrą vykdančiai institucijai per mėnesį nuo jiems išsiųsto laiško (atsakymo į pateiktą pasiūlymą) gavimo dienos. Skundus, susijusius su viešojo administravimo subjekto priimtu administraciniu sprendimu dėl teritorijų planavimo, nagrinėja pagal kompetenciją valstybinę teritorijų planavimo priežiūrą atliekančios institucijos Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (Žin., 1999, Nr. 60-1945; 2006, Nr. 77-2975) nustatyta tvarka.

(b) 2007 m. LRV nutarimu Nr. 1062 patvirtinta „Nacionalinė darnaus vystymosi švietimo 2007–2015 metų programa“ (Žin., 2007, Nr. 106-4348). Nacionalinės darnaus vystymosi švietimo 2007–2015 metų programos (toliau vadinama – ši Programa) paskirtis – sukurti darnaus vystymosi švietimo sąlygas, tobulinti formaliojo bei neformaliojo švietimo, savišvietos ir visuomenės informavimo kokybę, kad kiekvienas žmogus gebėtų prisidėti prie darnaus vystymosi – asmeniškai, profesine veikla, dalyvaudamas visuomenės gyvenime – vietos ir pasaulio mastu. Šios Programos tikslas – gerinti įvairių valstybės institucijų ir įstaigų švietimo veiklą, kad gyventojai, organizacijos, įmonės, įstaigos, bendruomenės, visuomenė geriau suprastų, kas yra darnus vystymasis, kokia jo svarba; ugdyti visų visuomenės narių gebėjimus, vertybines nuostatas ir paskatas demokratiškai ir atsakingai veikti – prisidėti prie darnaus vystymosi siekių įgyvendinimo; plėtoti institucinių struktūrų gebėjimą aktyviai dalyvauti darnaus vystymosi procesuose. Nacionalinė darnaus vystymosi švietimo 2007–2015 metų programa parengta atsižvelgiant į Nacionalinę darnaus vystymosi strategiją, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimu Nr. 1160 (Žin., 2003, Nr. 89-4029), ir Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Seimo

2003 m. liepos 4 d. nutarimu Nr. IX-1700 (Žin., 2003, Nr. 71-3216). Ši Programa – Jungtinių Tautų darnaus vystymosi švietimo dešimtmečio veiksmų plano sudedamoji dalis. Šios Programos priemonės numatomos atsižvelgiant į darnaus vystymosi prioritetus, nurodytus Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje, taip pat Europos Sąjungos ir Baltijos jūros regiono darnaus vystymosi strategines nuostatas, kitus svarbius darnaus vystymosi dokumentus. Šioje Programoje vartojama sąvoka „darnus vystymasis“ – kompromisas tarp aplinkosauginių, ekonominių ir socialinių visuomenės tikslų, sudarantis galimybes pasiekti visuotinę dabartinės ir ateinančių kartų gerovę, nedidinant leistino poveikio aplinkai. 2010 m. rugpjūčio 12 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1146 (kuris įsigalioja 2011 m. sausio 1 dieną) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. spalio 2 d. nutarimas Nr. 1062 „Dėl Nacionalinės darnaus vystymosi švietimo 2007–2015 metų programos patvirtinimo“ pripažintas netekęs galios. Šiuo nutarimu pavesta Švietimo ir mokslo ministerijai iki 2010 m. gruodžio 31 d. patvirtinti Nacionalinę darnaus vystymosi švietimo 2011-2015 metų programą.

Pagal Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priemonės „Visuomenės informavimas apie aplinką sistemos sukūrimas ir plėtra“ suplanuotas ir aplinkos ministro 2009 m. spalio 13 d. įsakymu Nr. D1-610 patvirtintas projektas „Visuomenės informavimas apie aplinką šviečiamosiose laidose, spaudoje, filmuose ir internetiniame portale“ (toliau - Projektas) prisidės prie šios priemonės uždavinio – skatinti gamtos išteklių išsaugojimą – įgyvendinimo, siekiant visuomenės informuotumo apie aplinkos apsaugą pagerėjimo, t.y. įgyvendinant viešinimo veiksmus bus siekiama, kad visuomenės informuotumas apie aplinkos apsaugą pagerėtų po 2,33 proc. per metus arba 9 proc. per 4 projekto įgyvendinimo metus.

Projekto tikslai ir uždaviniai išdėstyti atsižvelgiant į Sanglaudos skatinimo veiksmų programos, aplinkos sektoriaus interesus, savitumą, nacionalinės darnaus vystymosi strategijos, JTO Orhuso konvencijos, kitų programinių dokumentų nuostatas. Lietuvos gyventojai informacijai gauti yra linkę naudotis masinėmis informavimo priemonėmis, o pasitikėjimas jomis yra labai aukštas. Todėl Projekte numatytos viešinimo priemonės yra būtent tos, iš kurių daugiausiai informacijos gauti siekia Lietuvos piliečiai – tai televizija, spauda ir radijas. Žurnalų, filmų bei dokumentikos aplinkos temomis trūkumas – šios priemonės taip pat yra Projekto dalis. Informavimo kampanijos efektyviausios, kai pasitelkiama tinkama informavimo priemonių įvairovė – informacija bus skleidžiama ir internete. Tikimasi, kad įgyvendinus Projektą, gyventojai labiau išsigilins į aplinkosaugines problemas, turės platesnį, globalesnį supratimą apie pačią aplinkosaugą. Projekto veiklos: aplinkosaugos aktualijų TV ir radijo laidų ciklas per nacionalinę televiziją ir radiją; pažintinių gamtos laidų ciklas per nacionalinę TV, filmų sukūrimas ir filmų festivalis apie Lietuvos gamtą; darnios plėtros ir klimato kaitos aktualijų sklaida nacionalinės TV aktualijų laidose, nacionalinėje spaudoje ir internete; periodinis aplinkos aktualijų leidinys bei darnios urbanistinės plėtros aktualijų priedas egzistuojančiame periodiniame specializuotame leidinyje; aplinkosaugos ir darnaus vystymosi aktualijų internetinio portalo įdiegimas jau egzistuojančioje interneto svetainėje.

Numatant veiksmus, kuriuos įgyvendinus būtų pagerintas visuomenės informavimas apie aplinkos apsaugą ir darnų vystymąsi, užtikrintas visų tikslinių grupių pasiekiamumas, kad informavimo ir viešinimo priemonėmis visuomenėje būtų įtvirtintos nuostatos, leidžiančios geriau įgyvendinti darnią plėtrą, numatyti šie projekto prioritetai:

- operatyvus visuomenės informavimas apie aktualiausias aplinkos ir darnaus vystymosi problemas bei jų sprendimo būdus;
- grįžtamojo ryšio tarp informacijos skleidėjo ir gavėjo nustatymas;
- visuomenei pateikiama naujausia, teisinga, suprantama ir kartu profesionaliai parengta informacija apie aplinkos apsaugą ir darnų vystymąsi.

Įgyvendinus Projektą, viešinimas jame numatytomis priemonėmis bus tęsiamas, AM vykdant visuomenės švietimo koordinavimo ir organizavimo aplinkos apsaugos srityje funkcijas. Visuomenės informavimui aplinkos ministro įsakymu kasmet skiriamos lėšos iš Aplinkos apsaugos rėmimo programos. Šios lėšos ir bus panaudojamos tolimesniam Projekto viešinimo priemonių finansavimui. Lėšų poreikis bus mažesnis, nes: 1) TV ir radijo laidos, taip pat straipsniai spaudoje jau bus sukurti, reiks pasirūpinti tik jų transliavimu bei publikavimu arba atnaujinant jų turinį bus galima pasinaudoti jau sukurtų geros patirties, inovacijų ir idėjų pakartojimu; 2) įdiegtas naujių portalas bus plėtojamas ir toliau, nes per 4 įgyvendinimo metus taps neatsiejama naujių svetainės dalimi, o sukurtą jo

infrastruktūrą reiks tik palaikyti ir atnaujinti; 3) pritrūkus lėšų ar dėl sudėtingesnių projektų - kino filmų ir festivalio - bus prašoma ES struktūrinės paramos iš 2007-2013 m. periodo likučio.

Pagal Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. kovo 4 d. įsakymo Nr. D1-94 „Dėl Gaminių ar pakuotės atliekų tvarkymo programos lėšų naudojimo tvarkos ir tarybos darbo reglamento bei tarybos sudėties patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 41-1346; 2010, Nr. 65-3260) (toliau – Tvarkos aprašas) 14, 26 ir 36 punktus, patvirtintas Gaminių ar pakuotės atliekų tvarkymo programos lėšų naudojimo 2010 metais priemonių planas, pagal kurį skiriami 5% nuo gaminių ar pakuotės atliekų tvarkymo programos lėšų visuomenės švietimui ir mokymui.

Visi Lietuvos gyventojai apie aplinkos oro kokybę informuojami internetu nuolat, adresu <http://oras.gamta.lt>

Rengiant Nemuno upių baseinų rajono valdymo planą (toliau – Nemuno UBR valdymo planas) ir priemonių programą (toliau – Programa) su Nemuno UBR koordinavimo taryba organizuoti posėdžiai. Posėdžiai buvo skirti aptarti rengiamą Nemuno UBR valdymo planą ir Programą, sulaukti komentarų ir pagal juos patikslinti rengiamus dokumentus, kurių pagrindu 2010-2015 m. vyks vandens telkinių valdymas.

Projekto rengimą koordinavo priežiūros komitetas, sudarytas iš Aplinkos apsaugos agentūros, Aplinkos ministerijos, Lietuvos geologijos tarnybos, Žemės ūkio ministerijos ir nevyriausybinių organizacijų atstovų. Nemuno UBR valdymo planas ir Programa patalpinti Aplinkos apsaugos agentūros internetinėje svetainėje, įvairioms institucijoms bei koordinavimo tarybos nariams buvo siunčiami raštai, kviečiantys komentuoti pateiktus dokumentus. Nemuno UBR valdymo planas ir Programa taip pat buvo aptarti ir su Lietuvos mokslų akademijos Vandens problemų taryba, kurią sudaro mūsų šalies mokslininkai, dirbantys vandens saugos srityje.

2010 m. kovo 16 d. įvyko susitikimas su Pakruojo savivaldybės atstovais. Jame buvo pristatytas Lielupės upių baseino rajono valdymo planas ir priemonių programa ir siūlomos priemonės.

Aptarti Lielupės, Ventos ir Dauguvos upių baseinų rajonų valdymo planus ir priemonių programas buvo organizuotas posėdis su koordinavimo taryba.

Vienas iš projekto „Lielupės, Ventos ir Dauguvos upių baseinų rajonų valdymo planų parengimas“ uždavinių yra pakelti visuomenės grupių informuotumo bei įtraukimo į vandens valdymą upių baseinų pagrindu lygį. Tuo tikslu yra sukurtas filmas „Kaip mes rūpinamės savo vandeniu“ ir informacinis lankstinukas „Upės ir aš“. Filmas „Kaip mes rūpinamės savo vandeniu“ pasakoja apie Lietuvos ežerus, upes, Baltijos jūrą, pagrindines vandens taršos problemas ir būdus kaip jas galima spręsti. Leidinys „Upės ir aš“ – tai nedidelis kišeninis leidinys, trumpai pristatantis Lietuvos vandens valdymo politikos principus ir tai, kaip kiekvienas iš mūsų gali prisidėti prie vandens tausojimo. Taip pat yra sukurtas interaktyvus žemėlapis, kuriame patiekiami informacija apie paviršinio ir požeminio vandens būklę ir taikomas priemonės vandens telkinių būklei gerinti.

Vienas iš projekto „Lielupės, Ventos ir Dauguvos upių baseinų rajonų valdymo planų parengimas“ uždavinių yra sustiprinti institucinius pajėgumus vandens valdymo UBR pagrindu srityje. Tuo tikslu buvo organizuotas seminarų – mokymų ciklas, skirtas suinteresuotoms institucijoms šiomis temomis: „Upių ir ežerų vandens ir dugno nuosėdų bei nuotekų dumblo mėginių ėmimo teoriniai-praktiniai mokymai“, „Bendrosios vandens politikos direktyvos ekonominiai aspektai“, „Vandens monitoringo duomenų statistinė analizė“, „Paviršinių vandens telkinių būklės vertinimas, hidromorfologinės charakteristikos, fizikinės-cheminės sąlygos ir biologiniai elementai, fizikiniai-cheminiai parametrai bei pavojingos medžiagos kaip vandens telkinių būklės indikatoriai“, „Pasklidusios taršos mažinimo priemonių poveikis vandens telkinių būklei“.

Aplinkos ministro 2005 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. D1-330 patvirtintos Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo, atnaujinimo ir panaikinimo taisyklių (Žin., 2005, Nr. 103-3829) 87 ir 88 straipsniai realizuoja konvencijos 3 str. 3 d. nuostatą dėl galimybės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais: „87. Veiklos vykdytojas ar suinteresuota visuomenė gali apskųsti RAAD veiksmus ar neveikimą, susijusius su Leidimo išdavimu, atnaujinimu, koregavimu arba panaikinimu, teismui įstatymų nustatyta tvarka.

88. RAAD pagal savo kompetenciją užtikrina, kad visuomenei būtų prieinama praktinio pobūdžio informacija apie teisę apskųsti sprendimus, veiksmus ar neveikimą, įskaitant visuomenės dalyvavimą,

teismui ar kitoms kompetentingoms institucijoms.“

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vandens įstatymu (Žin., 1997, Nr. 104-2615; 2003, Nr. 36-1544) apie upių baseinų rajono valdymo plano rengimą turi būti informuojama visuomenė. Institucija, atsakinga už upių baseinų rajono administravimą, turi skirti ne mažiau kaip šešis mėnesius tam, kad dėl rengiamo upių baseinų rajono valdymo plano visuomenė galėtų pareikšti pastabų ir pasiūlymų.

Konsultacijos kraštovaizdžio srityje su nevyriausybinėmis organizacijomis, mokslo ir mokymo įstaigomis dėl Lietuvos kraštovaizdžio politikos ir jos įgyvendinimo vyksta periodiškai specialių renginių metu apsikeičiant nuomonėmis aktualiais klausimais. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. rugpjūčio 22 d. nutarimo Nr. 909 „Dėl Lietuvos Respublikos kraštovaizdžio politikos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“ 3 punktu yra numatyta eilė priemonių, kuriomis skatinama pažinti šalies kraštovaizdį, rengti specialistus ir plėtoti visuomenės suvokimą apie kraštovaizdžio vertę ir vaidmenį.

(c) Asociacijų ir kitų visuomeninių organizacijų steigimąsi ir veiklą reglamentuoja Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymas (Žin., 2004, Nr. 745-26). Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas (Žin., 1992, Nr. 5-75) įstatymo 7 straipsnis nustato piliečių, visuomeninių organizacijų, kitų juridinių ir fizinių asmenų teises, atitinkančias visas Konvencijoje aprašytas teises. Bendradarbiavimas su aplinkosauginėmis NVO yra numatytas ir įvairiuose aplinkosaugą, statybas, teritorijų planavimą, kt. veiklos sritis reglamentuojančiuose teisės aktuose, Aplinkos ministerijos planuose ir strategijose, kituose valstybės ir savivaldybių institucijų dokumentuose. Lėšos visuomenės aplinkosauginiam švietimui ir informavimui yra skiriamos iš Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos rėmimo programos. Aplinkos ministerija glaudžiai bendradarbiauja su NVO. Gamtosauginių nevyriausybinių organizacijų atstovai lygiomis teisėmis su aplinkosaugininkais, mokslo ir mokymo institucijų atstovais sudaro AM kolegiją. Tai patariamoji institucija. Kolegijoje svarstomi svarbiausi ministerijos veiklos klausimai, aptariamasi pagrindinės ministerijos veiklos kryptys, uždaviniai, išklaunami AM pavaldžių institucijų vadovų pranešimai, ataskaitos, kt. klausimai.

NVO projektai taip pat gali būti finansuojami iš savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiųjų programų, kurias apibrėžia Lietuvos Respublikos 2003 m. birželio 10 d. savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos įstatymas Nr. IX-1607 (Žin., 2003, Nr. 61-2760), nustatantis šios programos lėšų šaltinius ir jų naudojimo tvarką. Kaip bendrosios taip ir savivaldybių specialiosios programos finansavimo šaltiniai yra mokesčiai už teršalų išmetimą į aplinką, dalis medžioklės plotų naudotojų mokamo mokesčio už medžiojamų gyvūnų išteklių naudojimą, savanoriškos įmokos ir kitos teisėtai gautos lėšos. Kiekviena savivaldybė, remiantis 2003 m. aplinkos ministro įsakymu Nr. 533 „Dėl savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos ataskaitos apie programos priemonių vykdymą formos, jos pildymo instrukcijos bei aplinkosaugos priemonių sąrašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 50-1682), turi pateikti šių lėšų panaudojimo ataskaitas.

Visos Lietuvos suinteresuotos institucijos, įstaigos bei visuomeninės organizacijos kasdien, elektroniniu paštu, gauna pranešimus apie aplinkos oro kokybę.

Aplinkos apsaugos agentūra pasirašiusi bendradarbiavimo sutartis su 6 vandens srityje dirbančiomis aktyviomis NVO: Gamtos tyrimų ir ekologinio švietimo stotimi (Marijampolė), Lietuvos Žaliųjų judėjimu, ECAT Lietuva (abi organizacijos įsikūrusios Kaune), ekologiniu klubu „Žvejonė“ (Klaipėda), VšĮ „Vandens namai“ ir Baltijos aplinkos forumu (Vilnius). Šios organizacijos tapo vandens informaciniais centrais.

Aplinkos ministro 2005 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. D1-330 patvirtintos Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo, atnaujinimo ir panaikinimo taisyklių (Žin., 2005, Nr. 103-3829) 5.14 punktą apibrėžia suinteresuotos visuomenės sąvoką Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo kontekste: „5.14. Suinteresuota visuomenė – tai visuomenė, kuriai turi ar gali turėti poveikio sprendimo išduoti arba atnaujinti Leidimą ar Leidimo sąlygas priėmimas arba kuri yra juo suinteresuota. Šiame apibrėžime nevyriausybinių organizacijos, skatinančios aplinkos apsaugą ir atitinkančios reikalavimus pagal Lietuvos Respublikos teisę, laikomos suinteresuotomis.“

Asociacijos, organizacijos ar grupės yra partneriai, padedantys įgyvendinti aplinkosauginius tikslus. Su jais ne tik rengiamos švietėjiško ir informacinio pobūdžio konferencijos, seminarai, saugomų teritorijų

sistemoje dirbantys tarnautojai skaito pranešimus, taip pat vyksta konsultacijos aktualiais aplinkosauginiais klausimais, jos informuojamos apie vykstančius procesus, skatinamos pateikti savo nuomones ir išvadas prieš priimant administracinius sprendimus, taip pat įgyvendinami bendri projektai.

Pavyzdžiui, 2008 m. vykdytas projektas „Vertybes kurkime kartu“, 2009 m. rengta konferencija apie tai, kaip pritaikyti saugomas teritorijas neįgaliesiems (kartu su Lietuvos žmonių su negalia sąjunga), Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos (toliau – Tarnyba) buvo partneris vykdant akciją „Darom 2010“, organizuoti „Gerosios patirties“ seminarai saugomų teritorijų direkcijose bei Tarnyboje, konferencija su Lietuvos ornitologų sąjunga, Lietuvos žaliųjų judėjimu, su „Žaliąja“ žiniasklaida rengti informaciniai turai, seminarai biologinės įvairovės klausimais su BEF (Baltic Environmental Forum – Baltijos aplinkos forumu), 2010 m rugsėjo 23 d. vyks seminaras skirtas Europos paveldo dienoms (kartu su Etninės kultūros globos taryba), Tarnyba organizavo ciklą Tarnybos direktorės susitikimų su kaimo bendruomenėmis ir suinteresuotomis publikomis.

Lietuvos Respublikos vandens įstatymas (Žin., 1997, Nr. 104-2615; 2003, Nr. 36-1544) reglamentuoja upių baseinų rajonų valdymo planų ir priemonių programų rengimo ir jų įgyvendinimo koordinavimą, tam kiekvienam upių baseinų rajonui sudaroma koordinavimo taryba. Į jos sudėtį įtraukiami suinteresuotų valstybės ir savivaldybių institucijų bei nevyriausybiinių organizacijų atstovai. Upių baseinų rajono koordinavimo tarybos sprendimai yra patariamąjo pobūdžio.

Aplinkos ministerijos Kraštovaizdžio skyrius, formuodamas Lietuvos kraštovaizdžio politiką, didelį dėmesį skiria visuomenės informavimui, švietimui. Skyriaus darbuotojai nuolat dalyvauja nevyriausybiinių organizacijų, mokslo ir mokymo įstaigų rengiamuose forumuose, diskusijose, seminaruose, konferencijose, konkursuose, remia, padeda organizuoti šiuos renginius, skaito informacinius pranešimus, tarpininkauja ieškant finansavimo ir kt. Dėl saugomų teritorijų valdymo klausimų nuolat konsultuojamasi su Aplinkosauginių nevyriausybiinių organizacijų koalicija.

Pagal aplinkos ministro 2009-05-11 įsakymu Nr. D1-265 patvirtintą tvarką teikiama parama pareiškėjams (įskaitant ir aplinkosauginės nevyriausybės organizacijas), rengiantiems ir įgyvendinantiems Europos Bendrijos finansinio instrumento aplinkosaugai LIFE+ projektus.

(d) Konvencijos nuostatos taikomos ir šalies viduje, ir tarptautinėje veikloje. Konvencijos nuostatos taikomos ES šalims (pvz.: Lietuvoje 2010 m. birželio 1-2 dienomis vyko „Baltijos Davosu“ vadinamas Baltijos plėtros forumas (BPF), kuriame įtakingos verslo, politikos ir akademinio pasaulio asmenybės rinkosi aptarti dabartinę ekonomiką padėti ir jos gerinimo galimybes, ES politiką Baltijos jūros regiono atžvilgiu bei ieškoti tarpusavio bendradarbiavimo galimybių.).

Dėl reikšmingas pasekmes aplinkai patirsiančios Europos Sąjungos valstybės narės institucijų ir visuomenės informavimo tvarkos susitariama tarpvalstybiinių konsultacijų metu. Tokia tvarka turi užtikrinti, kad Europos Sąjungos valstybės narės, galinčios patirti reikšmingas pasekmes aplinkai, institucijos ir visuomenė būtų informuotos apie galimybes išsakyti apie numatomą priimti sprendimą ir apie tai, kur galima išsamiai susipažinti su patvirtintu teritorijų planavimo dokumentu, su motyvais, lėmusiais sprendinių alternatyvos pasirinkimą, su teritorijų planavimo dokumento įgyvendinimo pasekmių stebėsenos priemonėmis, taip pat su informacija apie tai, kaip į teritorijų planavimo dokumentą buvo įtraukti aplinkos apsaugos klausimai, kaip atsižvelgta į Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitoje pateiktą informaciją, strateginio pasekmių aplinkai vertinimo subjektų išvadas, visuomenės pasiūlymus ir tarpvalstybiinių konsultacijų, jeigu tokios vyko, rezultatus.

Aplinkos oro kokybės duomenys NRT (artimu realiam laikui) režimu yra siunčiami į EEA (Europos aplinkos apsaugos agentūrą).

Tarpvalstybiinių upių baseinų rajonų priemonių programos derinamos su užsienio valstybėmis pagal tarptautinius susitarimus. Priemonių programų derinimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.

Pagal įvairių bendradarbiavimo susitarimų nuostatas yra nuolat keičiamasi informacija apie tarpvalstybiinių paviršinių pasienio vandens telkinių monitoringą ir duomenimis apie vandens telkinių būklę bei taršos krūvį, patenkantį iš Lietuvos į Latvijos teritoriją, o su Lenkijos aplinkosaugos institucijomis yra atliekami bendri mėginių paėmimai tarpvalstybiiniuose paviršiniuose pasienio

vandens telkiniuose ir tarplaboratoriniai palyginamieji bandymai.

Rengiant Upių baseinų rajono (toliau – UBR) valdymo planus ir priemonių programas buvo keičiamasi informacija ir dalinamasi UBR valdymo planų rengimo patirtimi su Lenkijos įvairių institucijų atstovais. Buvo keičiamasi informacija apie vandens telkinių būklę ir dalinamasi UBR valdymo planų rengimo patirtimi su Baltarusijos įvairių institucijų atstovais. Taip pat bendradarbiaujama su kaimyninėmis šalimis susitikimuose aptariant aplinkosauginius aspektus planuojant ūkinę veiklą.

Leidimo išdavimas įrenginiui, kuris gali daryti poveikį ir kitos valstybės aplinkai, laikytinas tarptautiniu sprendimu aplinkos apsaugos srityje. Tokiems atvejams yra skirti Aplinkos ministro 2005 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. D1-330 patvirtintos Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo, atnaujinimo ir panaikinimo taisyklių (Žin., 2005, Nr. 103-3829) 35-37 punktai:

„35. Jeigu RAAD motyvuotu sprendimu Taisyklių 1 priede nurodyto įrenginio eksploatavimas gali daryti neigiamą poveikį kitos ES valstybės narės aplinkai, RAAD nedelsdamas pateikia Aplinkos ministerijai šių Taisyklių 7 priede nurodytą informaciją, susijusia su priimta paraiška Leidimui gauti.

Aplinkos ministerija, gavusi šio punkto pirmoje pastraipoje nurodytą informaciją iš regiono aplinkos apsaugos departamento arba ES valstybės narės, kuri gali būti stipriai paveikta, prašymą, pateikia bet kurią pagal Taisyklių 7 priedą reikalaujamą pateikti arba paskelbti informaciją kitai valstybei narei tuo pat metu, kada ji teikiama Lietuvos Respublikos visuomenei susipažinti su šia informacija.

Aplinkos ministerija, gavusi analogiško pobūdžio informaciją iš kitos ES valstybės narės, perduoda šią informaciją atitinkamo regiono aplinkos apsaugos departamentui, kuris, vadovaudamasis Taisyklių XI skyriumi, regiono teritorijoje supažindina su ja suinteresuotą visuomenę.

36. RAAD užtikrina, kad Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės narės suinteresuota visuomenė galėtų susipažinti su informacija apie numatomą įrenginio eksploatavimą arba esminį eksploatavimo pakeitimą ir turėtų teisę pareikšti savo nuomonę bei teikti prašymus prieš RAAD arba kitos valstybės narės kompetentingai institucijai priimant savo sprendimą.

37. Aplinkos ministerija kiekvienai valstybei narei, su kuria buvo konsultuotasi dėl leidimo išdavimo arba atnaujinimo, praneša apie sprendimą, priimtą dėl Leidimo išdavimo arba atnaujinimo ir siunčia jai Taisyklių 75 punkte nurodytą informaciją. Aplinkos ministerija, gavusi tokio pobūdžio informaciją iš kitos valstybės narės, perduoda šią informaciją atitinkamo regiono aplinkos apsaugos departamentui, kuris, vadovaudamasis Taisyklių 75 punktu, regiono teritorijoje supažindina su ja suinteresuotą visuomenę.“

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1079 patvirtintuose „Visuomenės informavimo ir dalyvavimo teritorijų planavimo procese nuostatuose“ (Žin., 1996, Nr. 90-2099, 2007, Nr. 33-1190; 2010, 78-4010) (toliau – Nuostatai) taip pat įtvirtintas reikalavimas, kad dėl reikšmingas pasekmes aplinkai patirsiančios Europos Sąjungos valstybės narės institucijų bei visuomenės informavimo išsamios tvarkos susitariama tarpvalstybinių konsultacijų metu. Tokia tvarka užtikrina, kad Europos Sąjungos valstybių narių, galinčių patirti reikšmingas pasekmes aplinkai, institucijos ir visuomenė būtų informuotos apie galimybes pateikti savo nuomonę dėl numatomo priimti sprendimo, apie priimtą sprendimą bei apie tai, kur galima išsamiai susipažinti su patvirtintu teritorijų planavimo dokumentu, su motyvais, lėmusiais sprendinių alternatyvos pasirinkimą, bei su teritorijų planavimo dokumento įgyvendinimo pasekmių monitoringo priemonėmis, taip pat su informacija apie tai, kaip į teritorijų planavimo dokumentą buvo integruoti aplinkos apsaugos klausimai, kaip buvo atsižvelgta į strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitoje pateiktą informaciją, strateginio pasekmių aplinkai vertinimo subjektų išvadas, visuomenės pasiūlymus ir tarpvalstybinių konsultacijų, jeigu tokios vyko, rezultatus.

(e) Lietuvos Respublikos Konstitucijos 25 straipsnyje nurodoma, kad asmeniui neturi būti kliudoma ieškoti, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas.

Laisvė reikšti įsitikinimus, gauti ir skleisti informaciją negali būti ribojama kitaip, kaip tik įstatymu, jei tai būtina apsaugoti žmogaus sveikatai, garbei ir orumui, privačiam gyvenimui, dorovei ar ginti konstitucinei santvarkai. Konstitucijos 30 straipsnyje nurodoma, kad Asmuo, kurio konstitucinės teisės ar laisvės pažeidžiamos, turi teisę kreiptis į teismą.

Bet koks kliudymas (baudimas, persekiojimas ir kt.) asmeniui pasinaudoti Konstitucijoje įtvirtinta teise, išskyrus pačioje Konstitucijoje įtvirtintas išimtis, yra neteisėtas.

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kiekvienas suinteresuotas asmuo turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė ar įstatymo saugomas interesas.

Atkreiptinas dėmesys, kad Civilinio proceso kodeksas numato neigiamas procesines pasekmes tais atvejais, kai pareiškiamas nepagrįstas ieškinys ar piktnaudžiaujama. Tokiu atveju, išnagrinėjęs bylą iš esmės, teismas nepagrįstą ieškinį atmeta (tokiu atveju ieškovas privalo padengti kitos šalies patirtas bylinėjimosi išlaidas). Civilinio proceso kodekso 95 straipsnyje yra numatyta, jog šalis, kuri nesažiningai pareiškė nepagrįstą ieškinį arba sąmoningai veikė prieš teisingą ir greitą bylos išnagrinėjimą ir išsprendimą, gali būti teismo įpareigota atlyginti kitai šaliai jos patirtus nuostolius. Be to, teismas, nustatęs piktnaudžiavimo atvejus, gali paskirti asmeniui iki dvidešimt tūkstančių litų baudą. Siekiant užtikrinti efektyvią teisminę gynybą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2009 m. lapkričio 11 d. nutarimu Nr. 1464 pateikė Lietuvos Respublikos Seimui Civilinio proceso kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymo projektą, kuriuo siūloma nustatyti, kad šalių prašymai ir ieškinio reikalavimai dėl nuostolių, padarytų piktnaudžiaujant procesinėmis teisėmis, atlyginimo žyminiu mokesčiu neapmokestinami.

Taigi, kiekvieno proceso metu teismas privalo vertinti ieškinio pagrįstumą, reikiamų reikalavimų proporcingumą ir kt., o nustatęs, kad pareikštu ieškiniu siekiama apriboti vienos iš proceso šalių teises – gali taikyti minėtas procesines priemones.

Įvardinkite kliūtis, su kuriomis susiduriama įgyvendinant bet kurią anksčiau minėtą 3 straipsnio dalį.

Vykdam minėtas Orhuso konvencijos 3 straipsnio nuostatas, susiduriama su ekonominio pobūdžio (pvz. pinigai iš fondų yra įsisavinami palaipsniui, todėl nėra galimybės iš karto įrengti visose direkcijsė lankytojų centru), visuomenės sąmoningumo (visuomenės vangumas, nenoras bendradarbiauti, netinkamas savo teisių įgyvendinimas, nihilistinis požiūris), pilietinės visuomenės (Lietuvoje pilietinė visuomenė dar tik formuojasi, nemaža dalis visuomenės grupių neturi savo asociacijų, kad galėtų veikti efektyviau), bendradarbiavimo su kitomis institucijomis problemomis.

Susiduriama su menku nevyriausybinių organizacijų aktyvumu.

Žemės ūkio paskirties žemės įsigijimo laikinasis įstatymas ir Žemės reformos įstatymas labai apsunkina nevyriausybinių organizacijų, prisidedančių prie aplinkosauginių tikslų įgyvendinimo, galimybes įsigyti valstybinės žemės, reikalingos aplinkosaugos veiklai, ypač ūkio paskirties žemės, kadangi jos nepatenka į subjektų, kuriems teikiama valstybės parama įsigyjant žemės, sąrašą.

Pateikite kitą informaciją apie bendrųjų Konvencijos nuostatų praktinį pritaikymą.

Pagalba asmenims, norintiems pasinaudoti savo teisėmis, yra suteikiama visų pirma kreipiantis į valstybės ar savivaldybės institucijos informacijos atstovą (pavyzdžiui, Aplinkos ministerijos informacijos atstovo funkcijas atlieka Visuomenės informavimo skyrius), kuris informuoja telefonu, piliečiams apsilankius institucijoje, kreipiantis el. paštu. Jeigu reikalinga speciali informacija, piliečius konsultuoja atitinkamos srities specialistai. Pavyzdžiui, informacijos atstovas skelbia Aplinkos ministerijos ryšių duomenis savo tinklalapyje, teikia visoms informacinėms tarnyboms telefonu, publikuoja informaciniuose leidiniuose. Informaciją apie aplinką, centrų funkcijas tam tikrose vietose teikia regionų aplinkos apsaugos departamentai, miestų ir rajonų agentūros, esantys arčiausiai kiekvieno Lietuvos teritorinio vieneto. Juose taip pat galima gauti įvairią informaciją telefonu, elektroniniu paštu, tiesiogiai konsultuojantis ar raštu. Daugelio savivaldybių ir kitų valstybės institucijų skelbimo lentose ar internete galima surasti aptarnavimo tvarką ir informacinių telefonų numerius.

Informaciją apie aplinką visuomenė gauna ne tik per institucijos informacijos atstovą ar spaudos tarnybą. Informacijos teikimas inicijuojamas ir per aplinkosauginio švietimo projektus, žiniasklaidą. Aplinkos ministerija kasmet leidžia aplinkos būklės apžvalgas, informacinius, leidinius, plakatus. Vykdomos teminės akcijos pagal patvirtintus prioritetus, informacinės kampanijos. Aplinkosauginė informacija platinama internetu, spaudoje, konferencijose, seminaruose, kitomis informavimo priemonėmis. Aplinkos ministerija ir jai pavaldžios institucijos dalyvauja ir kitų organizacijų ar

institucijų rengiamuose švietėjiškuose projektuose (pvz., gamtosauginių mokyklų, „žaliojo rakto“ ir kt.).

2004 m. aplinkos ministras A. Kundrotas pasirašė Aplinkos ministerijos bendradarbiavimo aplinkos kokybės valdymo klausimais sutartis su dešimčia šalies mokslo bei studijų institucijų. Šių sutarčių tikslas – didinti mokslo taikomąją reikšmę, sudaryti palankesnes sąlygas efektyviai naudotis turima informacija aplinkos būklės ir aplinkos apsaugos srityse, skatinti mokslo ir studijų institucijas aktyviau dalyvauti tarptautinių aplinkos informacijos tinklų veikloje. Sutartyse numatyti šalių išipareigojimai aplinkos duomenų ir informacijos rinkimo, analizės, mokslinio vertinimo, informacijos mainų ir ekspertizės srityse. Bendradarbiavimas tarp šalių vyko ir anksčiau, tačiau šia sutartimi buvo padėtas teisinis pagrindas.

Savivaldybių ir kitos valstybės institucijos pagal pasitvirtintus prioritetus rengia ir dalyvauja aplinkosauginio švietimo projektuose. Jie finansuojami iš savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiųjų programų, kitų šaltinių. Savivaldybių aktyvumas šioje srityje yra labai skirtingas.

Yra išleisti vadovai – Poveikio aplinkai vertinimo vadovas, Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo vadovas. Vadovų tikslas yra informacijos skleidimas apie poveikio aplinkai vertinimo ir strateginio pasekmių aplinkai vertinimo direktyvinių nuostatų perkėlimą į Lietuvos teisę, vadovuose vaizdžiai schemomis pavaizduoti atskiri vertinimo proceso etapai ir procedūros, suprantamai aprašomi poveikio aplinkai vertinimo ir strateginio pasekmių aplinkai vertinimo metodai.

Esant galimybei, nurodykite su šiais klausimais susijusius interneto tinklalapių adresus:

Aplinkos ministerijos svetainė <http://www.am.lt>

<http://www.vstt.lt>; <http://www.anp.lt>; <http://labanoras.am.lt>; <http://www.dzukijosparkas.lt>;

<http://www.cepkeliai.lt>; <http://www.zemaitijosnp.lt>; <http://www.anyksciuparkas.lt>;

<http://www.asvejosparkas.lt>; <http://www.arp.lt>; <http://birzuparkas.lt>; <http://dirpd.am.lt>;

<http://dubysosrp.am.lt>; <http://www.grazute.lt>; <http://www.kaunomarios.lt>; <http://krpd.am.lt>;

<http://www.kurtuva.lt>; <http://www.meteliuparkas.lt>; <http://www.nemunodelta.lt>;

<http://www.nemunokilpos.lt>; <http://www.neriesparkas.lt>; <http://www.prparkas.tinkle.lt>;

<http://www.pajuris.info>; <http://www.prpd.lt>; <http://www.rambynoparkas.lt>; <http://www.salanturp.lt>;

<http://www.sartai.info>; <http://www.sirveta.lt>; <http://www.trp.lt>; <http://www.varniuparkas.lt>;

<http://www.veisiejuparkas.lt>; <http://www.ventosparkas.lt>; <http://www.vistytis.lt>; <http://zagaresrp.am.lt>;

<http://www.kamanos.lt>; <http://www.viesvile.lt>; <http://www.zuvintas.lt>; <http://www.pavilniai-verkiai.lt>;

<http://www.seniejitrakai.lt>; <http://www.kernave.org>; <http://www.vilniauspilys.lt>;

<http://gamta.lt/cms/index?rubricId=266d9067-c315-4045-a548-0150f9e9196a>.

www.upiubaseinai.lt; www.gamta.lt.

Suinteresuotųjų institucijų, įstaigų bei visuomeninių organizacijų, kasdien informuojamų apie aplinkos oro užterštumo lygius, sąrašas pateikiamas adresu <http://oras.gamta.lt>.

Aplinkos oro kokybės duomenys NRT (artimu realiam laikui) režimu yra pateikiami interneto tinklalapyje adresu <http://eyeonearth.eu>.

Visų Lietuvos savivaldybių tinklalapiuose skelbiama informacija apie teritorijų planavimą, pvz. www.vilnius.lt.

4 straipsnis

Išvardinkite teises, reglamentuojančias ir kitas priemones, įgyvendinančias 4 straipsnio nuostatas.

Paaiškinkite, kaip įgyvendinta kiekviena 4 straipsnio dalis. Aprašykite su šio straipsnio nuostatomis susijusių 2 straipsnio apibrėžimų perkėlimą ir nediskriminavimo reikalavimą, įvardintą 3 straipsnio 9 dalyje. Taip pat konkrečiai aprašykite:

(a) 1 dalyje minimas priemones, kurių imtasi siekiant užtikrinti, kad:

(i) kiekvienas asmuo turėtų teisę gauti informaciją nepaaiškindamas, kodėl jam tokia informacija

reikalinga;

- (ii) būtų pateikiamos dokumentų, kuriuose yra arba kurie apima prašomą informaciją, kopijos;
- (iii) informacija būtų pateikiama prašoma forma.

(b) Kokių priemonių imtasi siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi 2 dalyje nustatytų laiko terminų;

(c) 3 ir 4 dalyje minimas priemonės, kurių imtasi:

- (i) informacijos nesuteikimo išimtims numatyti;
- (ii) siekiant užtikrinti, kad būtų taikomas šio straipsnio 4 dalies pabaigoje esantis visuomenės interesų testas;

(d) 5 dalyje įvardintas priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti, kad prašomos informacijos neturinti valstybės institucija imasi reikalingų veiksmų;

(e) 6 dalyje įvardintas priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti, kad būtų įgyvendinamas reikalavimas atskirti ir suteikti skelbtiną informacijos dalį;

(f) 7 dalyje įvardintas priemonės, kurių imamasi siekiant užtikrinti, kad atsisakius pateikti informaciją, būtų laikomasi nustatytų terminų ir kitų reikalavimų;

(g) 8 dalyje įvardintas priemonės, kurių imamasi siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi apmokestinimo reikalavimų.

Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos apibrėžtos Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo (Žin., 2002, Nr. 45-1708, 2009, Nr. 75-3065) 2 straipsnio 4 punkte „Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos – atstovaujamosios, valstybės vadovo, vykdomosios, teisminės valdžios institucijos, teisėsaugos institucijos ir įstaigos, auditą, kontrolę (priežiūrą) atliekančios institucijos ir įstaigos, kitos valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, kurios finansuojamos iš valstybės ar savivaldybių biudžetų bei valstybės pinigų fondų ir kurioms Viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka yra suteikti viešojo administravimo įgaliojimai.“

Informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 22 d. nutarimu Nr. 1175 (Žin., 1999, Nr. 90-2660; 2005, Nr. 26-831, 2010, Nr. 19-864) 4 punkte ši sąvoka apibrėžiama taip: „Institucija: Vyriausybė, savivaldybės ar kita valdymo institucija; kiti viešojo administravimo funkcijas atliekantys fiziniai ar juridiniai asmenys, kurių sprendimai turi ar gali turėti įtakos aplinkai; nurodytosioms institucijoms pavaldūs arba tos institucijos kontroliuojami fiziniai ar juridiniai asmenys, kurių veikla turi ar gali turėti įtakos aplinkai.“

„Informacijos apie aplinką“ sąvoka, nacionaliniuose teisės aktuose vartojama, atitinkanti pateiktąją Konvencijoje. Lietuvoje ši sąvoka apibrėžiama Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo (Žin., 1992, Nr. 5-75) 1 straipsnio 11 punkte, Informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 22 d. nutarimu Nr. 1175 (Žin., 1999, Nr. 90-2660; 2005, Nr. 26-831, 2010, Nr. 19-864) 2 punkte.

„Visuomenės“ sąvoka informacijos teikimą reglamentuojančiuose dokumentuose atitinka Konvencijoje vartojamą sąvoką. Informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 22 d. nutarimu Nr. 1175 (Žin., 1999, Nr. 90-2660; 2005, Nr. 26-831, 2010, Nr. 19-864) 4 punkte „Visuomenė – vienas ar keli fiziniai ar juridiniai asmenys, jų asociacijos, organizacijos arba grupės.“

„Suinteresuotos visuomenės“ sąvoka apibrėžiama Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo (Žin., 1992, Nr. 5-75) 1 straipsnio 22 punkte „suinteresuota visuomenė – vienas arba daugiau fizinių ar

juridinių asmenų, kuriems daro arba gali daryti poveikį sprendimai, veiksmai ar neveikimas aplinkos ir jos apsaugos bei gamtos išteklių naudojimo srityje arba kurie yra suinteresuoti šių sprendimų procesu. Pagal šią apibrėžtį asociacijos ir kiti viešieji juridiniai asmenys (išskyrus valstybės ar savivaldybės, jų institucijų įsteigtus juridinius asmenis), kurie įsteigti teisės aktų nustatyta tvarka ir skatina aplinkos apsaugą, visais atvejais laikomi suinteresuotais asmenimis.“

Konvencijos 3 str. 9 punktas. Informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 22 d. nutarimu Nr. 1175 (Žin., 1999, Nr. 90-2660; 2005, Nr. 26-831, 2010, Nr. 19-864) 4 punkte apibrėžta pareiškėjo sąvoka, kuri yra labai plati ir neriboja prašančiojo informacijos: „Pareiškėjas - fizinis arba juridinis asmuo, pateikęs prašymą suteikti informaciją apie aplinką.“ Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo (Žin., 2000, Nr. 10-236; 2005, Nr. 139-5008) 2 straipsnio 6 punkte pareiškėjo sąvoka apibrėžta taip: „Pareiškėjas – Lietuvos Respublikos pilietis, valstybės, pasirašiusios Europos ekonominės erdvės susitarimą, pilietis, užsienietis, turintis leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje, ar šių asmenų grupė, Lietuvos Respublikos juridinis asmuo, juridiniai asmenys ar kitos organizacijos, įregistruotos valstybėje, pasirašiusioje Europos ekonominės erdvės susitarimą, ar jų atstovybės ir filialai, įsteigti Lietuvos Respublikoje.“ Pagal Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo (Žin., 1992, Nr. 5-75) 10 straipsnį užsienio valstybių piliečiai bei asmenys be pilietybės privalo vykdyti šio įstatymo nustatytas Lietuvos Respublikos piliečių pareigas ir turi visas šiame įstatyme įtvirtintas Lietuvos Respublikos piliečių teises, jeigu kiti Lietuvos Respublikos įstatymai nenumato kitko.

(a) (i) Pagal Informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 22 d. nutarimu Nr. 1175 (Žin., 1999, Nr. 90-2660; 2005, Nr. 26-831, 2010, Nr. 19-864) 7 punktą informacija teikiama klausėjams nereikalaujant nurodyti, kokiam tikslui šios informacijos reikia.

(ii) Pagal Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo (Žin., 2000, Nr. 10-236; 2005, Nr. 139-5008) 17 straipsnio 1 punktą „Informacija pareiškėjui, atsižvelgiant į jo prašymą, gali būti pateikiama žodžiu, leidžiant susipažinti su dokumentu, pateikiant pažymą, dokumento išrašą ar dokumento kopiją, elektroninę laikmeną, garso, vaizdo ar garso ir vaizdo įrašą, prieigą prie informacijos rinkmenos. Jei prašyme nenurodyta informacijos pateikimo forma, įstaiga ją pateikia tokia forma, kokia gavo prašymą.“

(iii) Pagal Informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 22 d. nutarimu Nr. 1175 (Žin., 1999, Nr. 90-2660; 2005, Nr. 26-831, 2010, Nr. 19-864) 8 ir 9 punktus informacija teikiama pareiškėjo pageidaujama forma. Jeigu pareiškėjas nenurodo informacijos pateikimo formos arba jo nurodyta forma informacijos negalima pateikti dėl techninių priežasčių, arba informacija visuomenei jau pateikta kita forma, arba įstaiga pagrįstai mano, kad informaciją būtų tikslinga pateikti kita forma, informacija pateikiama įstaigos pasirinkta forma (nurodžius priežastis).

(b) Pagal Informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 22 d. nutarimu Nr. 1175 (Žin., 1999, Nr. 90-2660; 2005, Nr. 26-831, 2010, Nr. 19-864) 11 ir 13 punktus informacija pareiškėjui turi būti pateikta ne vėliau kaip per 14 kalendorinių dienų nuo prašymo gavimo. Jeigu dėl prašomos informacijos apimties ir sudėtingumo institucija negali atsakyti pareiškėjui per 14 kalendorinių dienų, atsakymo terminą institucijos vadovas gali dar pratęsti iki 14 kalendorinių dienų, tačiau visas terminas negali būti ilgesnis kaip mėnuo nuo prašymo gavimo.

(c) (i) Informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarkos aprašo, patvirtinto

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 22 d. nutarimu Nr. 1175 (Žin., 1999, Nr. 90-2660; 2005, Nr. 26-831, 2010, Nr. 19-864) III skyriuje pateikiamas sąrašas atvejų, kuriais valstybės institucijos gali neteikti informacijos apie aplinką. Šis sąrašas iš esmės sutampa su Konvencijoje pateikiamu sąrašu. Informacija gali būti neteikiama, jeigu: prašoma informacijos, kuria institucija nedisponuoja ir teisės aktų neįpareigota jos turėti; paklausimas yra labai abstraktus arba nelogiškai suformuluotas ir pareiškėjas, paprašytas raštu, jo nepatikslinka; prašymas susijęs su informacija ir duomenimis, kurie dar tik kaupiami, rengiami arba neapdoroti, jei tai nepažeidžia visuomenės interesų. Informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 22 d. nutarimu Nr. 1175 (Žin., 1999, Nr. 90-2660; 2005, Nr. 26-831, 2010, Nr. 19-864) 18 punkte teigiama, kad įstaigos taip pat neteikia informacijos, jeigu jos pateikimas: atskleistų informaciją, kuri pagal įstatymus yra valstybės ar tarnybos paslaptis; pažeistų įstatymų saugomus valstybės saugumo ir gynybos interesus; neigiamai paveiktų tarptautinius santykius; pažeistų įstatymų saugomą asmens teisę į nešališką teismą arba pagal įstatymus būtų laikomas kliudymu teisminėms ar valstybės institucijoms atlikti baudžiamosios, civilinės arba administracinės bylos (procedūros) tyrimą ar nagrinėjimą; atskleistų informaciją, kuri pagal nacionalinę ar Europos Sąjungos teisę yra komercinė (gamybos) paslaptis, arba pažeistų įstatymų saugomų statistikos duomenų ir duomenų apie mokesčių mokėtojus konfidencialumą; pažeistų įstatymo ginamas intelektinės nuosavybės teises; pažeistų asmens duomenų teisinę apsaugą, išskyrus Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo (Žin., 1996, Nr. 63-1479; 2003, Nr. 15-597; 2008, Nr. 22-804), Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo (Žin., 1996, Nr. 71-1706; 2006, Nr. 82-3254) ir Lietuvos Respublikos dokumentų ir archyvų įstatymo (Žin., 1995, Nr. 107-2389; 2004, Nr. 57-198) nustatytus atvejus; neigiamai paveiktų aplinkos, su kuria tokia informacija susijusi, apsaugą, pavyzdžiui, pakenktų įstatymų saugomoms retoms rūšims ir bendrijoms, jų buveinėms, radavietėms ir augavietėms; susijęs su vidaus administravimu ir institucijų bendradarbiavimu, jei tai nepažeidžia visuomenės interesų; neigiamai paveiktų asmenų, savanoriškai pateikusių informaciją, kuriems įstatymai ar kiti teisės aktai nenustato pareigos tokią informaciją teikti, interesus ar keltų grėsmę jų saugumui.

Komercinės ir pramoninės informacijos konfidencialumą reglamentuoja Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas (Žin., 1999, Nr. 30-856), kuris apibrėžia komercinę paslaptį.

Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų rengimo kontekste informacija apie aplinką, įskaitant informaciją apie išmetamus iš pramoninio įrenginio į aplinką teršalus, Lietuvos Respublikoje yra vieša ir laisvai prieinama visuomenei. Atvejai, kuomet veiklos vykdytojas, teikdamas paraišką Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimui gauti, nenori viešai atskleisti komercinės, technologinės bei panašios informacijos, yra aptarti Aplinkos ministro 2005 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. D1-330 patvirtintos Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo, atnaujinimo ir panaikinimo taisyklių (Žin., 2005, Nr. 103-3829) 21 punkte „Veiklos vykdytojas gali nurodyti, kokius duomenis jis laiko komercine (gamybine) paslaptimi. Tokia informacija neįrašoma į paraišką, bet pateikiama specialiaame voke ir privalo būti saugoma RAAD teisės aktų nustatyta tvarka. Veiklos vykdytojo kaip komercinė (gamybinė) paslaptis nurodyti duomenys negali būti platinami ar kitaip pateikiami tretiesiems asmenims be raštiško veiklos vykdytojo sutikimo.“

(ii) Informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 22 d. nutarimu Nr. 1175 (Žin., 1999, Nr. 90-2660; 2005, Nr. 26-831, 2010, Nr. 19-864) 19 punkte teigiama, kad visais atvejais, kai informacija neteikiama, turi būti įsitikinta, kad apsaugoti šio Aprašo 18 punkte nurodytus interesus svarbiau nei užtikrinti pareiškėjo teisę gauti informaciją. Informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarkos aprašo 20 punkte taip pat pabrėžiama, kad būtina užtikrinti informacijos, susijusios su aplinkos tarša, viešumą.

(d) Pagal Informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 22 d. nutarimu Nr. 1175 (Žin., 1999, Nr.

90-2660; 2005, Nr. 26-831, 2010, Nr. 19-864) 10 punktą jeigu rašytinį prašymą gauna institucija, neturinti prašomos informacijos, ji ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo prašymo gavimo persiunčia prašymą kompetentingai institucijai, turinčiai prašomą informaciją, pranešdama apie tai pareiškėjui. Jeigu dalis prašomos informacijos yra kitoje institucijoje, prašymą gavusi institucija kreipiasi į informaciją turinčią instituciją, prašydama šios informacijos, ir apie tai praneša pareiškėjui.

(e) Pagal Informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 22 d. nutarimu Nr. 1175 (Žin., 1999, Nr. 90-2660; 2005, Nr. 26-831, 2010, Nr. 19-864) 20 punktą jeigu informacijos dalis gali būti atskirta nuo Tvarkos aprašo 18 punkte nurodytos neteiktinos informacijos, institucija, nepažeisdama neteikiamos informacijos konfidencialumo reikalavimų ir pranešusi apie tai pareiškėjui, pateikia prašomos informacijos teiktiną dalį.

(f) Pagal Informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 22 d. nutarimu Nr. 1175 (Žin., 1999, Nr. 90-2660; 2005, Nr. 26-831, 2010, Nr. 19-864) 19 punktą, Kad informacija, susijusi su išimtimis, numatytomis Tvarkos aprašo 16 ir 18 punktuose, nebus teikiama, pareiškėjui pranešama per 14 kalendorinių dienų nuo pareiškimo gavimo, nurodant informacijos neteikimo priežastis ir sprendimo apskundimo tvarką pagal Tvarkos aprašo 15 punktą. Visais atvejais, kai informacija neteikiama, turi būti įsitikinta, kad apsaugoti Tvarkos aprašo 18 punkte nurodytus interesus svarbiau nei užtikrinti pareiškėjo teisę gauti informaciją.

(g) Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo (Žin., 1996, Nr. 71-1706; 2006, Nr. 82-3254) 6 straipsnio 6 punktas, LRV nutarimas Nr. 1391 „Dėl Oficialios valstybės ir savivaldybių, valdžios ir valdymo institucijų bei kitų biudžetinių organizacijų informacijos registravimo bei pateikimo žmonėms ar viešosios informacijos rengėjams tvarkos patvirtinimo“ (Žin., 1996, Nr. 116-2720) 11 ir 12 punktai, Informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 22 d. nutarimu Nr. 1175 (Žin., 1999, Nr. 90-2660; 2005, Nr. 26-831, 2010, Nr. 19-864) 26 punktas nurodo, kad institucijų turima ar joms skirta informacija yra nemokama. Pagal Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų įstatymas (Žin., 2000, Nr. 10-236; 2005, Nr. 139-5008, 2009, Nr. 75-3064; 2010, Nr. 63-3088) 2 straipsnio 3 punkte teigiama, kad visa informacija apie įstaigos veiklą vykdant teisės aktais pavestas funkcijas turi būti visiems prieinama ir teikiama neatlygintinai. Šio įstatymo 8 straipnyje detalizuojama apmokestinimo tvarka: „1. Įstaigos teikia informaciją neatlygintinai, išskyrus atvejus, kai už informacijos teikimą imama arba valstybės rinkliava, arba įstatymų numatytas atlyginimas. 2. Atlyginimas už informacijos teikimą neturi viršyti informacijos parengimo ir teikimo išlaidų kartu su pagrįsta investicijų grąža. 3. Įstaiga savo interneto svetainėje skelbia vadovaujantis įstatymais ir kitais teisės aktais nustatytas informacijos teikimo ir panaudojimo sąlygas, nurodo valstybės rinkliavų dydį arba atlyginimo už informacijos teikimą dydį, kai informacija teikiama atlygintinai. 4. Pareiškėjo pageidavimu įstaigos nurodo valstybės rinkliavos arba atlyginimo už informacijos teikimą apskaičiavimo pagrindimą.“ Pagal Informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 22 d. nutarimu Nr. 1175 (Žin., 1999, Nr. 90-2660; 2005, Nr. 26-831, 2010, Nr. 19-864) 27 punktą pareiškėjas įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka turi padengti tik informacijos teikimo sąnaudas (sumokėti už kopijavimą, leidybą ir panašiai). Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. rugsėjo 1 d. nutarimas Nr. 1039 „Dėl dokumentų kopijų parengimo išlaidų atlyginimo tvarkos patvirtinimo“ (Žin., 2000, Nr. 10-236) nustato kopijų apmokestinimo tvarką. Tai atitinka Konvencijos nuostatas.

Įvardinkite kliūtis, su kuriomis susiduriama įgyvendinant bet kurią minėtą šio straipsnio dalį.

5 straipsnis

Išvardinkite teises, reglamentuojančias ir kitas priemones, įgyvendinančias 5 straipsnio nuostatas.

Paaiškinkite, kaip įgyvendinta kiekviena 5 straipsnio dalis. Aprašykite su šio straipsnio nuostatomis susijusių 2 straipsnio apibrėžimų perkėlimą ir nediskriminavimo reikalavimą, įvardintą 3 straipsnio 9 dalyje. Taip pat konkrečiai aprašykite:

- (a) 1 dalyje minimas nuostatas, kurių imtasi siekiant užtikrinti, kad:
  - (i) valstybės institucijos disponuotų ir atnaujintų informaciją apie aplinką;
  - (ii) būtų sukurtos būtinos sistemos, užtikrinančios, kad valstybės institucijos tinkamai gautų informaciją;
  - (iii) esant ypatingai padėčiai, atitinkama informacija būtų nedelsiant išplatinta;
- (b) 2 dalyje įvardintas priemones, kurių imamasi norint užtikrinti, kad būdas, kuriuo valstybės institucijos visuomenei pateikia informaciją, būtų skaidrus ir informacija apie aplinką būtų prieinama;
- (c) 3 dalyje pateikiamas priemones, kurių imamasi norint užtikrinti, kad informacija apie aplinką būtų palapsniui prieinama elektroninėse duomenų bazėse, kurios būtų visuomenei lengvai prieinamos viešaisiais telekomunikacijų tinklais;
- (d) 4 dalyje įvardintas priemones, kurių imamasi norint spausdinti ir platinti aplinkos būklės nacionalines ataskaitas;
- (e) 5 dalyje minimas priemones, informacijai platinti;
- (f) 6 dalyje minimas priemones, kurių imamasi skatinant operatorius, kurių veikla susijusi su dideliu poveikiu aplinkai, reguliariai informuoti visuomenę apie jų veiklos ir produktų poveikį aplinkai;
- (g) priemones dėl informacijos spausdinimo ir teikimo, kaip reikalaujama 7 dalyje;
- (h) 8 dalyje įvardintas priemones, kurių imamasi siekiant parengti mechanizmus, užtikrinančius pakankamos informacijos apie produktus pateikimą visuomenei;
- (i) 9 dalyje nurodytas priemones, kurių imamasi nacionalinei užterštumo kadastrų ir registrų sistemai įkurti.

Dėl 2 straipsnio ir 3 straipsnio 9 punkto sąvokų visa informacija pateikta aukščiau (žiūrėti 4 straipsnį).

- (a) (i) Valstybės valdžios, valdymo ir kontrolės institucijų (pagal kompetenciją) pareiga rinkti ir platinti informaciją apie aplinką yra įtvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo (Žin., 1992, Nr. 5-75) 8 straipsnyje. Valstybės valdžios, valdymo ir kontrolės institucijos pagal savo kompetenciją privalo: stebėti aplinkos kokybės pokyčius ir informuoti apie tai visuomenę, nustatyti ekologiškai pagrįstus ir techniniu požiūriu įgyvendinamus aplinkos kokybės normatyvus bei standartus; tenkinti arba motyvuotai atmesti piliečių, suinteresuotos visuomenės, kitų juridinių ir fizinių asmenų pasiūlymus aplinkos apsaugos klausimais; viešai skelbti ūkinės veiklos, galinčios turėti kenksmingo poveikio aplinkai, projektus; neleisti, kad ūkinės veiklos subjektai pažeistų aplinkos apsaugos įstatymus, normatyvus ir standartus; įvertinti ir deramai atsižvelgti į visuomenės pasiūlymus dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo privalomumo; įvertinti ir deramai atsižvelgti į visuomenės pasiūlymus dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo ir galimo planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai; užtikrinti, kad būtų atlyginta padaryta žala ar neigiamas poveikis aplinkai, o

neteisėta veikla padarę žalą aplinkai kalti asmenys – nubausti; organizuoti aplinkosauginį švietimą ir mokymą, nustatyta tvarka teikti informaciją apie aplinką; skatinti piliečius, suinteresuotą visuomenę, kitus juridinius ir fizinius asmenis dalyvauti priimant ir įgyvendinant sprendimus aplinkos apsaugos srityje; nustatyta tvarka reikalauti, kad atsakingi asmenys imtųsi prevencinių, aplinkos atkūrimo ar kitų aplinkos apsaugos priemonių, taip pat kontroliuotų, kaip vykdomos šios priemonės.

(ii) Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymas (Žin., 1997, Nr. 112-2824; 2006, Nr. 57-2025) nustato aplinkos monitoringo struktūrą. Pagal šį įstatymą aplinkos monitoringo sistemą sudaro valstybinis, savivaldybių ir ūkio subjektų aplinkos monitoringas. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymo (Žin., 1997, Nr. 112-2824; 2006, Nr. 57-2025) nuostatomis ir 2002 m. aplinkos ministro įsakymu Nr. 160 patvirtintais Valstybinio aplinkos monitoringo nuostatais (Žin., 2002, Nr. 40-1514; 2007, Nr. 4-179), yra rengiama Valstybinė aplinkos monitoringo programa, pagal kurią daugybė skirtingų valstybinių ir mokslo institucijų Lietuvoje renka duomenis ir informaciją apie skirtingų gamtinės aplinkos elementų būklę, analizuoja šią informaciją ir teikia duomenis atitinkamoms valstybinėms institucijoms. 2005 m. vasario 7 d. LR Vyriausybė nutarimu Nr. 130 patvirtino Valstybinę aplinkos monitoringo 2005-2010 metų programą (Žin., 2005, Nr. 19-608; 2008, Nr. 104-3973). Valstybinėje aplinkos monitoringo 2005–2010 metų programoje apibrėžiami aplinkosaugos tikslai ir pagrindiniai uždaviniai, kuriems įgyvendinti būtini gamtinės aplinkos būklės stebėjimai nacionaliniu mastu, numatomos šių uždavinių įgyvendinimo priemonės, jų apimtis ir vykdytojai, priemonių finansavimo sistema, lėšų poreikis ir paskirstymas nurodytuju laikotarpiu.

Savivaldybių institucijos, vadovaujantis 2004 m. aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-436 patvirtintais Bendraisiais savivaldybių aplinkos monitoringo nuostatais (Žin., 2004, Nr. 130-4680; 2007, Nr. 76-3035), organizuoja ir vykdo aplinkos monitoringą, kaupia jo duomenis savo teritorijų ribose. Konkreti savivaldybių aplinkos monitoringo vykdymo tvarka (stebėjimo vietos, objektai, parametrai, periodiškumas, stebėjimo metodai ir kt.) nustatoma savivaldybių vykdomųjų institucijų parengtose, teisės aktų nustatyta tvarka suderintose ir savivaldybių tarybų patvirtintose savivaldybių aplinkos monitoringo programose. Savivaldybių aplinkos monitoringo duomenys, atitinkantys reikalavimus, keliamus valstybinio aplinkos monitoringo duomenims, gali būti naudojami valstybinio aplinkos monitoringo tikslams.

Ūkio subjektai, vadovaudamiesi 2003 m. aplinkos ministro įsakymu Nr. 230 patvirtinta „Ūkio subjektų aplinkos monitoringo vykdymo tvarka“ (Žin., 2003, Nr. 50-2240 ir kitais teisės aktais, vykdo taršos šaltinių monitoringą ir poveikio aplinkai monitoringą, teikia monitoringo duomenis atitinkamoms valdžios institucijoms.

Taigi esanti juridinė bazė leidžia valstybės valdžios ir valdymo institucijoms nuolat kaupti, platinti ir atnaujinti informaciją apie aplinką.

(iii) Informavimą ypatingų ekologinių situacijų metu reglamentuoja LR civilinės saugos įstatymas (Žin., 1998, Nr. 115-3230; 2009, Nr. 159-7207). Taip pat vadovaujamosi Dėl aplinkos ministro 2003 m. gegužės 20 d. įsakymo Nr. 248 "Dėl veiksmų ypatingųjų ekologinių ir kitų ekstremalių situacijų bei avarių atvejais ir jų padarinių likvidavimo valdymo" pakeitimo (Žin., 2008, Nr. 129-4937). Susidarius ypatingai ekologiškai situacijai yra rengiama trumpa ataskaita apie ekologinę situaciją ir jos pasekmes aplinkai. Aktuali ir operatyvi informacija skelbiama Aplinkos ministerijos ir Aplinkos apsaugos agentūros internetinėse svetainėse.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gruodžio 29 d. įsakymas Nr. D1-631 dėl duomenų ir informacijos teikimo pagal 2006 m. sausio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentą (EB) Nr. 166/2006 dėl Europos išleidžiamų ir perduodamų teršalų registro sukūrimo ir iš dalies keičiantį Tarybos Direktyvas 91/689/EEB ir 96/61/EB reglamentuoja duomenų ir informacijos teikimą valstybinėms institucijoms ir Europos Komisijai. Įsakymo Nr. D1-631 2.1., 2.2. ir 2.3. punktai nustato operatorių duomenų teikimo tvarką valstybinėms institucijoms:

„2.1. operatoriai, privalantys teikti duomenis ir informaciją apie objektus, pagal Reglamento 5 straipsnio reikalavimus duomenis ir informaciją turi pateikti regiono aplinkos apsaugos departamentui, kurio kontroliuojamoje teritorijoje yra atitinkami objektai;

2.2. operatoriai turi teikti tik tuos Reglamente nurodytus duomenis ir informaciją, kurie nėra pateikti teikiant ataskaitas pagal Vandens išteklių naudojimo valstybinės statistinės apskaitos ir duomenų teikimo tvarkos ir Teršalų išmetimo į aplinkos orą apskaitos ir ataskaitų teikimo tvarkos, patvirtintų LR aplinkos ministro 1999 m. gruodžio 20 d. įsakymu Nr. 408 „Dėl Teršalų išmetimo į aplinką apskaitos tvarkos patvirtinimo“, ir Atliekų tvarkymo taisyklių, patvirtintų LR aplinkos ministro 1999m. liepos 14 d. įsakymu Nr. 217, reikalavimus;

2.3. operatoriai praėjusių kalendorinių metų duomenis ir informaciją atitinkamam RAAD turi pateikti iki einamųjų metų kovo 1 d.“

Regiono aplinkos apsaugos departamentai pagal įsakymo Nr. D1-631 2.5., 2.6. ir 2.7. punktus (2.5. RAAD, vadovaudamasi Reglamento 9 straipsnio 2 dalimi, įvertina operatorių pateiktų duomenų ir informacijos kokybę; 2.6. RAAD, vertindamas operatorių pateiktų duomenų ir informacijos kokybę, turi teisę paprašyti operatorių patikslinti, pataisyti pateiktus duomenis ir informaciją ar pateikti papildomus duomenis ir informaciją; 2.7. RAAD kasmet iki birželio 1 d. turi pateikti AAA visus pagal Reglamento III priedo nustatytą formą privalomus pateikti duomenis ir informaciją apie objektus) gautus duomenis bei informaciją tikrina bei teikia Aplinkos apsaugos agentūrai, kuri yra atsakinga už išleidžiamų ir perduodamų teršalų registro duomenų pateikimą visuomenei ir Europos Komisijai.

(b) Informacijos teikimo pobūdį, mastą ir pagrindines sąlygas reglamentuoja Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų įstatymas (Žin., 2000, Nr. 10-236; 2005, Nr. 139-5008, 2009, Nr. 75-3064) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimas Nr. 875 „Dėl asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo viešojo administravimo institucijose, įstaigose ir kituose viešojo administravimo subjektuose taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 94-3779). Visuomenei turi būti sudarytos sąlygos susipažinti su priimtomis informacijos teikimo procedūromis. Kaip jau minėta, informacijos prieinamumo supaprastinimui institucijose yra įsteigtos informacijos atstovo tarnybos, t. y. padalinys ar darbuotojas, atsakingas už informacijos teikimą. Pagal Asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo viešojo administravimo institucijose, įstaigose ir kituose viešojo administravimo subjektuose taisyklių (Žin., 2007, Nr. 94-3779) nuostatus institucijos turi nurodyti turimos informacijos apie aplinką sąvadą, informacijos fiksavimo formą, informacijos pateikimo klausėjui terminus, paslaugų kainas, apmokėjimo tvarką ir kitus reikalavimus. Aplinkos ministerijos tinklalapyje pateiktas informacijos apie aplinką sąvadas, nurodantis, kokią susijusią su aplinka informaciją turi valstybės ir savivaldybių institucijos ar įstaigos, pagal kurių pateiktus duomenis ir yra sudaromas sąvadas.

Pagal Informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 22 d. nutarimu Nr. 1175 (Žin., 1999, Nr. 90-2660; 2005, Nr. 26-831, 2010, Nr. 19-864) nuostatus institucijos deda reikiamas pastangas, kad jų turima arba joms skirta informacija apie aplinką būtų lengvai prieinama visuomenei per viešąsias telekomunikacijų priemones (interneto tinklalapius, elektronines duomenų bazines) arba būtų laikoma tokia forma arba tokiu formatu, kai informaciją galima iš karto atkurti arba gauti kompiuterinių telekomunikacijų arba kitomis elektroninėmis priemonėmis.

Daug informacijos apie aplinką galima rasti Aplinkos ministerijos ir jai pavaldžių institucijų tinklalapiuose. Turimą informaciją apie aplinką rašytine, elektronine ar kitokia forma skelbia arba paprašius teikia ir kitos valstybės ir savivaldybių institucijos. Aplinkos ministerijos tinklalapyje informaciją patogiau rasti naudojantis tematine rodykle.

Išleidžiamų ir perduodamų teršalų registro duomenys yra patalpinti Aplinkos apsaugos agentūros tinklalapyje <http://gamta.lt> ir yra nemokami bei laisvai prieinami visuomenei, taip pat tinklalapyje yra nuoroda į Europos išleidžiamų ir perduodamų teršalų registrą, kuriame pateikiami duomenys ir informacija apie kitų Europos Sąjungos šalių bei Norvegijos, Islandijos ir Lichtenšteino didžiausius teršėjus. Suinteresuoti asmenys norintys gauti papildomą informaciją gali kreiptis į regiono aplinkos apsaugos departamentus, kurie yra atsakingi už informacijos išsamumą, darnumą ir patikimumą. Regiono aplinkos apsaugos departamentų kontaktinė informacija nurodyta Išleidžiamų ir perduodamų teršalų registre, kiekvienam objektui atskirai.

Aplinkos oro kokybės duomenų analizės vykdomos remiantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro

2001 m. gruodžio 12 d. įsakymas Nr. 596 “Dėl aplinkos oro kokybės vertinimo” ([Žin., 2001, Nr. 106-3828; 2002, Nr. 81-3499, 2010, Nr. 42-2042, Nr.70-3496](#)).

(c) Kad informacijos kiekis ir pasiekiamumas didėtų naudojantis naujausiomis technologijomis ir internetu, 2003 m. balandžio 18 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintas nutarimas Nr. 480 Dėl Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašo patvirtinimo (Žin., 2003, Nr. 38-1739; 2006, Nr. 115-4376; 2009, Nr. 154-6976). Aprašo tikslas – sudaryti visuomenei sąlygas gauti internetu visą viešą informaciją apie valstybės ir savivaldybių institucijas ir įstaigas ir jų funkcijas, parengtus įstatymų ir kitų norminių teisės aktų projektus ir su jais susijusią teisinę informaciją, suvienodinti įstaigų interneto svetaines, užtikrinti jų veiksmingumą, jose pateikiamos informacijos aktualumą, patikimumą, paieškos galimybes, svetainių kūrimą ir reguliarią informacijos atnaujinimą. Pateikiama informacija turi būti susisteminta ir reguliariai atnaujinama, t. y. pagal keitimosi periodiškumą.

Pagal Informacijos apie aplinką Lietuvoje teikimo visuomenei tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 22 d. nutarimu Nr. 1175 (Žin., 1999, Nr. 90-2660; 2005, Nr. 26-831, 2010, Nr. 19-864) nuostatus institucijos deda reikiamas pastangas, kad jų turima arba joms skirta informacija apie aplinką būtų lengvai prieinama visuomenei per viešąsias telekomunikacijų priemones (internetu tinklalapius, elektronines duomenų bazines) arba būtų laikoma tokia forma arba tokiu formatu, kai informaciją galima iš karto atkurti arba gauti kompiuterinių telekomunikacijų arba kitomis elektroninėmis priemonėmis. Ši sąlyga vykdoma, kadangi visos valstybės ir savivaldybių institucijos turi savo interneto svetaines.

Visos Aplinkos ministerijai pavaldžios institucijos ir regioniniai aplinkos apsaugos departamentai turi savo tinklalapius, kuriuose skelbiama visa informacija susijusi su įstaigų veikla. Visa informacija, kurią teisės aktų nustatyta tvarka kaupia Aplinkos apsaugos agentūra (informacija apie upių baseinus, vandens telkinių kokybę, įvairių tarptautinių projektų ataskaitos, konferencijų apžvalgos, mokslo tyrimų aplinkos monitoringo srityje ataskaitos, valstybinio oro monitoringo matavimų duomenys, su taršos integruota prevencija ir kontrole susijusi medžiaga, žemėlapiai, įvairios schemas ir t. t.), nuolat skelbiama ir atnaujinama Agentūros internetiniame tinklalapyje adresu: <http://aaa.am.lt>.

2008 m. dešimt pagrindinių valstybės institucijų, įskaitant AAA ir Valstybės saugomų teritorijų tarnybą prie AM, valdančių erdvinis duomenis apie aplinką, įgyvendina „Lietuvos geografinės informacijos infrastruktūros (LGII) išvystymas“ projektą. Šiuo projektu siekiama sukurti atvirą tarpusavyje suderintų valstybės geografinių duomenų saugyklą ir elektronines paslaugas, kurios leistų piliečiams, įmonėms ir valdžios institucijoms efektyviai gauti naujausius geografinius duomenis iš pirminių šaltinių. Nacionalinės geografinės informacijos infrastruktūros paskirtis susieti skirtingų duomenų teikėjų duomenis, elektronines paslaugas tarpusavyje ir padaryti juos vienu metu prieinamus kuo platesniam naudotojų ratui. Vykdam šį projektą bus sukurta ilgalaikė Lietuvos geografinės informacijos valdymo strategija ir metodinis pagrindas valstybės geografiniams duomenims kaupti, tvarkyti, derinti tarpusavyje ir internetu teikti visiems naudotojams. Įgyvendinant šią strategiją bus sukurta vieninga Lietuvos geografinės informacijos infrastruktūra – palaipsniui plečiama visą valstybę apimanti informacinė struktūra, jungianti įvairių geografinių duomenų rinkinių valdytojus.

Siekdama kuo greičiau pradėti aplinkos sektoriaus informacinių technologijų projektų įgyvendinimą, AM 2008 m. gegužės 27 d. įsakymu Nr. D1-276 patvirtino Registrų, kadastrų, informacinių sistemų diegimo ir vystymo panaudojant informacines technologijas aplinkos sektoriuje programą. Programos tikslas – siekiant užtikrinti Ekonomikos augimo veiksmų programos prioriteto „Informacinė visuomenė visiems“ priemonių „Elektroninės valdžios paslaugos“ ir „Intelektualios valdymo sistemos“ uždavinių įgyvendinimą, sudaryti palankias sąlygas viešųjų elektroninių paslaugų teritorijų planavime, urbanistiniame vystyme, būsto statybos, miškininkystės sektoriuose, aplinkos apsaugos sektoriuje teikimui, didinti jų prieinamumą plėtojant erdvines informacijos sistemas. Programoje numatyta Aplinkos informacijos valdymo integruotos kompiuterinės sistemos (AIVIKS) funkcionalumo plėtra.

Šiuo metu įgyvendinamas projektas AIVIKS t.y. naujos aplinkosauginės informacijos elektroninės paslaugos sukūrimas, kas užtikrins operatyvų informacijos apie aplinką surinkimą, sisteminimą bei prieinamumą suinteresuotiems vartotojams ir visuomenei per internetą. Projekto įgyvendinimas suteiks

naudos visoms tikslinėms šio projekto grupėms: ūkio subjektams, teikiantiems duomenis aplinkosaugos tarnyboms, sudarys galimybę teikti juos elektroniniu būdu; Aplinkos ministerijos ir jai pavaldžių institucijų darbuotojams –operatyviau gauti ir tvarkyti informaciją apie aplinkos taršą; specialistams, mokslininkams, projektų rengėjams ir visuomenei užtikrins šios informacijos prieinamumą, todėl pagerės aplinkosauginis visuomenės švietimas. Projekto įgyvendinimas leis atsakyti duomenų pateikimo raštu, taip mažins klaidų tikimybę ir pagreitins informacijos apie aplinkos būklę surinkimą, sisteminimą bei padidins jos prieinamumą ir operatyvesnį pateikimą vartotojams ir visuomenei, poveikio aplinkai savikontrolės duomenis galima bus integruoti į valstybinę aplinkos kokybės kontrolės sistemą. Norint pasiekti projekto tikslus kuriamas Aplinkos informacijos portalas, integruojantis duomenų tvarkymo, naudojimo ir teikimo aplinkas registruotiems vartotojams bei aplinkos informacijos viešinimą visuomenei. Sukurtas Aplinkos informacijos portalas sudarys technines sąlygas informuoti visuomenę bei suinteresuotas institucijas apie aplinkos kokybę bei jos pokyčius.

Išleidžiamų ir perduodamų teršalų registro duomenys yra patalpinti Aplinkos apsaugos agentūros tinklalapyje <http://gamta.lt> ir yra nemokami. Lietuvos gyventojai apie aplinkos oro kokybę informuojami internetu nuolat adresu <http://oras.gamta.lt>.

Visos Lietuvos suinteresuotos institucijos, įstaigos bei visuomeninės organizacijos kasdien, elektroniniu paštu, gauna pranešimus apie aplinkos oro kokybę. Suinteresuotųjų institucijų, įstaigų bei visuomeninių organizacijų, kasdien informuojamų apie aplinkos oro užterštumo lygius, sąrašas pateikiamas adresu <http://oras.gamta.lt>.

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos sukūrė ir palaiko viešą internetinę prieigą prie Saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenų <http://stk.vstt.lt/stk/>. Taip pat ši tarnyba savo interneto svetainėje nuolat skelbia informaciją apie rengiamus ir patvirtinus saugomų teritorijų planavimo dokumentus, publikuoja pačius dokumentus.

(d) Kiekvienais metais AM išleidžia leidinį apie aplinkos būklę Lietuvoje („Aplinkos būklė“), kuriame pateikiama informacija apie aplinkos būklę, apie pagrindines išskylančias aplinkosaugines problemas. Leidinys yra platinamas visuomenei, valdžios ir mokslo institucijoms.

Skaitmeninė šio leidinio versija skelbiama Aplinkos ministerijos ir Aplinkos apsaugos agentūros tinklalapiuose. Atitinkamai visų aplinkos kokybės duomenų analizės galima rasti internete, pvz., kasmetinės aplinkos oro kokybės ataskaitos yra skelbiamos internete adresu <http://oras.gamta.lt>

(e) Platinant informaciją, nurodytą Konvencijos 5 str. 5 dalyje, naudojamosi ankstesniame (c) punkte nurodytomis priemonėmis. Sąraše nurodytą informaciją galima rasti Aplinkos ministerijos ir jai pavaldžių institucijų, LR Seimo interneto tinklalapiuose. Įstatymai ir kiti teisės aktai įstatymų nustatyta tvarka spausdinami „Valstybės žiniose“, kurios yra prieinamos visuomenei.

Visa informacija apie pasirašytus tarptautinius susitarimus (pagal kompetenciją) yra platinama Aplinkos ministerijos, Aplinkos apsaugos agentūros ir kitų institucijų internetinėse svetainėse.

(f) Ūkio subjektai, vadovaudamiesi 2009 m. aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-546 patvirtintais Ūkio subjektų aplinkos monitoringo nuostatais vykdo taršos šaltinių monitoringą ir poveikio aplinkai monitoringą, teikia monitoringo duomenis atitinkamoms valdžios institucijoms ir nustatytais atvejais informuoja visuomenę, pavyzdžiui, ūkio subjektai, vykdydami taršos šaltinių išmetamų į aplinkos orą ir paviršinių vandenį nuolatinius matavimus, privalo viešai internete skelbti ir nuolat atnaujinti taršos šaltinių išmetamų/išleidžiamų teršalų monitoringo nuolatinių matavimų rezultatus. Kiti ūkio subjektų aplinkos monitoringo duomenys visuomenei teikiama visuomenės informavimą reglamentuojančių teisės aktų (žr. 3 straipsnį) nustatyta tvarka.

Organizacijų dalyvavimą Europos Bendrijos aplinkos vadybos ir audito sistemoje (EMAS) reglamentuoja Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl organizacijų savanoriško dalyvavimo Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemoje (EMAS) (EB) Nr. 761/2001. Lietuvoje yra priimtas Vyriausybės nutarimas dėl šio reglamento taikymo, patvirtinta šios sistemos įgyvendinimo programa. Įmonės, įdiegusios EMAS, kiekvienais metais informuoja visuomenę apie pasiektus rezultatus. Šioms įmonėms ir įmonėms, paženklinsioms gaminius ekologiniu ženklu, sudaroma

galimybė informuoti visuomenę platinant informaciją Aplinkos apsaugos agentūros interneto svetainėje.

Ūkio subjektas, atlikdamas vykdomos veiklos stebėseną, įdiegdamas pažangias technologijas ir savanoriškai dalyvaudamas Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemoje, yra skatinamas Aplinkos ministerijos padėkos raštais.

(g) Aplinkos ministerija ir jai pavaldžios institucijos spausdina įvairią faktinę bei analitinę teminę informaciją apie aplinką, tarptautinius susitarimus, kurių sąrašą galima rasti www.am.lt rubrikoje Aktualijos. Periodinių informacinių – padalomųjų leidinių (pvz., informacinis leidinys „Aplinkos ministerija - visuomenei“) apsispręsta nebeleisti, kadangi pasirinkti kiti, didesnio imlumo sklaidos kanalai – žiniasklaida, internetas.

(h) Aplinkos apsaugos agentūra įgyvendindama „Konvenciją dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkos klausimais“ dėl Europos Bendrijos ekologinio ženklo suteikimo klausimais, vadovaujasi „Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. Nr. 66/2010, 2009 m. lapkričio 25 d., dėl ES ekologinio ženklo suteikimo“ (toliau – Reglamentas) ir Europos Bendrijos ekologinio ženklo suteikimo kriterijais atitinkamoms produktų grupėms. Reglamentas ir Europos Bendrijos ekologinio ženklo suteikimo kriterijai atitinkamoms produktų grupėms yra paskelbti Aplinkos apsaugos agentūros tinklapyje: <http://gamta.lt>, rubrikoje „Taršos prevencija – Aplinkosauginis ženklavimas“ ir yra prieinami visuomenei. Rubrika „Taršos prevencija – Aplinkosauginis ženklavimas“ nuolat papildoma, Europos Komisijos Generaliniam aplinkos direktoratui paskelbus naujus kriterijus dėl Europos Bendrijos ekologinio ženklo suteikimo. Aplinkos apsaugos agentūros Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės departamento Kontrolės organizavimo ir taršos prevencijos skyrius organizuoja seminarus į kuriuos kviečiami pramonės, mokslo ir visuomeninių organizacijų atstovai, kuriuose pateikiama informacija apie Europos Bendrijos ekologinio ženklo suteikimo galimybes ir privalumus. 2009-03-05 Kauno Prekybos, Pramonės ir amatų rūmų organizuotame seminare „Ekologinis gaminių projektavimas ir EuP Direktyva, Nacionalinis efektyvaus vartojimo konkursas „Energy Trophy Lietuva‘09“ perskaitytas pranešimas „Ekologinė produktų grupių ženklavimo sistema“. 2010 m. teikta informacija įmonėms „Naujoji Ringuva“ dėl ekologinio ženklo suteikimo šampūnams, „Komparsa“ –dėl ekologinio ženklo suteikimo asmeniniams kompiuteriams.

(i) 2003 m. gegužės 21 d. Europos Bendrija ir kitos šalys, taip pat Lietuva pasirašė Išmetamų teršalų ir jų pernašų registrų protokolą (toliau – Protokolas). Pagal Protokolo nuostatas kiekviena Protokolo šalis turi įsteigti nacionalinį išmetamų teršalų ir jų pernašų registrą. Nuo 2004 m. vasario mėnesio pradėjo funkcionuoti Europos išmetamų teršalų registras. Lietuvoje, vadovaujantis aplinkos ministro 2002 m. įsakymo Nr.136 nuostatomis, visos įmonės, vykdančios atitinkamą veiklą ir viršijančios nustatytą teršalų emisijų slenktinius dydžius, privalėjo teikti ataskaitas atitinkamoms valdžios institucijoms. Taip nuo 2004 metų Lietuvoje buvo pradėti rinkti duomenys pagal Europos išmetamų teršalų registro reikalavimus.

Siekiant visuomenės prieigos prie išmetamųjų teršalų duomenų, 2006 m. sausio mėn. buvo priimtas naujas Europos išleidžiamų ir perduodamų teršalų registras (EEIIPTR). Aplinkos ministro 2006 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. D1-631 buvo nustatyta išleidžiamų ir perduodamų teršalų duomenų teikimo procedūra, paskiriant RAAD kompetentingomis institucijomis, kurioms įmonės turi teikti duomenis ir informaciją apie išleidžiamus ir perduodamus teršalus, o visuomenė gali teikti prašymus. Pirmaisiais ataskaitiniais metais buvo nustatyti 2007 metai.

Įvardinkite kliūtis, su kuriomis susiduriama įgyvendinant bet kurią minėtą šio straipsnio dalį.

Pateikite kitą informaciją apie informacijos rinkimo ir platinimo nuostatų praktinį pritaikymą, pvz., ar yra publikuotos informacijos statistika?

Dėl aplinkosauginio ženklavimo: 2005-04-14 savaitraštis „Žaliasis pasaulis“ straipsnis „Europos Bendrijos ekologinis ženklas „Gėlė“; 2005 m. leidinyje „Ekonomika ir aplinkosauga. Ekologinio ženklavimo sistemos Lietuvoje ir pasaulyje. Aplinkai palankaus verslo perspektyvos“ publikuoti straipsniai: „Ekologiško ženklavimo principai ir svarba“, Ekologinio ženklavimo sistemos Lietuvoje“, Ekologinio ženklavimo sistemų raida įvairiose šalyse“. 2006-11-16 m. savaitraštyje „Žaliasis pasaulis“ publikuotas J. Mačiūnaitės straipsnis „Ar pirksime“ ekologiškus lietuviškus šaldytuvus“. 2008 m. išleistas plakatas - „Gaminiai, kuriems suteiktas ES ekologinis ženklas“.

Esant galimybei, pateikite su šiais klausimais susijusius interneto svetainių adresus:

Šio straipsnio 3 dalyje išvardinta teiktina informacija pateikiama Aplinkos ministerijos ir jai pavaldžių institucijų, LR Seimo interneto tinklalapiuose www.am.lt, www.lrs.lt.

Lietuvos savivaldybių interneto tinklalapių adresus galima rasti Lietuvos savivaldybių asociacijos tinklalapyje adresu www.lsa.lt.

<http://gamta.lt>

6 straipsnis

Išvardinkite teises, reglamentuojančias ir kitas priemones, įgyvendinančias 6 straipsnyje minimas nuostatas dėl visuomenės dalyvavimo priimančias sprendimus dėl konkrečios veiklos.

Paaiškinkite, kaip kiekviena 6 straipsnio dalis įgyvendinta. Aprašykite su šio straipsnio nuostatomis susijusių 2 straipsnio apibrėžimų perkėlimą ir nediskriminavimo reikalavimą, įvardintą 3 straipsnio 9 dalyje. Taip pat konkrečiai aprašykite:

(a) 1 dalyje įvardintas priemones, kurių imamasi siekiant užtikrinti, kad:

- (i) 6 straipsnio nuostatos būtų taikomos priimančias sprendimus dėl leidimų išdavimo planuojamos veiklos rūšims, išvardintoms Konvencijos I priede;
- (ii) 6 straipsnio nuostatos būtų taikomos priimančias sprendimus dėl planuojamų veiklos rūšių, neišvardintų I priede, tačiau galinčių turėti didelį poveikį aplinkai.

(b) Priemones, kurių imamasi siekiant užtikrinti, kad suinteresuota visuomenė apie nurodomus 2 dalyje reikalus yra informuojama sprendimo priėmimo proceso pradžioje, šiuos veiksmus atliekant adekvačiai, laiku ir veiksmingai;

(c) Priemones, kurių imamasi siekiant užtikrinti, kad visuomenės dalyvavimo procedūrose būtų laikomasi 3 dalyje nurodytų laiko terminų;

(d) Priemones, siekiant užtikrinti visuomenės dalyvavimą pradiniam etape (pagal 4 dalį);

(e) Priemones, kuriomis būsimieji paraiškų teikėjai skatinami prieš pateikiant prašymą gauti leidimą, išsiaiškintų, kokios yra suinteresuotos visuomenės grupės, organizuotų svarstymus ir teiktų informaciją (pagal 5 dalį)

(f) Priemones pagal 6 dalį, kurių imamasi siekiant užtikrinti, kad:

- (i) kompetentingos valstybės institucijos suinteresuotai visuomenei suteiktų visą su sprendimo priėmimu susijusią 6 straipsnyje nurodytą informaciją yra prieinama visuomenės dalyvavimo procedūros metu;
- (ii) kompetentingos institucijos suinteresuotai visuomenei pateikia šiame dalyje išvardintą informaciją;

(g) Priemones pagal 7 dalį, kurių imamasi siekiant užtikrinti, kad visuomenės dalyvavimo procedūros leistų visuomenės atstovams teikti pasiūlymus, informaciją, analizę ar nuomonę, kuri, jų manymu,

sietina su planuojama veikla.

(h) Priemonės pagal 8 dalį, kuriomis naudojamosi siekiant užtikrinti, kad atitinkamame sprendime deramai atsispindėtų visuomenės dalyvavimo rezultatai.

(i) Priemonės pagal 9 dalį, naudojamas tinkamam visuomenės informavimui apie sprendimą pagal atitinkamas procedūras užtikrinti.

(j) Priemonės pagal 10 dalį, kuriomis siekiama užtikrinti, kad valstybės institucijai svarstant iš naujo ar atnaujinant veiklos, išvardytos 1 dalyje, įgyvendinimo sąlygas, šio straipsnio 2-9 dalių nuostatos taikomos su atitinkamais pakeitimais ir tais atvejais, kai yra tikslinga.

(k) Priemonės pagal 11 dalį, kurių imamasi šio straipsnio nuostatas taikant sprendimams, susijusiems su leidimų išdavimu dėl apgalvoto genetiškai modifikuotų organizmų išleidimo į aplinką.

Visuomenės dalyvavimą ir informavimą apie priimamus sprendimus dėl planuojamos ūkinės veiklos reglamentuoja šie teisės aktai:

- Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas (Žin., 1996, Nr. 82-1965; 2005, Nr. 84-3105).

- Visuomenės informavimo ir dalyvavimo planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procese tvarkos aprašas, patvirtintas aplinkos ministro 2005 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. D1-370 (Žin., 2005, Nr. 93-3472; 2010, Nr. 89-4732).

Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme yra apibrėžtos visuomenės ir suinteresuotos visuomenės sąvokos, tarp jų ir nevyriausybinės organizacijos, įtvirtinta nuostata, kad visuomenė yra poveikio aplinkai vertinimo proceso dalyvė, kuri poveikio aplinkai vertinimo procedūrose dalyvauja ankstyviausioje stadijoje nuo informacijos apie planuojamos ūkinės veiklos parengtą poveikio aplinkai vertinimo programą paskelbimo arba atrankos išvados paskelbimo.

Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme apibrėžtos visuomenės ir suinteresuotos visuomenės sąvokos:

Suinteresuota visuomenė – visuomenė, kuriai planuojama ūkinė veikla darys ar gali daryti poveikį arba kuri yra suinteresuota planuojama ūkine veikla. Pagal šį apibrėžimą ir nevyriausybinės organizacijos, dalyvaujančios sprendžiant aplinkos apsaugos problemas ir veikiančios pagal Lietuvos Respublikos įstatymų reikalavimus, laikomos suinteresuota visuomene.

Visuomenė – vienas arba keli fiziniai ar juridiniai asmenys bei jų organizacijos, asociacijos ar grupės.

Vykdam 2008 m. birželio 11–13 d. Rygoje įvykusio Jungtinių Tautų Ekonominės Komisijos Konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkos klausimais (toliau – Orhuso konvencija) šalių trečiojo susitikimo sprendimą, kuriuo Lietuvai buvo rekomenduota imtis visų reikiamų teisinių administracinių ir kitų priemonių, kad būtų užtikrintas tinkamas Orhuso konvencijos įgyvendinimas, parengtas ir Lietuvos Respublikos Seimui svarstyti pateiktas Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo pakeitimo projektas, kuriame išplečiama suinteresuotos visuomenės apibrėžtis ir nurodoma, kad suinteresuota visuomenė yra ne tik ta visuomenė, kuriai planuojama ūkinė veikla darys poveikį, bet ir ta, kuri yra suinteresuota pačiu planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procesu, taip pat nustatoma, kad asociacijos ir kiti viešieji juridiniai asmenys (išskyrus valstybės ar savivaldybės, jų institucijų įsteigtus juridinius asmenis), kurie įsteigti teisės aktų nustatyta tvarka ir skatina aplinkos apsaugą, visais atvejais laikomi suinteresuotais asmenimis.

Visuomenė nustatyta tvarka teikia pasiūlymus dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo ir šios veiklos galimo poveikio aplinkai ir jos komponentams užsakovui ir poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjui, o pasiūlymų kopijos gali būti teikiamos atsakingai institucijai ir poveikio aplinkai vertinimo subjektams. Visi poveikio aplinkai vertinimo proceso dalyviai planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procedūrų vykdymo metu, iki atsakinga institucija priima sprendimą, turi teisę kreiptis į atsakingą instituciją (Aplinkos apsaugos agentūra, 8

regioniniai aplinkos apsaugos departamentai) ir poveikio aplinkai vertinimo subjektus, atsakingus už visuomenės sveikatą, kultūros vertybių apsaugą, priešgaisrinę apsaugą, savivaldybes ir apskritis jų kompetencijos klausimais, raštu pateikdami informaciją dėl galimų pažeidimų nustatant, apibūdinant ir įvertinant galimą planuojamos ūkinės veiklos poveikį aplinkai ar vykdant poveikio aplinkai vertinimo procedūras. Taip pat yra suteikiama galimybė apskusti teismui šio įstatymo nuostatų taikymą ir atsakingos institucijos priimtus sprendimus. Poveikio aplinkai vertinimo proceso dalyviai įstatymu nustatyta tvarka atsako už teisingos informacijos pateikimą ir pagal savo kompetenciją padarytas išvadas ir sprendimus.

(a) (i) Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymu patvirtinti 2 sąrašai, į kuriuos įrašyta:

1. planuojamos ūkinės veiklos, kurių poveikis aplinkai privalo būti vertinamas, rūšių sąrašą (1 priedas);

2. planuojamos ūkinės veiklos, kurioms turi būti atliekama atranka dėl poveikio aplinkai privalomo vertinimo, rūšių sąrašą (2 priedas).

Abiejų sąrašų veikloms taikomos poveikio aplinkai vertinimo procedūros. Į minėtus sąrašus patenka Konvencijos I priede išvardintos veiklos.

(ii) Poveikio aplinkai vertinimo procedūra taikoma, kai planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimas gali daryti poveikį Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms, o už saugomų teritorijų apsaugos ir tvarkymo organizavimą atsakinga institucija nustato, kad šis poveikis gali būti reikšmingas.

Poveikio aplinkai vertinimo procedūros taikomos, jeigu planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo proceso dalyviai pareikalauja, o atsakinga institucija nusprendžia, kad atranka dėl poveikio aplinkai privalomo vertinimo būtų atliekama ir tos planuojamos ūkinės veiklos, kuri neįrašyta į minėtus sąrašus.

Tais atvejais, kai Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka planuojamai ūkinei veiklai yra suteiktas valstybės sienos, krašto apsaugos objekto statusas, o Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nuostatų taikymas tokiai veiklai gali turėti neigiamą poveikį valstybės gynybos tikslams, kiekvienu konkrečiu atveju atsakinga institucija sprendžia, ar tokiai veiklai taikytini šio įstatymo reikalavimai. Praktikoje tokių atvejų nebuvo.

(b) Poveikio aplinkai vertinimo ataskaitoje privalo būti išsamiai išnagrinėti visi programoje numatyti klausimai, pateikta poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjo išnagrinėtų alternatyvų ir visuomenės pasiūlymų analizė, aplinkos stebėsenos planas, informacija apie techninio ar praktinio pobūdžio problemas, kurios planuojamos ūkinės veiklos organizatoriui (užsakovui) ar jo įpareigotam poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjui kilo atliekant poveikio aplinkai vertinimą, visos ataskaitoje nagrinėjamos informacijos santrauka.

Atliekant poveikio aplinkai vertinimo viešumo procedūras, visi viešo svarstymo procese dalyvaujantys piliečiai, visuomeninės organizacijos yra registruojami, pasisakymai protokoluojami, pateikti pasiūlymai registruojami ir vertinami nustatyta tvarka.

Pagal Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymą visa informacija, susijusi su visuomenės informavimo ir supažindinimo su poveikio aplinkai vertinimo ataskaita (informacija apie skelbimus, skelbimai laikraščiuose, visuomenės pasiūlymai ir jų įvertinimas, viešo supažindinimo protokolas, dalyvių sąrašas ir kt.), yra sudėtinė poveikio aplinkai vertinimo ataskaitos dalis. Todėl atsakingos institucijos priimdamos sprendimus turi statistinius duomenis apie visuomenės dalyvavimą.

Visuomenės informavimą ir suinteresuotos visuomenės dalyvavimą taršos integruotos prevencijos kontrolės leidimų (TIPK leidimų) išdavimo procese ir informacijos apie Leidimų duomenų bazėje kaupiami duomenys apie išduotus, atnaujintus, koreguotus ir panaikintus Leidimus, normuojamus išmetamus teršalus ir taršos šaltinius reglamentuoja Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo, atnaujinimo ir panaikinimo taisyklių (Žin., 2005, Nr. 103-3829; 2007, Nr. 133-5410; 2009, Nr. 1-12; 2009, 126-5457; 2010, Nr. 13-634) (toliau – TIPK taisyklės) XI skyrius „Informacijos

prieinamumas ir visuomenės dalyvavimas leidimų išdavimo procese“ XII skyrius „Leidimų duomenų bazė ir informacijos teikimas“ ir XIV „Baigiamosios nuostatos“.

(c) Išsamios visuomenės dalyvavimo procedūros išdėstytos įstatymo įgyvendinamajame teisės akte. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu patvirtintas Visuomenės informavimo ir dalyvavimo planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procese tvarkos aprašas reglamentuoja visuomenės dalyvavimą poveikio aplinkai vertinimo procese. Pagal šį Tvarkos aprašą visuomenės informavimo ir dalyvavimo procedūros yra:

1. pranešimai apie planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimą (pranešimas apie atrankos išvadą, ar privaloma vertinti planuojamos ūkinės veiklos poveikį aplinkai ir pranešimas apie parengtą poveikio aplinkai vertinimo programą);
2. viešas visuomenės supažindinimas su planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo ataskaita;
3. informavimas apie priimtą sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos.

Užsakovas ar PAV dokumentų rengėjas, gavęs iš atsakingos institucijos atrankos išvadą, ar privalomas poveikio aplinkai vertinimas, turi pranešti apie tai visuomenei, paskelbdamas visuomenės susitelkimo vietoje, respublikinėje ir miesto (-ų) ar rajono (-ų), kuriame planuojama vykdyti ūkinę veiklą, spaudoje, savivaldybės skelbimų lentoje, o esant galimybei – per radiją ir televiziją: planuojamos ūkinės veiklos užsakovo pavadinimą, adresą, tel.; kokia planuojama ūkinė veikla bus vykdoma; apie planuojamos ūkinės veiklos vietą (apskritis, miestas, rajonas, kaimas, gatvė); kokia atsakinga institucija (Aplinkos apsaugos agentūra ar regiono aplinkos apsaugos departamentas) priėmė atrankos išvadą, ar privaloma vertinti poveikį aplinkai; kur, kada ir iki kada galima išsamiau susipažinti su informacija apie planuojamą ūkinę veiklą (nurodomas užsakovo adresas, telefonas); kam ir iki kada teikti motyvuotus pasiūlymus persvarstyti atrankos išvadą (nurodomas atsakingos institucijos, užsakovo ar PAV dokumentų rengėjo adresas, telefonas ir terminas - 10 darbo dienų nuo šio skelbimo); kur galima išsamiau susipažinti su atrankos išvada ir atrankos dokumentais (nurodomas atsakingos institucijos, užsakovo ar PAV dokumentų rengėjo adresas, telefonas ir terminas - 10 darbo dienų nuo šio skelbimo). Atsakinga institucija (Aplinkos apsaugos agentūra ar regiono aplinkos apsaugos departamentas) pranešimą apie priimtą atrankos išvadą skelbia savo interneto tinklalapyje.

Visuomenė turi teisę per 10 darbo dienų nuo atrankos išvados paskelbimo dienos teikti atsakingai institucijai motyvuotus pasiūlymus persvarstyti atrankos išvadą.

Jeigu visuomenė teikė pasiūlymus persvarstyti atrankos išvadą Atsakinga institucija kartu su planuojamos ūkinės veiklos PAV subjektais, Užsakovu, PAV dokumentų rengėju ir pasiūlymus pateikusiai suinteresuotos visuomenės atstovais, pasibaigus pasiūlymų teikimo terminui, per 10 darbo dienų išnagrinėja motyvuotus pasiūlymus ir priima galutinę atrankos išvadą. Užsakovas ar PAV dokumentų rengėjas apie galutinę atrankos išvadą turi pranešti visuomenei, paskelbdamas visuomenei vietoje ir respublikinėje spaudoje nustatytos formos informaciją apie priimtą galutinę atrankos išvadą.

Atsakinga institucija priimtą galutinę atrankos išvadą turi paskelbti savo tinklalapyje ir per 10 darbo dienų nuo galutinės atrankos išvados priėmimo dienos turi raštu pateikti besikreipusiems suinteresuotos visuomenės nariams motyvuotą atsakymą dėl galutinės atrankos išvados.

(d) Užsakovas ar PAV dokumentų rengėjas, prieš pateikdamas PAV programą poveikio aplinkai vertinimo subjektams, turi informuoti visuomenę apie parengtą PAV programą paskelbdamas informaciją miesto/rajono ir respublikinėje spaudoje (esant galimybei – per radiją ir televiziją, užsakovo tinklalapyje), savivaldybės (seniūnijos) skelbimų lentoje. Tai pat šią informaciją pateikia atsakingai institucijai (raštu (elektroniniu paštu), kuri pranešimą apie parengtą PAV programą paskelbia savo tinklalapyje ir raštu pateikia pasiūlymus dėl planuojamos ūkinės veiklos ir/ar jos poveikio aplinkai vertinimo pateikusiems suinteresuotos visuomenės atstovams. Pranešimas apima šią informaciją: planuojamos ūkinės veiklos užsakovo pavadinimas, adresas, telefonas, faksas; planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjo pavadinimas, adresas, telefonas, faksas; planuojamos ūkinės veiklos pavadinimas; planuojamos ūkinės veiklos vieta (apskritis, miestas, rajonas, seniūnija, kaimas, gatvė); poveikio aplinkai vertinimo subjektai, kurie pagal

kompetenciją nagrinės poveikio aplinkai vertinimo dokumentus, teiks išvadas; atsakinga institucija, kuri priims sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos leistinumo pasirinktoje vietoje; kur, kada ir iki kada galima susipažinti su planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo programa (nurodomas adresas ir laikas, susipažinimui su PAV programa rekomenduojama 10 darbo dienų); informacija apie tai, kad motyvuoti pasiūlymai teikiami Užsakovui ar PAV dokumentų rengėjui (nurodomas adresas, kontaktiniai asmenys), o pasiūlymų kopijos papildomai gali būti pateiktos pagal kompetenciją PAV subjektams ir atsakingai institucijai.

(e) Tvarkos apraše užsakovui ir poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjui suteikta teisė savo iniciatyva papildomai informuoti visuomenę skelbti pranešimus ir kitose visuomenės susitelkimo vietose (pvz., visuomeninių organizacijų, parduotuvių, namų bendrijų skelbimų lentose), informuoti kitais būdais (pvz., vykdyti apklausas, pritraukti žiniasklaidą, pranešimus išnešiojant į namus, išsiunčiant paštu, elektroniniu paštu ir kt.).

(f) Kai iki PAV programos patvirtinimo savivaldybės, kurios teritorijoje planuojama ūkinė veikla, taryba pagal Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nuostatas priima neigiamą motyvuotą sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos galimybių, atsakinga institucija nedelsiant privalo organizuoti Aplinkos ministerijos tinklalapyje šio sprendimo paskelbimą.

Užsakovas ar PAV dokumentų rengėjas, parengęs planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo ataskaitą, ne vėliau kaip prieš 10 darbo dienų iki numatyto viešo susirinkimo su visuomene, turi paskelbti visuomenės informavimo priemonėse, kuriose buvo skelbiama apie (programos parengimą) šią informaciją: planuojamos ūkinės veiklos užsakovo pavadinimas, adresas, telefonas, faksas; planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjo pavadinimas, adresas, telefonas, faksas; planuojamos ūkinės veiklos pavadinimas; planuojamas ūkinės veiklos vieta (apskritis, miestas, rajonas, seniūnija, kaimas, gatvė); poveikio aplinkai vertinimo subjektai, kurie pagal kompetenciją nagrinės vertinimo dokumentus, teiks išvadas; atsakinga institucija, kuri priims sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos leistinumo pasirinktoje vietoje; kur, kada, iki kada galima susipažinti su planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo ataskaita (nurodomas vieta, adresas, telefonas, supažindinimo laikas ir grafikas). Taip pat šią informaciją raštu pateikia pasiūlymus dėl planuojamos ūkinės veiklos ir/ar jos poveikio aplinkai vertinimo pateikusiems suinteresuotos visuomenės atstovams.

Visuomenei turi būti suteikta galimybė susipažinti su poveikio aplinkai vertinimo ataskaita ne vėliau kaip prieš 10 darbo dienų iki numatyto susitikimo su visuomene; kur ir kada įvyks viešas visuomenės supažindinimas (vieta, adresas, laikas); kam (nurodomas užsakovo ar poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjo adresas) ir kokiais būdais iki viešo visuomenės supažindinimo teikti motyvuotus pasiūlymus planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo ataskaitos klausimais (pvz., raštu, el. paštu ir kt.). Viešas visuomenės supažindinimas su poveikio aplinkai vertinimo ataskaita turi vykti, o poveikio aplinkai vertinimo ataskaita privalo būti eksponuojama savivaldybės (seniūnijos) administracinėse patalpose arba kitoje pasirinktoje su savivaldybe (seniūnija) suderintoje vietoje, kurios teritorijoje planuojama ūkinė veikla, visuomenei patogiu ne darbo metu (rekomenduojama ne darbo dienomis). Taip pat užsakovas ar poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjas turi sudaryti sąlygas visuomenei su poveikio aplinkai vertinimo ataskaita susipažinti jo buveinėje.

Pagal Direktyvos 1999/13/EB reikalavimus patvirtintos aplinkos ministro 2002-12-05 įsakymu Nr. 620 (Žin., 2003, Nr. 15-634; Nr. 64-2913) XI skyriuje „Visuomenės informavimas“ teigiama, Rajonų aplinkos apsaugos departamentai turi užtikrinti, kad tirpiklius naudojančių naujų įrenginių paraiškos gauti leidimus arba esamų įrenginių esminiam pakeitimui būtų tam tikrą laiką prieinamos visuomenei, kad ji galėtų pateikti pasiūlymus prieš Rajonų aplinkos apsaugos departamentams priimant sprendimą. Visuomenei turi būti prieinama informacija apie įrenginių veiklos vykdytojams taikomus privalomus aplinkosauginius reikalavimus ir taisykles, registruotų veiklos rūšių ir veiklos rūšių, kurioms suteiktas leidimas, sąrašą. Visuomenei turi būti prieinami į aplinkos orą išmetamų LOJ stebėsenos rezultatai, apibūdinti VIII ir IX straipsniuose, ir kurių reikalauja leidimo išdavimo arba registracijos sąlygos. Visuomenės pasiūlymus dėl leidimo išdavimo Rajonų aplinkos apsaugos departamentai užregistruoja

ir į juos atsižvelgia, rengdami sprendimą dėl leidimo išdavimo. Rajonų aplinkos apsaugos departamentų sprendimas, taip pat ir leidimo kopija, vėlesni jo pratęsimai tokiems įrenginiams irgi turi būti prieinami visuomenei, išskyrus konfidencialia laikomą informaciją.

(g) Iki viešo susirinkimo pradžios ar jo metu Užsakovas ar PAV dokumentų rengėjas turi paskirti pirmininką ir sekretorių (rekomenduotina, kad jais būtų Užsakovas ir PAV dokumentų rengėjas) bei užregistruoti dalyvius. Viešo susirinkimo kalbos yra protokoluojamos.

Užsakovas arba, jo pavedimu, PAV dokumentų rengėjas viešo susirinkimo metu turi pristatyti Užsakovą, PAV dokumentų rengėją, apibūdinti planuojamą ūkinę veiklą ir susipažinti su PAV ataskaita, atsakyti į pateiktus klausimus ir įvertinti iki susirinkimo pradžios raštu gautus suinteresuotus visuomenės pasiūlymus.

Protokole turi būti nurodoma: viešo susirinkimo data ir vieta; dalyviai (pridedamas užsiregistravusių dalyvių sąrašas); svarstomos PAV ataskaitos pavadinimas; Užsakovo ar PAV dokumentų rengėjo trumpas pranešimas apie PŪV poveikio aplinkai vertinimą; iki viešo susirinkimo gautų suinteresuotos visuomenės pasiūlymų aptarimas ir įvertinimas; dalyvių pasisakymai svarstomu klausimu; kad dalyviams yra išaiškinta susipažinimo su protokolu tvarka bei terminai (nurodo, kur ir per kiek laiko jie gali tai padaryti).

Visuomenės susipažinimo su protokolu terminas – 3 darbo dienos nuo jo pasirašymo dienos. Pastabos dėl protokolo susirinkimą vykdžiusiems organizatoriams, teikiamos raštu, nurodant teikėjo vardą, pavardę (organizacijos pavadinimą), adresą, teikimo datą.

Atsakinga institucija, gavusi poveikio aplinkai vertinimo ataskaitą, planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo subjektų išvadas dėl ataskaitos ir planuojamos ūkinės veiklos leistinumą, poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjo argumentuotą suinteresuotos visuomenės motyvuotų pasiūlymų įvertinimą, organizuoja pranešimo paskelbimą Aplinkos ministerijos tinklalapyje. Pranešime skelbiama: planuojamos ūkinės veiklos užsakovo pavadinimas, adresas, telefonas, faksas; planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjo pavadinimas, adresas, telefonas, faksas; planuojamos ūkinės veiklos pavadinimas; planuojamas ūkinės veiklos vieta (apskritis, miestas, rajonas, seniūnija, kaimas, gatvė); data, iki kada suinteresuota visuomenė turi teisę raštu pateikti motyvuotus prašymus planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo klausimais atsakingai institucijai ir poveikio aplinkai vertinimo subjektams jų kompetencijos klausimais. Kreipimosi terminas – 10 darbo dienų nuo šio pranešimo paskelbimo.

(h) Į visuomenės prašymus institucijos atsako raštu, atsakinga institucija, prieš priimdama sprendimą, kviečia atvykti poveikio aplinkai vertinimo subjektus, užsakovą, poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėją ir motyvuotus pasiūlymus pateikusius visuomenės atstovus į aptarimą.

Užsakovas ar poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjas pagal nustatytą formą turi parengti argumentuotą suinteresuotos visuomenės motyvuotų pasiūlymų įvertinimą ir raštu atsakyti motyvuotus pasiūlymus pateikusiems suinteresuotos visuomenės atstovams, kaip įvertinti jų pasiūlymai.

Jeigu poveikio aplinkai vertinimo ataskaita po viešo supažindinimo, poveikio aplinkai vertinimo subjektų ir atsakingos institucijos motyvuotų išvadų pateikimo turi būti iš esmės taisoma (pvz., siūlomos naujos vietos, technologijų alternatyvos, švelninančios priemonės ir kt.), tokiais atvejais atsakinga institucija turi teisę pareikalauti, kad planuojamos ūkinės veiklos užsakovas pakartotinai organizuotų viešą visuomenės supažindinimą su pataisyta ar patikslinta poveikio aplinkai vertinimo ataskaita.

Ne vėliau kaip per 10 dienų po Leidimo Taisyklių 1 priede nurodytiems įrenginiams išdavimo ar atnaujinimo Rajonų aplinkos apsaugos departamentai informuoja apie tai visuomenę galimais informavimo būdais, pateikdamas šią informaciją: kada, kokiam veiklos vykdytojui, kokiai ūkinei veiklai išduotas ar atnaujintas Leidimas, kur ir kada visuomenė gali susipažinti su Leidimu, jame nustatytomis sąlygomis, taip pat informacija ir motyvai apie tai, kaip į suinteresuotos visuomenės pastabas ir pasiūlymus buvo atsižvelgta priimant sprendimą dėl Leidimo išdavimo ar atnaujinimo.

Informaciją, susijusią su Leidimo išdavimu ar atnaujinimu, taip pat Leidimų duomenų bazėse kaupiamus duomenis Rajonų aplinkos apsaugos departamentai, pareiškėjo prašymu, pateikia

įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

Veiklos vykdytojas padaro prieinamus visuomenei jo vykdomo aplinkos monitoringo rezultatus.

Leidimų duomenų bazės duomenys, įskaitant aplinkos monitoringo rezultatus, išskyrus informaciją, kuri laikoma komercine (gamybine) paslaptimi, darbo valandomis turi būti prieinama visuomenei Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybės institucijų ir įstaigų įstatymo (Žin., 2000, Nr. 10- 236; 2005, Nr. 139-5008) nustatyta tvarka.

(i) Atsakinga institucija per 10 darbo dienų po sprendimo dėl planuojamos ūkinės veiklos leistinumą priėmimo turi paskelbti informaciją apie priimtą sprendimą Aplinkos ministerijos tinklalapyje. Pranešime turi būti sprendimo turinys ir visos su juo susijusias sąlygos; pagrindiniai motyvai, kuriais buvo remtasi priimant sprendimą; informacija apie numatytas priemones, skirtas išvengti, sušvelninti ar kompensuoti planuojamos ūkinės veiklos neigiamą poveikį aplinkai. Ir sprendime, ir pranešime yra įtraukti visuomenės informavimo ir dalyvavimo poveikio aplinkai vertinimo procese aspektai. Sprendimo ir informacinio pranešimo apie priimtą sprendimą forma patvirtinta teisės aktais.

Užsakovas, gavęs iš atsakingos institucijos sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos leistinumą pasirinktoje vietoje, taip pat per 10 darbo dienų turi apie tai pranešti visuomenei, paskelbdamas visuomenės informavimo priemonėse (kuriose buvo skelbiama apie atrankos išvadą, programos parengimą) informaciją apie atsakingos institucijos sprendimą planuojamos ūkinės veiklos leistinumą pasirinktoje vietoje klausimu.

Tais atvejais, kai Lietuvos Respublikos teritorijoje planuojama ūkinė veikla gali turėti reikšmingą neigiamą poveikį užsienio valstybei, kuri yra prisijungusi prie Jungtinių Tautų Organizacijos 1991 m. Konvencijos dėl poveikio aplinkai vertinimo tarpvalstybiniame kontekste arba kai tokia valstybė pareikalauja poveikio aplinkai vertinimo, visuomenė dalyvauja poveikio aplinkai vertinimo procese vadovaudamasi šia Konvencija, Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymu, Lietuvos Respublikos ir atitinkamų užsienio valstybių tarptautinėmis sutartimis, kitais teisės aktais.

Visuomenės informavimą ir suinteresuotos visuomenės dalyvavimą Leidimų išdavimo procese organizuoja Rajonų aplinkos apsaugos departamentai (toliau – RAAD). RAAD ne vėliau kaip per 10 dienų po paraiškos išduoti ar atnaujinti Leidimą Taisyklių 1 priede nurodytiems įrenginiams priėmimo informuoja apie tai visuomenę galimais informacijos sklaidos būdais (per miesto, rajono ar respublikinę spaudą, savivaldybės institucijos skelbimų lentoje, esant galimybei – elektroninėmis informavimo priemonėmis). Pranešime turi būti nurodyta: kur ir kokiam ūkinės veiklos objektui (įrenginiui), kokiai ūkinei veiklai planuojama išduoti ar atnaujinti Leidimą; kas yra veiklos vykdytojas; kur ir kada galima susipažinti su šių Taisyklių paraiškoje nurodyta informacija; institucijos, dalyvaujančios priimant sprendimą dėl Leidimo išdavimo ar atnaujinimo, pavadinimas, kam ir iki kada teikti motyvuotus (pagrįstus) pasiūlymus dėl Leidimo išdavimo ar atnaujinimo. Suinteresuota visuomenė pasiūlymus ir pastabas turi teisę teikti 21 dieną nuo minėto pranešimo paskelbimo dienos.

Iš suinteresuotos visuomenės gautus pasiūlymus Rajonų aplinkos apsaugos departamentai turi užregistruoti ir atsižvelgti į juos rengdamas Leidimą. Leidimas išduodamas tik pasibaigus pastabų ir pasiūlymų pateikimo terminui.

Suinteresuota visuomenė, taip pat nevyriausybinės organizacijos, skatinančios aplinkos apsaugą ir atitinkančios reikalavimus pagal Lietuvos Respublikos teisę, kiti suinteresuoti asmenys nuo sprendimo priimti paraišką Leidimui gauti dienos gali apskųsti Rajonų aplinkos apsaugos departamentų sprendimus ir veiksmus ar neveikimą, susijusius su Leidimo išdavimu, atnaujinimu, koregavimu arba panaikinimu, įskaitant visuomenės dalyvavimą, teismui įstatymų nustatyta tvarka.

Rajonų aplinkos apsaugos departamentai pagal savo kompetenciją užtikrina, kad visuomenei būtų prieinama praktinio pobūdžio informacija apie teisę apskųsti sprendimus, veiksmus ar neveikimą, susijusius su Leidimo išdavimu, atnaujinimu, koregavimu arba panaikinimu, įskaitant visuomenės dalyvavimą, teismui ar kitoms kompetentingoms institucijoms.

(j) Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas (Žin., 1992, Nr.5-75) užtikrina teisę gauti informaciją apie aplinką; dalyvauti planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procese, teikti motyvuotus pasiūlymus dėl poveikio aplinkai vertinimo privalomumo; atlikti visuomeninį poveikio aplinkai vertinimą. Užtikrina, kad Valstybės valdžios, valdymo ir kontrolės institucijos pagal savo kompetenciją privalo tenkinti arba motyvuotai atmesti piliečių, visuomeninių organizacijų, kitų juridinių ir fizinių asmenų pasiūlymus aplinkos apsaugos klausimais; viešai skelbti ūkinės veiklos, galinčios pakenkti aplinkai, projektus; atsižvelgti į motyvuotus visuomenės pasiūlymus dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo privalomumo; įvertinti motyvuotus visuomenės pasiūlymus dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo ir galimo planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai; skatinti piliečius, visuomenines organizacijas, kitus juridinius ir fizinius asmenis dalyvauti priimant ir įgyvendinant sprendimus aplinkos apsaugos srityje.

Vyriausybės patvirtintoje Informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarkoje ir Aplinkos ministerijos patvirtintame Aplinkos ministerijos dokumentų laikymo, informacijos teikimo pagal visuomenės paklausimus bei interesantų aptarnavimo reglamente visuomenei suteikta teisė gauti iš valstybės institucijų visą informaciją, susijusią su poveikio aplinkai vertinimu.

(k) Vadovaujantis 2001 m. birželio 12 d. Lietuvos Respublikos genetiškai modifikuotų organizmų įstatymu Nr. IX-375 (Žin., 2001, Nr. 56-1976; 2003, 34-1419; 2006, 77-2967), Orhuso konvencija, Tarybos Direktyva 2001/18/EB, Tarybos Direktyva 2009/41/EB parengta Visuomenės informavimo ir dalyvavimo išduodant leidimus genetiškai modifikuotų organizmų ar genetiškai modifikuotų produktų naudojimui tvarka (Žin. 2003, 62-2832; 2006, 4-127). Ši Tvarka 2003 m. patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. įsakymu Nr. 299. Tvarka reglamentuoja visuomenės informavimą ir dalyvavimą išduodant leidimus genetiškai modifikuotų produktų naudojimui.

Tvarka taikoma visuomenės informavimo bei dalyvavimo išduodant leidimus ir sutikimus ribotai naudoti GMM/ GMO, apgalvotai išleisti į aplinką ar teikti į rinką GMO, kaip produktus ar kaip esančius kituose produktuose.

Informacijos apie genetiškai modifikuotų organizmų ir jų produktų naudojimą Lietuvos Respublikoje kaupimą, tvarkymą ir prieinamumą visuomenei per Genetiškai modifikuotų organizmų duomenų bazę (<http://gmo.am.lt>) organizuoja Aplinkos ministerija, nepažeisdama informacijos konfidencialumo ir intelektualinės nuosavybės teisių.

7 straipsnis

Išvardinkite atitinkamas praktines ir (arba) kitokias nuostatas, leidžiančias visuomenei dalyvauti rengiant planus ir programas, susijusius su aplinkos apauga. Aprašykite su šio straipsnio nuostatomis susijusių 2 straipsnio sąvokų perkėlimą ir nediskriminavimo reikalavimą, įvardintą 3 straipsnio 9 dalyje.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu patvirtintame Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos apraše yra visuomenės apibrėžimo sąvoka. Visuomenė – tai vienas arba keli fiziniai ar juridiniai asmenys, jų asociacijos, organizacijos ar grupės. kitos Apraše nurodytos sąvokos tarp jų ir „suinteresuota visuomenė“ apibrėžta Aplinkos pasaugos įstatyme (Žin., 1992, Nr. 5-75; 2010, Nr. 70-3472): „suinteresuota visuomenė – vienas arba daugiau fizinių ar juridinių asmenų, kuriems daro arba gali daryti poveikį sprendimai, veiksmai ar neveikimas aplinkos ir jos apsaugos bei gamtos išteklių naudojimo srityje arba kurie yra suinteresuoti šių sprendimų procesu. Pagal šią apibrėžtį asociacijos ir kiti viešieji juridiniai asmenys (išskyrus valstybės ar savivaldybės, jų institucijų įsteigtus juridinius asmenis), kurie įsteigti teisės aktų nustatyta tvarka ir skatina aplinkos apsaugą, visais atvejais laikomi suinteresuotais asmenimis.“

Teritorijų planavimo įstatymo (Žin., 1995, Nr.: 107-2391; 2004, 21-617) 52 straipsnis: Visuomenė – vienas ar daugiau fizinių ar juridinių asmenų, taip pat jų asociacijos, organizacijos arba grupės.

Teritorijų planavimo įstatymo (Žin., 1995, Nr.: 107-2391; 2004, 21-617) 34 straipsnis: Suinteresuota visuomenė – visuomenė, kuriai daro įtaką arba gali daryti įtaką rengiamo teritorijų planavimo

dokumento sprendiniai ar kuri yra suinteresuota tų sprendinių įgyvendinimu; pagal šį apibrėžimą nevyriausybinės organizacijos, padedančios spręsti kraštotvarkos problemas ir veikiančios pagal Lietuvos Respublikos įstatymų reikalavimus, laikomos suinteresuotomis organizacijomis.

Teritorijų planavimo įstatymo (Žin., 1995, Nr.: 107-2391; 2004, 21-617) 19 straipsnis: Planavimo organizatoriai – Lietuvos Respublikos Vyriausybė (toliau – Vyriausybė) arba jos įgalioti viešojo administravimo subjektai, savivaldybės administracijos direktorius, saugomos teritorijos direkcijos direktorius, juridiniai ir fiziniai asmenys, organizuojantys teritorijų planavimo dokumentų rengimą, derinimą, konsultavimąsi ar viešą svarstymą ir teikimą tvirtinti.

Lygių galimybių įstatyme (Žin. 2003, Nr.: 114-5115; 2008, Nr.: 76-2998) įtvirtinta valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų pareiga įgyvendinti lygias galimybes.

Visuomenės galimybės dalyvauti rengiant saugomų teritorijų planus apibrėžiamos minėtais Visuomenės dalyvavimo teritorijų planavimo procese nuostatais. Visuomenė nuo planavimo pradžios gali teikti pasiūlymus. Parengti planai pateikiami viešam svarstymui su visuomene. Jei į pasiūlymus neatsižvelgiama, visuomenė gali kreiptis į teritorijų planavimą prižiūrinčią instituciją arba į teismą. Įtvirtintos nuostatos užtikrina lygias galimybes visuomenei dalyvauti procesuose ir nesudaro prielaidų diskriminacijai pagal Orhuso konvencijos 3 straipsnio 9 dalyje įtvirtintus pagrindus.

Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašas užtikrina, kad bus konsultuojamasi su visuomene, atsižvelgiama į šių konsultacijų ir kitų viešumą užtikrinančių procedūrų rezultatus; visuomenė galės dalyvauti vertinant teritorijų planavimo dokumentų sprendinius bei kitus planus ir programas, apie priimtą sprendimą plano ar programos rengimo organizatorius informuos visuomenę. Jeigu priimamas sprendimas, kad strateginis pasekmių aplinkai vertinimas nebus atliekamas, plano ar programos rengimo organizatorius visuomenei praneša, kur galima susipažinti su motyvais, dėl kurių priimtas toks sprendimas. Plano ar programos rengimo organizatorius konsultuojasi su visuomene ir pateikia jai parengtą ataskaitą ir plano ar programos projektą, o jeigu vertinami teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai – ataskaitą ir plano koncepcijos nustatymo stadijoje parengtus sprendinius. Plano ar programos rengimo organizatorius apie priimtą sprendimą informuoja visuomenę ir nurodo, kur galima susipažinti su priimtu planu ar programa; numatytomis plano ar programos įgyvendinimo pasekmių stebėsenos priemonėmis; aprašymu, kuriame būtų glaustai nurodyta, kaip aplinkos apsaugos klausimai atsispindi plane ar programoje; kaip priimant sprendimą atsižvelgta į vertinimo ataskaitoje pateiktą informaciją, vertinimo subjektų išvadas, visuomenės pasiūlymus; kaip priimant sprendimą atsižvelgta į tarpvalstybinių konsultacijų rezultatus, jeigu jos vyko; kodėl atsižvelgiant į kitas svarstytas alternatyvas pasirinkta priimtoji plano, programos ar teritorijų planavimo dokumento koncepcijos alternatyva.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu patvirtintas Visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose bei vertinimo subjektų ir Europos Sąjungos valstybių narių informavimo tvarkos aprašas užtikrina, kad visuomenei bus suteiktos galimybės dalyvauti planų ar programų strateginiame pasekmių aplinkai vertinime, su ja bus konsultuojamasi ir ji galės dalyvauti viešame strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitos aptarime ir jai bus suteikta galimybė susipažinti su priimtais sprendimais dėl plano ar programos priėmimo ir (arba) patvirtinimo. Pagal šį aprašą visuomenės dalyvavimo procedūros yra:

1. pranešimas apie planų ar programų strateginį pasekmių aplinkai vertinimą;

2. viešas supažindinimas su planų ar programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita, plano ar programos projektu;

3. informavimas apie priimtą sprendimą dėl plano ar programos patvirtinimo.

Atliekant teritorijų planavimo, planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo, poveikio aplinkai vertinimo viešumo procedūras, visi viešo svarstymo procese dalyvaujantys piliečiai, visuomeninės organizacijos yra registruojami, pasisakymai protokoluojami, pateikti pasiūlymai registruojami ir vertinami nustatyta tvarka.

Konsultacijų su visuomene dokumentai (pasiūlymų teikimo pažymos, viešo supažindinimo protokolas, dalyvių sąrašas, informacija apie skelbimus) yra sudėtinė strateginio pasekmių aplinkai vertinimo vertinimo ataskaitos dalis. Todėl institucijos priimdamos sprendimus turi statistinius duomenis apie visuomenės dalyvavimą.

Orhuso konvencijos 7 str., 6 str. 2 ir 3 dalių nuostatos įgyvendinamos:

1) informuojant visuomenę apie planavimo pradžią Valstybės žiniuose, planavimo organizatoriaus (Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos) ir savivaldybių tinklalapiuose, vietinėje spaudoje. Informuojant nurodoma planuojama veikla (a), galimų sprendimų pobūdis /planavimo tikslai/(b), valstybės institucija, atsakinga už sprendimo priėmimą /planavimo organizatorius/ (c); taip pat I, II, III (preliminariai), IV, V ir E 6 punkto dalys;

2) informuojant visuomenę apie parengtus planus ir viešą svarstymą planavimo organizatoriaus (VSTT) ir savivaldybių tinklalapiuose, vietinėje spaudoje, seniūnijų skelbimų lentose. Informuojant nurodoma planuojama veikla (a), galimų sprendimų poveikis /planavimo tikslai/(b), valstybės institucija, atsakinga už sprendimo priėmimą /planavimo organizatorius/ (c), taip pat I, II, III (tiksliai), IV, V, VI (per IV dalį) ir E 6 punkto dalys.

Visuomenė informuojama jau nuo pat pradinio etapo, gali teikti siūlymus, aktyviai dalyvauti procese. Į visuomenės pateiktus pasiūlymus yra teikiama informacija raštu, tiek tuo atveju, kai pritariama pateiktiems pasiūlymams, taip pat pateikiami motyvuoti atsisakymai atsižvelgti į pasiūlymus. Teritorijų planavimo dokumentų dalimi yra Viešumo užtikrinimo procedūrų medžiaga, kurioje yra pateikiama Visuomenės dalyvavimo ataskaita, gautų pasiūlymų apibendrinimo medžiaga.

Siekiant sudaryti visuomenei tinkamas sąlygas susipažinti su informacija apie aplinkos oro kokybę, aplinkos oro kokybės valdymo programomis ir jų įgyvendinimo priemonių planais ir dalyvauti sprendimų priėmimo, įgyvendinti 2008 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2008/50/EB dėl aplinkos oro kokybės ir švaresnio oro Europoje, Lietuvos Respublikos aplinkos oro apsaugos įstatymo (Žin., 1999, Nr. 98-2813; 2010, Nr. 54-2468) 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Aplinkos ministerija ir Sveikatos apsaugos ministerija nustato visuomenės, suinteresuotų institucijų ir įstaigų informavimo apie aplinkos oro užterštumo lygius tvarką, 4 straipsnio 3 dalyje – kad savivaldybių vykdomųjų institucijų aplinkos oro kokybės valdymo programos ir jų įgyvendinimo priemonių planai, rengiami siekiant užtikrinti, kad ribinės ar kitos šiame įstatyme nustatytos aplinkos oro užterštumo vertės ir pavojaus slenksčiai nebūtų viršyti, turi būti skelbiami viešai, o 9 straipsnyje – kad viršijus pavojaus slenkstį, Aplinkos ministerijos ir Sveikatos apsaugos ministerijos nustatyta tvarka Aplinkos ministerijos ir Sveikatos apsaugos ministerijos įgaliotos institucijos turi kuo skubiau informuoti apie tai visuomenę ir imtis priemonių, kad būtų sumažintas pavojus žmonių sveikatai ir aplinkai. Įgyvendinant šias įstatymo nuostatas, 2009 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. D1-803/V-1065 patvirtintas naujos redakcijos Visuomenės, suinteresuotų institucijų ir įstaigų informavimo apie aplinkos oro užterštumo lygius tvarkos aprašas (Žin., 2009, Nr. 157-7111; 2010, Nr. 82-4363), o 2010 m. balandžio 12 d. aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-284 (Žin., 2010, Nr. 43-2071) padaryti atitinkami pakeitimai Visuomenės informavimo ir dalyvavimo rengiant planus ir programas, skirtas aplinkos oro ir vandens apsaugai bei atliekų tvarkymui, tvarkos apraše, patvirtintame aplinkos ministro 2005 m. liepos 26 d. įsakymu Nr. D1-381.

Visuomenės dalyvavimas rengiant specialiuosius gamtinio karkaso ir ekologinio tinklo, kraštovaizdžio, saugomų teritorijų zonų ir jų ribų, tvarkymo planus yra reglamentuojamas Teritorijų planavimo įstatymu. Pagrindiniai teisės aktai, suteikiantys visuomenei teisę dalyvauti rengiant planus ir programas, susijusias su aplinkosauga: Teritorijų planavimo įstatymas (Žin., 1995, Nr.: 107-2391; 2004, 21-617), Visuomenės informavimo ir dalyvavimo teritorijų planavimo procese nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996-08-18 nutarimu Nr. 1079 (Žin., 1996, Nr.: 90-2099; 2004, Nr.: 112-4189; 2007, Nr.: 33-1190).

Kuriant vandens valdymo sistemą, paremta Upių baseinų rajonų principu, bendradarbiaujama su šalies ekspertais ir mokslininkais, įvairių sektorių valstybės ir savivaldybių institucijomis. Siekiant plačiosios visuomenės supažindinimą ir įtraukimą į vandens valdymo sistemos kūrimą, 2006 m. spalio mėnesį Aplinkos apsaugos agentūra parengė ir patvirtino Upių baseinų rajonų valdymo planų sudarymo tvarkaraštį, skirtą visuomenei ir Upių baseinų rajonų (tolia – UBR) Koordinavimo taryboms supažindinti su numatomomis veiklomis vandens valdymo srityje. Tvarkaraštyje nurodytos UBR valdymo planų sudarymo veiklos, jų vykdymo terminai bei atsakingos institucijos.

Aplinkos apsaugos agentūra kartu su Lietuvos geologijos tarnyba pristatė Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. liepos 21 d. nutarimu Nr. 1098 patvirtintą Nemuno UBR valdymo planą ir

priemonių programą. Valdymo plano rengime dalyvavo šalies bei užsienio ekspertai ir mokslininkai. Valdymo planas pradėtas rengti 2008 m. birželio mėn. Apie rengiamą planą visuomenė ir įvairios institucijos buvo informuojamos nuo projekto pradžios.

Valdymo planas – tai dokumentas, skirtas apsaugoti ir pagerinti vandens aplinką. Jame įvertinti įvairūs poveikiai Nemuno upių baseinų rajone ir pasiūlytos priemonės, kurių bus imtasi esamoms problemoms spręsti. Taip pat pateikiama informacija apie Nemuno UBR esamą būklę, rizikos telkinius ir vandens naudojimo ekonominės analizę.

2010 m. liepos 21 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1098 „Dėl Nemuno upių baseinų baseinų rajono valdymo plano ir priemonių vandensaugos tikslams Nemuno upių baseinų rajone pasiekti programos patvirtinimo“ buvo patvirtintas Nemuno upių baseinų rajono (toliau - UBR) valdymo planas ir priemonių vandensaugos tikslams Nemuno UBR pasiekti programa.

Aplinkos apsaugos agentūra kartu su Lietuvos geologijos tarnyba parengė Lielupės, Ventos ir Dauguvos upių baseinų rajonų valdymo planų ir priemonių programų projektus.

Valdymo planuose santraukų forma pristatytos UBR vandens telkinių charakteristikos, vandens telkinių būklę įtakojantis žmogaus veiklos poveikis, vandens telkinių būklė ir apsaugos problemos, vandensaugos tikslai ir priemonės jiems siekti.

Priemonių programose nurodomos pagrindinės ir pagalbinės priemonės bei nurodomi priemonių kaštai. Šitie projektai pateikti derinimui su visuomene ir suinteresuotomis šalimis, patalpinti Aplinkos apsaugos agentūros puslapyje ir paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinės sistemos Projektų registravimo posistemėje (http://www.lrs.lt/tais_tapis/). Visuomenė ir suinteresuotosios šalys raginami komentuoti valdymo planų ir priemonių programų projektus bei teikti savo pasiūlymus.

Atkreipiame dėmesį, kad visuomenė turi teisę gauti informaciją apie vandens kokybę, dalyvauti vertinant ūkinės veiklos poveikį aplinkai, dalyvauti teritorijų planavime, inicijuoti teisės aktų rengimą ar pakeitimą, aktyviai dalyvauti jų įgyvendinime, reikšti savo nuomonę bei teikti pasiūlymus, kurti bendruomenes ir atstovauti jų nuomonę, atlikti savanorišką vandens telkinių stebėjimą.

Pagrindiniai Lietuvos Respublikos teisės aktai, reglamentuojantys geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų, kaip bendrojo intereso paslaugų, teikimą yra Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymas (Žin., 2006, Nr. 82-3260) ir Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas (Žin., 1994, Nr. 55-1049; 2008, Nr. 113-4290). Vadovaujantis šiais teisės aktais, geriamojo vandens išgavimas, tiekimas ir nuotekų tvarkymo paslaugų teikimas savivaldybių teritorijose yra savivaldybių institucijų pareiga (Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo 11 straipsnis). Vadovaujantis minėto įstatymo 11 straipsnio 2 dalimi, savivaldybių tarybos vykdo vandens tiekimui skirtos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros savininkų arba savivaldybės (savivaldybių) kontroliuojamų įmonių, kurioms priklauso ši infrastruktūra, dalyvio teises ir pareigas.

Pagal Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 30 punkto nuostatas, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo organizavimas – savarankiškosios (Konstitucijos ir įstatymų nustatytos (priskirtos)) savivaldybių funkcijos. Šias funkcijas savivaldybės atlieka pagal Konstitucijos ir įstatymų suteiktą kompetenciją, išipareigojimus bendruomenei. Įgyvendindamos šias funkcijas, savivaldybės turi Konstitucijos ir įstatymų nustatytą sprendimų iniciatyvos, jų priėmimo ir įgyvendinimo laisvę ir yra atsakingos už savarankiškųjų funkcijų atlikimą. Atsižvelgiant į tai, savivaldybės, įgyvendindamos minėtus teisės aktus turi užtikrinti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų, kaip bendrojo intereso paslaugų, teikimo prieinamumą ir visuotinumą visiems savivaldybės gyventojams.

Savivaldybės, įgyvendindamos LR geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo įgyvendinimo įstatymo (Žin., 2006, Nr. 82-3261) 4 straipsnio nuostatas, iki 2008 m. birželio 30 d. turėjo parengti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planus, kuriuose turi būti nurodyti infrastruktūros plėtros etapai savivaldybės teritorijoje, darbų vykdymo terminai, reikalingos investicijos, kad iki 2014 m. gruodžio 31 d. 95% savivaldybių gyventojų būtų aprūpinti kokybės reikalavimus atitinkančiomis nepertraukiamomis geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugomis. Atsižvelgiant į tai, savivaldybės pareiga nurodyti būdus (turi būti numatyti infrastruktūros plėtros plane), kaip bus tiekiamas geriamasis vanduo ir tvarkomos nuotekos miestuose, miesteliuose,

gyvenvietėse, kaimuose, sodų bendrijose, kvartaluose ir kitose savivaldybių teritorijoje esančiose gyvenamosiose vietovėse.

Teritorijų planavimo įstatymo (Žin., 1995, Nr.: 107-2391; 2004, 21-617) 30-33 straipsniuose numatyta, kad planavimo dokumentai turi būti viešai pristatomi ir prieinami visuomenei. Tiek fiziniai, tiek juridiniai asmenys turi teisę susipažinti su planavimo dokumentų koncepcija, pačiais dokumentais ir teikti jiems pastabas.

Paašškinkite, kokios yra visuomenės galimybės dalyvauti formuojant aplinkosaugos politiką.

Lietuvos Respublikos Seimo statute (Žin., 1994, Nr. 15-249; 1999 Nr. 5-97) nurodyta, kad teikiami visuomenei svarstyti įstatymų projektai skelbiami Seimo interneto svetainėje. Skelbiant projektus visuomenei svarstyti, turi būti nurodyti jų rengėjai ir iniciatoriai.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. rugsėjo 30 d. nutarimu Nr. 1244 patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės teisėkūros taisyklėse nurodyta, kad siekiant sužinoti visuomenės nuomonę apie atitinkamą problemą ir jos sprendimo būdus, geriau įvertinti numatomo teisinio reguliavimo teigiamas ir neigiamas pasekmes, jo įgyvendinimo sąnaudas, užtikrinti reguliavimo skaidrumą ir sudaryti visuomenei galimybę daryti įtaką tam tikro sprendimo turiniui, konsultuojamasi su visuomene. Teisės akto projekto rengėjas nustato konsultavimosi terminus. Konsultavimosi būdus (suinteresuotų asmenų sueigos, apklausos, viešai skelbiami susirinkimai, atstovų kvietimai, kiti būdai, kaip susipažinti su nuomonėmis), jeigu įstatymų nenustatyta kitaip, pasirenka pats teisės akto projekto rengėjas. Skelbiant (institucijos interneto svetainėje) konsultacijas su visuomene turi būti nurodyta: konsultacijų apimtis (tikslai, tikslinės grupės, dėl ko konsultuojamasi); siūlomos sprendimo alternatyvos ir jų numatomas poveikis. Teisės akto projekto rengėjas konsultacijoms gali pateikti papildomą dokumentą – baigtinį klausimų, į kuriuos pageidauja gauti atsakymą iš tikslinės (-ių) grupės (-ių), sąrašą. Įvertinus per konsultacijas gautus pasiūlymus, nuomones ar atsakymus, institucijos interneto svetainėje skelbiama informacija apie konsultacijų apibendrintus rezultatus.

Įgyvendinant Europos kraštovaizdžio konvenciją, Lietuvoje siekiama visapusiškai didinti visuomenės aktyvumą formuojant Lietuvos kraštovaizdžio politiką ir priimant sprendimus šioje srityje.

Visuomenė yra informuojama ir turi galimybę pareikšti nuomonę dėl visų rengiamų teisės aktų.

Lietuvos kraštovaizdžio politikos ir jos įgyvendinamųjų teisės aktų, saugomų teritorijų strateginio planavimo dokumentų, pvz., saugomų teritorijų valdymo programos rengimo eiga aprašoma Aplinkos ministerijos tinklalapyje, visuomenė kviečiama pareikšti pasiūlymus. Šio dokumento rengimo pradžioje surengtas susitikimas su socialiniais partneriais (NVO, mokslo institucijomis ir t.t.) dėl objektų ir probleminių klausimų, kurie numatomi nagrinėti saugomų teritorijų valdymo programoje. Toks susitikimas su socialiniais partneriais planuojamas ir baigiant rengti dokumentą.

Įvardinkite kliūtis, su kuriomis susiduriama įgyvendinant bet kurią minėtą šio straipsnio dalį:

Kompensacinių priemonių dėl turto detalizavimas planavimo ir strateginio pasekmių aplinkai vertinimo metu. Pastaruoju metu visuomenė kelia daugiau klausimų, nesusijusių su poveikio aplinkai vertinimu, aplinkos apsauga ir visuomenės sveikata, o susijusių su turтинiais santykiais. Visuomenė dažnai prieštarauja dėl kompensacinių išmokų dydžio; nesusitarus dėl išmokų dydžio buvo atvejų, kai planuojama veikla nevykdyta.

Rengiant ir atliekant planų, programų ankstyvoje stadijoje strateginį pasekmių aplinkai vertinimą, duomenų apie konkrečius sprendinius ir galimus poveikius trūkumas, o su tuo susijęs ir rizikos vertinimas. Sudėtinga vertinant alternatyvas.

Institucijų bendradarbiavimo problemos. Pavyzdžiui, skelbiant visuomenei informaciją apie teritorijų planavimą kyla problemos dėl skelbimų patalpinimo savivaldybių interneto tinklapiuose, pasitaiko atvejų, kai nesilaikoma teisės aktuose nustatytų terminų paskelbti informaciją.

Skelbimo teritorijos problema, apie teritorijų planavimą skelbiama vietinėje spaudoje, todėl asmenims, kurie nuosavybės teise turi žemės planuojamose teritorijose ir gyvena kitose teritorijose, sunkiau gauti informaciją.

2009 m. balandžio 22 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymo Nr. D1-210 „Dėl vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, sąrašo, skirto pateikti Europos Komisijai, patvirtinimo“ priede Romainių ažuolynas įtrauktas kaip potenciali „Natura 2000“

teritorija. Šios teritorijos reikšmingumą sąlygoja tai, kad čia yra aptikta itin reta Europoje ir Lietuvoje vabalų rūšis - niūriaspalviai auksavabaliai. Ši vabalų rūšis yra įrašyta į Lietuvos Raudonąją knygą. Siekiant užtikrinti šios vabalų rūšies išsaugojimą ir buvo nuspręsta, kad Romainių ažuolynas būtų įtrauktas į „Natura 2000“ tinklą. Tačiau rengiant Medekšinės g. 10 detalų planą, kuris yra visai šalia minėto Romainių ažuolyno, nebuvo įvertintas planuojamo prekybos centro poveikis potencialai „Natura 2000“ teritorijai, o Kauno miesto savivaldybė 2010 m. sausio 28 d. sprendimu Nr. T- 22 „Dėl žemės sklypo Medekšinės g. 10 detaliojo plano patvirtinimo“, patvirtino Medekšinės g. 10 detalų planą, neatsižvelgdama, kad neatliktos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai atrankos ir planavimo dokumentų sprendinių poveikio vertinimo privalomos atlikti procedūros. Romainių bendruomenė, kaip suinteresuotas visuomenės subjektas kreipėsi į teismą ir prašė teismo panaikinti Kauno miesto savivaldybė 2010 m. sausio 28 d. sprendimą Nr. T- 22, kaip prieštaraujantį Orhuso konvencijos ir nacionalinių teisės aktų nuostatom.

Kauno apygardos administracinis teismas 2010 m. rugsėjo 17 d. sprendimu panaikino Kauno miesto savivaldybės 2010 m. sausio 28 d. sprendimą Nr. T- 22 „Dėl žemės sklypo Medekšinės g. 10 detaliojo plano patvirtinimo“ konstatuodamas, kad „neatlikus planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai atrankos ir planavimo dokumentų sprendinių poveikio vertinimo išsamių, pagrįstų tyrimų, tik formaliai konstatavus, kad planavimo dokumentų sprendinių poveikis teigiamas, gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui sprendinių poveikis neutralus, bei dirvožemiui, orui, vandeniui- poveikis minimalus, buvo pažeista Teritorijų planavimo įstatymo 25 straipsnio 4 dalis ir Vyriausybės 2004-07-16 nutarimu Nr. 920 patvirtinto Teritorijų planavimo dokumentų sprendinių poveikio vertinimo tvarkos apraše numatyta sprendinių poveikio vertinimo procedūra, turėjusi esminės įtakos pareiškėjo kaip suinteresuotos visuomenės interesams gyventi saugioje aplinkoje.“ (2010 m. rugsėjo 17 d. sprendimo 14 psl.)

Tačiau teismas atmetė Romainių bendruomenės argumentus, kad reikia įvertinti planuojamos ūkinės veiklos poveikį netoliese steigiamai „Natura 2000“ teritorijai, teigdamas, kad minėta teritorija dar „nėra įsteigta „Natura 2000“ teritorija.“

Romainių bendruomenė, nesutikdama su Kauno apygardos administracinio teismo 2010 m. rugsėjo 17 d. sprendime nurodytu argumentu, kad neprivaloma atlikti privalomų vertinimo procedūrų potencialiai laikomų „Natura 2000“ teritorijų atžvilgiu, o vertinimai atliekami tik jau įsteigtų „Natura 2000“ teritorijų atžvilgiu, vadovaujantis Orhuso Konvencija apskundė Kauno apygardos administracinio teismo 2010 m. rugsėjo 17 d. sprendimą Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui. Apeliaciniame skunde Romainių bendruomenė nurodė, kad pirmosios instancijos Teismas netinkamai aiškino Orhuso konvenciją bei nepagrįstai sprendime nurodė, kad „Orhuso konvencijos 9 straipsnyje įtvirtinti pagrindai suteikia Pareiškėjui teisę kreiptis į teismą ginant bendruomenės narių viešąjį interesą dėl detaliojo plano patvirtinimo teisėtumo tik aplinkos apsaugos srityje, susijusioje su aplinkos elementais: oru, atmosfera, vandeniui, dirvožemiui, žeme, kraštovaizdžiu, gamtos objektais, biologine įvairove“. Teismas pacitavo tik dalį teismų praktikoje suformuluoto Orhuso konvencijos 9 straipsnio išaiškinimo, tokiu būdu nepagrįstai susiaurindamas Pareiškėjo teisę kreiptis į Teismą dėl viešojo intereso gynimo Orhuso konvencijos pagrindu.

Pažymėtina, kad sprendimas yra neįsiteisėjęs. Apeliacinės instancijos teismas nagrinės Kauno apygardos administracinio teismo motyvus ir gali suformuoti visiškai kitokią praktiką nurodytu klausimu.

Kauno apygardos administraciniame teisme nagrinėjama dar viena byla, kurioje pareiškėjai, teigia, jog jų teisės buvo pažeistos, remiantis Orhuso konvencijos 6 ir 7 str., visuomenė nebuvo informuota ir įtraukta į sprendimų priėmimą priimant ir tvirtinant Kauno miesto savivaldybės tarybos 2004 m. kovo 25 d. sprendimą Nr. T-178 „Dėl žemės sklypo Vokės g. 7A plano patvirtinimo“. Suinteresuotos visuomenės teigimu, minėto Vokės g. 7A plano rengimo ir tvirtinimo procedūros vyko visiškai neinformuojant visuomenės ir tuo pažeidžiant Orhuso konvencijos 6 ir 7 str. nuostatas.

Pažymėtina, kad teismo procesas nėra pasibaigęs.

Esant galimybei, pateikite su šiais klausimais susijusius interneto svetainių adresus:

Aplinkos ministerijos svetainė <http://www.am.lt> (rubrika Poveikio aplinkai vertinimas).
 Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos svetainė <http://www.vstt.lt> – visuomenė informuojama apie vykdomas saugomų teritorijų planavimo procedūras.
<http://www.vstt.lt/VI/index.php#r/60> pateikiami duomenys apie rengiamus ir parengtus saugomų teritorijų planavimo dokumentus.
 Aplinkos apsaugos agentūros svetainė <http://www.gamta.lt>

8 straipsnis

Aprašykite, kaip bus skatinamas efektyvus visuomenės dalyvavimas rengiant vykdomojo pobūdžio ir kitus bendrojo pobūdžio privalomuosius norminius aktus, kurių įgyvendinimas gali turėti didelį poveikį aplinkai. Aprašykite 2 straipsnio apibrėžimų perkėlimą ir nediskriminavimo reikalavimą, įvardintą 3 straipsnio 9 dalyje.

Visuomenės dalyvavimas rengiant teisės aktus (ir aplinkos politikos srityje) Lietuvoje reglamentuojamas remiantis bendromis nuostatomis, įvardintomis Piliečių įstatymų leidybos iniciatyvos įstatyme (Žin., 1999, Nr. 1-5), kuriuo garantuojamos piliečių įstatymų leidybos iniciatyvos teisės; Peticijų įstatyme (Žin., 1999, Nr. 66-2128, pagal kurį galima kreiptis į valstybės institucijas reikalaujant ar siūlant spęsti svarbias problemas, kai reikia priimti, pakeisti, papildyti ar pripažinti netekusiu galios galiojantį teisės aktą. Pagal Piliečių įstatymų leidybos iniciatyvos įstatymą pasiūlymus dėl teisės akto rengimo turi teisę teikti visi piliečiai, o Seimo statute (Žin., 1994, Nr. 15-249; 1999, Nr. 5-97; 2000, Nr. 86-2617) (126 str., 143 str., 147 str. ir kt.) numatyta galimybė teikti visuomenei svarstyti įstatymų projektus. Seimo valdybos sprendimu „Dėl visuomenės informavimo apie įstatymų ir kitų teisės aktų projektus“ (Žin., 1997, Nr. 109-2769) nustatyta, kad „Valstybės žinių“ skyriuje „Informaciniai pranešimai“ bus skelbiama apie tuos įstatymų ir kitų teisės aktų projektus, kurie įregistruoti Seimo posėdžių sekretoriatais. Viešojo administravimo įstatymo (Žin., 1999, Nr. 60-1945; 2006, Nr. 77-2975; 2008, Nr. 123-4657) 7 str. skelbia, kad Viešojo administravimo subjektai dėl administracinių sprendimų, susijusių su bendrais teisėtais visuomenės interesais, turi konsultuotis su visuomenės interesams tam tikroje srityje atstovaujančiomis organizacijomis (asociacijų, profesinių sąjungų, kitų nevyriausybinė organizacijų atstovais), o įstatymų numatytais atvejais – ir su gyventojais ar jų grupėmis. Informacija apie konsultavimosi būdą, jo dalyvius ir rezultatus turi būti skelbiama administracinio sprendimo projektą parengusio viešojo administravimo subjekto tinklalapyje. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos darbo reglamente (Žin., 2006, Nr. 65-2408, Nr. 118-4511; 2007, Nr. 9-364, Nr. 104-4268; 2008, Nr. 75-2970; 2009, Nr. 31-1236, Nr. 39-1489; 2010, Nr. 13-635) teigiama, kad teisės aktų projektams rengti ministro įsakymu gali būti sudaromos darbo grupės, į kurių sudėtį gali būti įtraukti Ministerijos administracijos padalinių, įstaigų prie Ministerijos ar Ministerijos reguliavimo sričiai priskirtų įstaigų, kitų ministerijų, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų bei organizacijų atstovai.

Įvardinkite kliūtis, su kuriomis susiduriama įgyvendinant bet kurią minėtą šio straipsnio dalį.

Pateikite kitą informaciją apie praktinį 8 straipsnyje įvardintų visuomenės dalyvavimo nuostatų pritaikymą.

Esant galimybei, pateikite su šiais klausimais susijusius interneto tinklalapių adresus:

9 straipsnis

Išvardinkite teises, reglamentuojančias ir kitas priemones, įgyvendinančias 9 straipsnyje minimas nuostatas dėl visuomenės teisės kreiptis į teismus.

Paaiškinkite, kaip įgyvendinta kiekviena 9 straipsnio dalis. Aprašykite su šio straipsnio nuostatomis susijusių 2 straipsnio apibrėžimų perkėlimą ir nediskriminavimo reikalavimą, įvardintą 3 straipsnio 9 dalyje. Konkrečiai aprašykite:

(a) 1 dalyje minimas nuostatas, kurių imamasi siekiant užtikrinti, kad:

(i) kiekvienas asmuo turėtų teisę kreiptis dėl priimto sprendimo pakartotinio nagrinėjimo teisme arba kitoje nepriklausomoje ir nešališkoje institucijoje, jei asmuo galvoja, kad jo prašymas suteikti informaciją pagal 4 straipsnį nebuvo nagrinėtas;

(ii) tais atvejais, kai numatoma tokį sprendimą iš naujo svarstyti teisme, asmuo taip pat turėtų teisę įstatymų nustatyta tvarka pasinaudoti skubia, nemokama ir nebrangia pakartotinio nagrinėjimo procedūra, kurią atlieka valstybės institucija arba kita nepriklausoma ir nešališka ne teismo institucija;

(iii) galutiniai sprendimai, priimti pagal šios dalies nuostatas, yra privalomi atitinkama informacija disponuojančiai valstybės institucijai, o priešastys yra nurodomos raštu nors tais atvejais, kai prašymas suteikti informaciją yra atmetamas;

(b) priemonės, kurių, vadovaujantis nacionaliniais įstatymais, imamasi norint užtikrinti, kad suinteresuoti visuomenės atstovai, atitinkantys 2 dalyje nurodytus kriterijus, turėtų teisę kreiptis dėl priimtų sprendimų pakartotinio nagrinėjimo teisme ir (arba) kitoje nepriklausomoje ir bešališkoje įstatymų nustatyta tvarka įsteigtoje institucijoje, siekiant teisiniu ar procesiniu požiūriu užginčyti bet kokio sprendimo teisėtumą, veiksmus arba neveikimą, nepažeidžiant 6 straipsnio nuostatų;

(c) 3 dalyje nurodytas priemonės, kurių imamasi siekiant užtikrinti, kad visuomenės atstovai, atitinkantys nacionaliniuose įstatymuose numatytus kriterijus, jeigu tokie yra, galėtų administracine arba teismo tvarka kreiptis dėl privačių asmenų arba valstybės institucijų, pažeidžiančių nacionalinių įstatymų nuostatas, susijusias su aplinkosauga, veiksmų arba neveikimo užginčijimo.

(d) 4 dalyje nurodytas priemonės, kurių imamasi siekiant užtikrinti, kad:

(i) būtų užtikrintos atitinkamos ir veiksmingos teisinės gynybos priemonės pagal 1, 2, ir 3 dalyse nurodytas procedūras;

(ii) tokios procedūros atitinka kitus šios dalies reikalavimus;

(e) 5 dalyje nurodytas priemonės, kurių imamasi siekiant užtikrinti, kad visuomenei suteikiama informacija apie teisę į administracinę ir teisinę peržiūros procedūrą.

(a) Asmenų teisę gauti valstybės bei vietos savivaldos institucijų turimą ar jai skirtą informaciją yra reglamentuojama tiek bendrais, tiek specialiais (būtent aplinkos sritį reglamentuojančiais) skirtais teisės aktais.

Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatyme įtvirtintas bendras principas, kad valstybės bei vietos savivaldos institucijos ir įstaigos privalo teikti asmenims jų turimą informaciją (Įstatymo 3 straipsnio 1 dalis).

Informacijos apie aplinką suteikimo procedūra, asmenų teisės ir pareigos yra įtvirtintos poįstatyminiuose teisės aktuose.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nuostatomis asmenų prašymus (tarp jų ir prašymus suteikti informaciją apie aplinką) viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 patvirtintas Asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo viešojo administravimo institucijose, įstaigose ir kituose viešojo administravimo subjektuose taisyklės (toliau – Taisyklės). Šių taisyklių 44 punktą numato, kad bet kuris asmuo, nesutinkantis su institucijos atsakymu į jo prašymą, arba tuo atveju, jeigu per nustatytą prašymo

nagrinėjimo terminą atsakymas asmeniui neišsiųstas, turi teisę paduoti skundą Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo trečiojo skirsnio "Administracinė procedūra" nustatyta tvarka, Lietuvos Respublikos administracinių ginčų komisijų įstatymo nustatyta tvarka Administracinių ginčų komisijai, Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Administraciniam teismui. Dėl valstybės tarnautojų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje asmuo turi teisę pateikti skundą Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriui Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo nustatyta tvarka.

Analogiškos nuostatos yra įtvirtintos ir specialiaame, aplinkos sektoriui skirtame teisės akte – Informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 22 d. nutarimu Nr. 1175 (toliau Tvarkos aprašas). Tvarkos apraše taip pat įtvirtinti reikalavimai teikiamos informacijos turiniui bei informacijos teikimo procedūra bei asmenų teisės šioje procedūroje. Pagal Tvarkos aprašo 15 punktą asmuo, jeigu, jo nuomone, pateikta informacija klaidinga ar neišsami, taip pat jeigu jis atsakymo negavo per Tvarkos aprašo nustatytą terminą, turi teisę pagal Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymą skusti informacijos nepateikimą, neišsamios informacijos pateikimą arba atsisakymą pateikti informaciją Administracinių ginčų komisijai.

Administracinių ginčų komisijos sprendimas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka gali būti skundžiamas Administraciniam teismui.

Atkreiptinas dėmesys, kad vadovaujantis Tvarkos aprašo nuostatomis asmuo turi teisę kreiptis, visų pirma, į Administracinių ginčų komisiją, o tik nesutikdamas su pastarosios sprendimu – į teismą. Toks teisinis reguliavimas yra nustatytas siekiant užtikrinti, kad asmuo turėtų teisę įstatymų nustatyta tvarka pasinaudoti skubia, nemokama ir nebrangia pakartotinio nagrinėjimo procedūra, kurią atlieka nepriklausoma ir nešališka ne teismo institucija. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos administracinių ginčų komisijų įstatymo 13 straipsnį administracinių ginčų komisijai paduoti skundai (prašymai) turi būti išnagrinėti ir sprendimai dėl jų priimti ne vėliau kaip per 14 dienų nuo jų gavimo, paduodant skundą administracinių ginčų komisijai nėra mokami jokie mokesčiai (įskaitant žyminį mokesčių ir kt.), administracinių ginčų komisijų sprendimai yra motyvuoti. Administracinių ginčų komisijos sprendimas išsiunčiamas vykdyti kitą dieną po priėmimo. Viešojo administravimo subjektas privalo sprendimą įvykdyti per jame nurodytą laiką, o jeigu laikas nenurodytas, - per 20 dienų nuo sprendimo gavimo dienos. Asmuo, nesutikdamas su administracinių ginčų komisijos sprendimu turi teisę jį apskusti teismui (Įstatymo 18 straipsnis).

Pažymėtina, kad vadovaujantis Administracinių ginčų komisijų įstatymo 15 straipsnio 1 dalimi, įsiteisėję administracinių ginčų komisijų sprendimai yra privalomi subjektams, kurių sprendimai yra apskundžiami. Analogiškos nuostatos įtvirtintos ir Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 14 straipsnio 1 dalyje numatant, kad įsiteisėjęs teismo sprendimas, nutarimas ir nutartis yra privalomi visoms valstybės institucijoms, pareigūnams ir tarnautojams, įmonėms, įstaigoms, organizacijoms, kitiems fiziniams bei juridiniams asmenims ir turi būti vykdomas visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Teismo sprendimas yra surašomas raštu ir turi būti motyvuotas.

(b) Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 5 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad kiekvienas suinteresuotas subjektas turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas, o nurodyto įstatymo 56 straipsnis numato, kad įstatymų nustatytais atvejais prokuroras, administravimo subjektai, valstybės institucijos, įstaigos, organizacijos, tarnybos ar fiziniai asmenys gali kreiptis į teismą su pareiškimu, kad būtų apgintas viešasis interesas arba apgintos valstybės, savivaldybės ir asmenų teisės bei įstatymų saugomi interesai.

(c) Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 5 straipsnyje numatyta, kad kiekvienas suinteresuotas asmuo turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas, o šio kodekso 49 str. 1 dalyje numatyta, kad įstatymų numatytais atvejais prokuroras, valstybės ir savivaldybių institucijos bei kiti asmenys gali pareikšti

ieškinį viešajam interesui ginti.

(d) Taigi tiek fiziniai, tiek juridiniai asmenys (tarp jų ir visuomeninės organizacijos) turi teisę kreiptis į teismą dėl jų įstatymų saugomų interesų gynimo arba gindami viešąjį interesą su aplinka susijusiais klausimais (pvz. dėl valstybės ir vietos savivaldos institucijų priimtų sprendimų, veiksmų, neveikimo ir kt.). Šiuo aspektu paminėti ir susiformavusi teismų praktika dėl bendruomenių teisės kreiptis į teismus ginant viešąjį interesą aplinkos srityje pagal Orhuso konvenciją. Štai Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2006 m. spalio 24 d. nutartyje konstatavo, jog Lietuvos Respublika 2001 m. spalio 31 d. ratifikavo Orhuso konvenciją, kurios 9 straipsnio 2 dalyje reglamentuota visuomeninių organizacijų teisė kreiptis į teismus ginant viešąjį interesą aplinkosaugos srityje. Todėl visuomeninės organizacijos, padedančios spręsti aplinkosaugos problemas ir veikiančios pagal nacionalinių teisės aktų reikalavimus, turi teisę, vadovaujantis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 56 straipsnio 1 dalimi, kreiptis į administracinį teismą ginant viešąjį interesą aplinkosaugos srityje. Taigi, atsižvelgiant į šį teismo sprendimą, bei įvertinus aukščiau paminėtas LR ABTĮ bei LR CPK nuostatas, darytina išvada, kad Lietuvoje teisės aktai užtikrina galimybę asociacijoms, taip pat kitiems asmenims kreiptis į teismus aplinkos klausimais ir taip yra įgyvendinamos atitinkamos Orhuso konvencijos nuostatos.

(e) Kaip jau minėta, tiek teisės aktuose, reglamentuojančiuose asmenų teisę gauti informaciją apie aplinką yra įtvirtinta, jog asmenys, manantys, kad jų prašymas suteikti informaciją apie aplinką nebuvo išnagrinėtas, arba išnagrinėtas netinkamai, turi teisę kreiptis į administracinių ginčų komisiją arba teismą.

Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo bei Civilinio proceso kodekso nuostatuose numatyta galimybė visiems asmenims kreiptis į teismą dėl valstybės ar savivaldos institucijų, taip pat kitų asmenų priimtų sprendimų, veiksmų ar neveikimo.

Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 7 straipsnio 2 dalį, Lietuvos Respublikoje galioja tik paskelbti įstatymai. Šią Konstitucijos nuostatą įgyvendina Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų skelbimo ir įsigaliojimo tvarkos įstatymas. Pagal pastarojo teisės akto nuostatas Lietuvos Respublikoje galioja tik šio įstatymo nustatyta tvarka oficialiai („Valstybės žiniuose“, visuomenės informavimo priemonėse, institucijų oficialiuose tinklapiuose) paskelbti teisės aktai, taip užtikrinama, kad teisės subjektai žinotų, koks yra atitinkamas teisės aktas, galėtų susipažinti su visu teisės aktu ir jį vykdyti. Tokiu būdu visuomenei yra suteikiama informacija apie teisę į administracinę bei teisinę peržiūros procedūrą.

Papildomai pažymėtina, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnio 2 dalimi, individualiame administraciniame akte privalu nurodyti jo apskundimo tvarką. Apskundimo tvarka taip pat privalomai nurodoma ir administracinių ginčų komisijų bei teismų sprendimuose. (LR ABTĮ 87 str., LR CPK 270 str.).

Įvardinkite kliūtis, su kuriomis susiduriama įgyvendinant bet kurią minėtą šio straipsnio dalį.

Pateikite kitą informaciją apie praktinį 9 straipsnio nuostatų pritaikymą.

Esant galimybei, pateikite su šiais klausimais susijusius interneto tinklalapių adresus:

6bis straipsnis ir I bis Priedas

Aprašykite teisės aktus, reguliavimo ir kitas priemones, reglamentuojančias 6 bis straipsnio nuostatas, kurios įgyvendina visuomenės dalyvavimą priimant sprendimus dėl apgalvoto genetiškai modifikuotų organizmų išleidimo į aplinką ir patekimo į rinką. Konkrečiai aprašykite:

(a) 6 bis straipsnio 1 dalyje minimas nuostatas, kurių imamasi siekiant užtikrinti, kad:

(i) I bis priedo 1 dalis, kiekviena Šalis savo reguliavimo sistemoje nustato veiksmingo informavimo ir visuomenės dalyvavimo tvarką priimant sprendimus pagal 6 *bis* straipsnio nuostatas;

(ii) I bis priedo 2 dalis, savo reguliavimo sistemoje Šalis prireikus gali nustatyti išimtis šiame priede nustatytiems visuomenės dalyvavimo procedūroms;

(iii) I bis priedo 3 dalis, kiekviena Šalis tinkamai, laiku ir veiksmingai, laikydamosi savo nacionalinės biosaugos sistemos, pateikia visuomenei pranešimo, parengto siekiant gauti leidimą dėl genetiškai modifikuoto organizmo (GMO) apgalvoto išleidimo į aplinką arba tiekimo rinkai jos teritorijoje, santrauką, taip pat vertinimo ataskaitą, jei ji yra;

(iv) I bis priedo 4 dalis, šalys jokių atveju nelaiko konfidencialia informacijos, išvardintos šioje dalyje;

(v) I bis priedo 5 dalis, kiekviena Šalis užtikrina, kad sprendimai būtų priimami skaidriai, ir suteikia visuomenei galimybę susipažinti su atitinkama procedūrine informacija. Ši informacija, pavyzdžiui, galėtų būti:

a. apie galimų sprendimų pobūdį;

b. apie valstybės instituciją, atsakingą už sprendimo priėmimą;

c. apie visuomenės dalyvavimo tvarką, nustatytą pagal 1 punktą;

d. nuoroda į valstybės instituciją, iš kurios galima gauti reikiamą informaciją;

e. nuoroda į valstybės instituciją, kuriai gali būti teikiamos pastabos, ir jų perdavimo terminai.

(vi) I bis priedo 6 dalis, pagal 1 punktą priimtos nuostatos leidžia visuomenei bet kuriuo tinkamu būdu teikti pastabas, informaciją, analizę arba nuomones, kurios, jos manymu, yra susijusios su siūlomu apgalvotu išleidimu, įskaitant tiekimą rinkai;

(vii) I bis priedo 7 dalis, Kiekviena Šalis stengiasi užtikrinti, kad, priimant sprendimus dėl to, ar išduoti leidimą dėl apgalvoto GMO išleidimo į aplinką, įskaitant leidimą dėl tiekimo rinkai, būtų tinkamai atsižvelgta į visuomenės dalyvavimo pagal 1 punktą rezultatus;

(viii) I bis priedo 8 dalis, šalys užtikrina, kad, valstybės institucijai priėmus sprendimą vadovaujantis šio priedo nuostatomis, to sprendimo tekstas būtų viešai prieinamas, kartu nurodant priežastis ir motyvus, kuriais jis yra grindžiamas;

(b) Vadovaujantis 6 bis straipsnio 2 punktu, kaip laikomasi reikalavimų, kuriuos Šalys nustato pagal šio straipsnio 1 dalies nuostatas, turėtų papildyti ir abipusiškai remti jų nacionalinės biosaugos sistemos nuostatas, atitinkančias Kartachenos biosaugos protokolo tikslus.

2001 m. birželio 12 d. Lietuvos Respublikos genetiškai modifikuotų organizmų įstatymas Nr. IX-375 (Žin., 2001, Nr. 56-1976; 2003, 34-1419; 2006, 77-2967);

2001 m. gruodžio 18 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas Nr. 602 „Dėl genetiškai modifikuotų organizmų valdymo priežiūros komiteto sudarymo ir jo nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2001, Nr. 111-4053; 2010, Nr. 52-2580);

2003 m. birželio 11 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas Nr. 299 „Dėl visuomenės informavimo ir dalyvavimo išduodant leidimus genetiškai modifikuotų organizmų naudojimui tvarkos patvirtinimo“ (Žin. 2003, 62-2832; 2006, 4-127);

2004 m. spalio 18 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas „Dėl genetiškai modifikuotų organizmų duomenų bazės tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 157-5735);

2004 m. balandžio 29 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas Nr. D1-225 Dėl genetiškai modifikuotų organizmų apgalvoto išleidimo į aplinką, pateikimo į rinką tvarkos aprašo patvirtinimo (Žin., 2004, 71-2487; 2006, Nr. 124-4710);

Informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 22 d. nutarimu Nr. 1175 (Žin., 1999, Nr. 90-2660; 2005, Nr. 26-831, 2010, Nr. 19-864).

(a) (i) Genetiškai modifikuotų organizmų valstybinį valdymą Lietuvoje reglamentuoja Genetiškai modifikuotų organizmų (GMO) įstatymas (Žin., 2001, Nr. 56-1976; 2003, 34-1419; 2006, 77-2967). Šio įstatymo 12 straipsnis nustato, kad teisės aktų nustatyta tvarka visuomenė turi teisę dalyvauti priimant sprendimus dėl genetiškai modifikuotų organizmų ir genetiškai modifikuotų produktų naudojimo ir gauti apie tai informaciją. Veiklos, kurios metu naudojami genetiškai modifikuoti organizmai, valstybinį valdymą Lietuvoje vykdo Aplinkos ministerija. Visi GMO srityje teisės aktų projektai, gautos paraiškos dėl GMO naudojimo yra svarstomi GMO valdymo priežiūros komitete, kuris susideda iš suinteresuotų valstybės institucijų ir visuomeninių organizacijų atstovų, vyksta diskusijos, atsižvelgiama į jų nuomonę. GMO valdymo priežiūros komitetas patvirtintas Aplinkos ministro 2001 m. gruodžio 18 d. įsakymu Nr. 602.

(ii) Vadovaujantis 2001 m. birželio 12 d. Lietuvos Respublikos genetiškai modifikuotų organizmų įstatymu Nr. IX-375 (Žin., 2001, Nr. 56-1976; 2003, 34-1419; 2006, 77-2967), Orhuso konvencija, Tarybos Direktyva 2001/18/EB, Tarybos Direktyva 2009/41/EB parengta Visuomenės informavimo ir dalyvavimo išduodant leidimus genetiškai modifikuotų organizmų ar genetiškai modifikuotų produktų naudojimui tvarka. Ši Tvarka 2003 m. patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. įsakymu Nr. 299. Tvarka reglamentuoja visuomenės informavimą ir dalyvavimą išduodant leidimus genetiškai modifikuotų produktų naudojimui.

Tvarka taikoma visuomenės informavimo bei dalyvavimo išduodant leidimus ir sutikimus ribotai naudoti GMM/ GMO, apgalvotai išleisti į aplinką ar teikti į rinką GMO, kaip produktus ar kaip esančius kituose produktuose.

Informacijos apie genetiškai modifikuotų organizmų ir jų produktų naudojimą Lietuvoje kaupimą, tvarkymą ir prieinamumą visuomenei per Genetiškai modifikuotų organizmų duomenų bazę (<http://gmo.am.lt>) organizuoja Aplinkos ministerija, nepažeisdama informacijos konfidencialumo ir intelektinės nuosavybės teisių.

Visuomenė turi teisę gauti viešąją informaciją apie GMO ir GMP naudojimą pagal paklausimus, nurodant, kokios informacijos prašoma, paklausėjo vardą, pavardę (organizaciją), adresą, telefoną, jei ji nebuvo pateikta kita forma. Neteikiama, jeigu informacijos paskelbimas pažeistų jos konfidencialumą ir intelektinės nuosavybės teises.

Pranešėjas organizuoja visuomenės informavimą ir dalyvavimą priimant sprendimus dėl genetiškai modifikuotų organizmų ar jų produktų naudojimo. Per 10 dienų nuo paraiškos ir/ar pranešimo pateikimo Aplinkos ministerijai pranešėjas turi paskelbti apie ketinimą naudoti GMO ar GMP visuomenės informavimo priemonėse.

Apie ketinimą naudoti genetiškai modifikuotus organizmus ar jų produktus pagal šios Tvarkos 9 punktą pranešėjas visuomenės susitelkimo vietose (pvz., savivaldybės skelbimų lentoje), respublikinėje bei miesto (-ų) ar rajono (-ų), kuriame (-iuose) planuojama naudoti genetiškai modifikuotus organizmus ar jų produktus (apgalvoto išleidimo į aplinką atveju), spaudoje, per radiją arba televiziją pateikia informaciją:

- apie ketinimą apgalvotai išleisti į aplinką naujoje vietoje GMO;- apie ketinimą GMO ar GMP teikti į rinką, jei neketinama jų naudoti mokslo tikslams ir jei anksčiau apie tai nebuvo skelbta informacija;
- apie nelaimingo atsitikimo atveju taikytinas saugumo priemonės ribotai naudojant GMO ar GMM 2-4 klases, jei galimas neigiamas poveikis aplinkai ir/ar žmonių sveikatai;
- kur, kada, kam ir kaip bus galima teikti motyvuotus pasiūlymus ar pastabas dėl ketinimo naudoti GMO ar GMP.

Jeigu pranešimo nagrinėjimo metu gaunama naujos informacijos apie aplinkai, žemės ūkiui, žmonių ar gyvūnų sveikatai keliamą riziką, dėl kurios galėtų kilti neigiamų padarinių, apie tai informuojama visuomenė pagal šią Tvarką.

Visuomenė turi teisę:

- per 30 dienų nuo informacijos apie ketinimą naudoti GMO ar GMP paskelbimo visuomenės informavimo priemonėse dienos teikti Aplinkos ministerijai motyvuotus pasiūlymus ar pastabas. Aplinkos ministerija juos turi registruoti pagal 1 priede nustatytą formą ir atsižvelgti į visuomenės motyvuotus pasiūlymus bei pastabas;

- per 30 dienų nuo pranešimo sutikimui pateikti GMO į rinką gauti ir kitų dokumentų santraukos (dokumentų santrauka) bei įvertinimo ataskaitos viešo paskelbimo dienos, teikti Europos Komisijai savo pastabas;

- per 20 dienų nuo informacijos paskelbimo Gentiškai modifikuotų organizmų duomenų bazėje apie kitose valstybėse Europos Sąjungos narėse gautus pranešimus dėl GMO apgalvoto išleidimo į aplinką ir pateikimo į rinką, teikti Aplinkos ministerijai savo pastabas.

Visuomenė, teikdama motyvuotus pasiūlymus ar pastabas dėl ketinimo naudoti genetiškai modifikuotus organizmus ir jų produktus bei pastabas dėl pirminės išvados, privalo nurodyti paklausėjo vardą, pavardę (organizacijos pavadinimą), adresą, telefoną ir datą.

Aplinkos ministerija, išnagrinėjusi visuomenės motyvuotus pastabas ir priėmusi sprendimą dėl GMO/GMP apgalvoto išleidimo į aplinką ir/ar pateikimo į rinką, informuoja pranešėją ir paskelbia Genetiškai modifikuotų organizmų duomenų bazėje, kai:

- atitinkami genetiškai modifikuoti organizmai ar jų produktai gali būti apgalvotai išleisti į aplinką ir kokiomis sąlygomis ar pateikti į rinką;

- atitinkami genetiškai modifikuoti organizmai ar jų produktai negali būti išleisti į aplinką ir kokiomis sąlygomis ar pateikti į rinką.

Jeigu po to, kai Aplinkos ministerija priėmė sprendimą dėl GMO ar GMP apgalvoto išleidimo į aplinką, atsiranda nenumatytų pasikeitimų, dėl kurių galėtų kilti neigiamų padarinių, susijusių su aplinkai, žemės ūkiui, žmonių ar gyvūnų sveikatai keliamo rizika, Aplinkos ministerija įvertina tokią informaciją ir informuoja visuomenę.

(iii) Pranešėjas, gavęs iš Aplinkos ministerijos sprendimą dėl GMO ar GMP apgalvoto išleidimo į aplinką ar riboto naudojimo (2, 3, 4 klasei), per 10 dienų turi apie tai informuoti visuomenę, paskelbdamas to rajono, kuriame bus vykdoma veikla, visuomenės informavimo priemonėse trumpą informaciją apie Aplinkos ministerijos sprendimą genetiškai modifikuoto organizmo ar jo produkto naudojimo leistinumo klausimu.

(iv) Pagal 2004 m. balandžio 29 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-225 patvirtintą Dėl genetiškai modifikuotų organizmų apgalvoto išleidimo į aplinką, pateikimo į rinką tvarkos aprašą (Žin., 2004, 71-2487; 2006, Nr. 124-4710) pateiktame pranešime pranešėjas gali nurodyti informaciją, kurios atskleidimas galėtų pakenkti jo konkurencingumui, dėl ko ji turėtų būti laikoma konfidencialia. Tokiu atveju pranešėjas privalo pateikti Aplinkos ministerijai tokį konfidencialumą pagrindžiančius dokumentus, kuriuos būtų įmanoma patikrinti.

Konfidencialia negali būti laikoma informacija:

- bendras genetiškai modifikuoto (-ų) organizmo (-ų) ar jo (-ų) produkto (-ų) aprašas, pranešėjo vardas (pavadinimas) ir adresas, išleidimo į aplinką tikslas, vieta ir tikslinė paskirtis;

- genetiškai modifikuoto (-ų) organizmo (-ų) ar jo (-ų) produkto (-ų) stebėsenos ir reagavimo į kritines situacijas metodai ir planai;

- rizikos aplinkai vertinimas;

- informacija, pateikta paraiškoje.

Aplinkos ministerija, pasikonsultavusi su pranešėju, nusprendžia, kuri informacija bus laikoma konfidencialia, ir apie savo sprendimą raštu praneša pranešėjui.

Aplinkos ministerija neatskleidžia trečiosioms šalims jokios pagal šią Tvarką gautuose pranešimuose esančios ar pasikeistos konfidencialios informacijos ir gina su gautais duomenimis susijusias intelektinės nuosavybės teises.

Jei pranešėjas, nesvarbu dėl kokios priežasties, atsiima pranešimą, Aplinkos ministerija, Suinteresuotos valstybės institucijos, Priežiūros komitetas ir Ekspertų komitetas, kuriems pagal kompetenciją buvo pateikti pranešimai su konfidencialia informacija, privalo saugoti pateiktos informacijos

konfidencialumą.

(v) Pagal Informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarkos aprašą (toliau – Tvarkos aprašas), patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 22 d. nutarimu Nr. 1175 (Žin., 1999, Nr. 90-2660; 2005, Nr. 26-831, 2010, Nr. 19-864), visuomenei turi būti sudarytos sąlygos susipažinti su priimtomis informacijos teikimo procedūromis. Tvarkos aprašo 21 punkte nurodoma, kad institucijos pagal kompetenciją turi rengti ir skleisti visuomenei informaciją, nurodytą Tvarkos aprašo 22 punkte, ir padėti visuomenei susipažinti su šia informacija. Jos užtikrina, kad visuomenei būtų atitinkamai pranešta apie Tvarkos aprašu jai suteikiamas teises ir su tuo susijusią reikiamą informaciją ir patarimus. Institucijos deda reikiamas pastangas, kad jų turima arba joms skirta informacija apie aplinką būtų lengvai prieinama visuomenei per viešąsias telekomunikacijų priemones (internetu tinklalapius, elektronines duomenų bazines) arba būtų laikoma tokia forma arba tokiu formatu, kai informaciją galima iš karto atkurti arba gauti kompiuterinių telekomunikacijų arba kitomis elektroninėmis priemonėmis.

(vi) Pagal 2003 m. birželio 11 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymo Nr. 299 „Dėl visuomenės informavimo ir dalyvavimo išduodant leidimus genetiškai modifikuotų organizmų naudojimui tvarkos patvirtinimo“ (Žin. 2003, 62-2832; 2006, 4-127) 14 punktą visuomenė turi teisę:

- per 30 dienų nuo informacijos apie ketinimą naudoti GMO ar GMP paskelbimo visuomenės informavimo priemonėse dienos teikti Aplinkos ministerijai motyvuotus pasiūlymus ar pastabas. Aplinkos ministerija juos turi registruoti pagal 1 priede nustatytą formą ir atsižvelgti į visuomenės motyvuotus pasiūlymus bei pastabas;
- per 30 dienų nuo pranešimo sutikimui pateikti GMO į rinką gauti ir kitų dokumentų santraukos (dokumentų santrauka) bei įvertinimo ataskaitos viešo paskelbimo dienos, teikti Europos Komisijai savo pastabas;
- per 20 dienų nuo informacijos paskelbimo Genetiškai modifikuotų organizmų duomenų bazėje apie kitose valstybėse Europos Sąjungos narėse gautus pranešimus dėl GMO apgalvoto išleidimo į aplinką ir pateikimo į rinką, teikti Aplinkos ministerijai savo pastabas.

(vii) Pagal 2003 m. birželio 11 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymo Nr. 299 „Dėl visuomenės informavimo ir dalyvavimo išduodant leidimus genetiškai modifikuotų organizmų naudojimui tvarkos patvirtinimo“ (Žin. 2003, 62-2832; 2006, 4-127) 16 ir 17 punktus Aplinkos ministerija turi atsižvelgti į gautus visuomenės pasiūlymus ir pastabas, prieš priimant sprendimą dėl GMO/GMP apgalvoto išleidimo į aplinką ir/ar pateikimo į rinką.

(viii) Visuomenė turi teisę gauti viešai skelbiamą informaciją apie GMO ir GMP naudojimą pagal paklausimus. Ji neteikiama, jeigu informacijos paskelbimas pažeistų konfidencialumą ir intelektinės nuosavybės teises. Pagal galiojančius nacionalinius teisės aktus visuomenės informavimą dėl GMO ar jų produktų naudojimo per šalies masines informavimo priemones organizuoja pranešėjas. Visuomenės informavimo ir dalyvavimo išduodant leidimus genetiškai modifikuotų organizmų ar genetiškai modifikuotų produktų naudojimui tvarkos 4 punktas nustato, kad „...informacijos apie GMO ir GMP naudojimą, kaupimą ir prieinamumą visuomenei per registrą ir internetinę duomenų bazę organizuoja Aplinkos ministerija, nepažeisdama informacijos konfidencialumo ir intelektinės nuosavybės teisių“.

Genetiškai modifikuotų organizmų duomenų bazės tvarkos aprašas patvirtintas 2004 m. aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-542 „Dėl genetiškai modifikuotų organizmų duomenų bazės tvarkos aprašo patvirtinimo“. Šioje duomenų bazėje kaupiami ir plačiai visuomenei prieinamoje dalyje pateikiama tokia informacija: ES teisiniai aktai ir tarptautinės sutartys; Lietuvos Respublikos teisės aktai; gautos paraiškos ir pranešimai dėl GMO išleidimo į aplinką, pateikimo į rinką ar riboto naudojimo; išduoti leidimai dėl GMO išleidimo į aplinką ar GMM riboto naudojimo bei sutikimai dėl GMO pateikimo į rinką; kita susijusi informacija. Minėta nacionalinė GMO duomenų bazė (internetinis adresas: <http://gmo.am.lt>) yra svarbi užtikrinant valstybės institucijų veiklos skaidrumą, užtikrina plačiosios

visuomenės informavimą ir dalyvavimą. Yra parengta rubrika visuomenei - tiesiogiai gali pareikšti savo nuomonę.

(b) 2006-2010 m. vyko JTAP/PAF projektas Nr. GFL/2328-2716-4935 „Parama įgyvendinant Biosaugos sistemą (NBS) Lietuvoje“. Minėto projekto lėšomis buvo organizuoti seminarai ekspertams (pvz., GMO rizikos aplinkai vertinimas), konferencijos, mokymai nacionaliniu mastu specialistams (pvz., VMVT inspektoriams), išleisti leidiniai (pvz., Modernios biotechnologijos saugaus naudojimo reglamentavimas ir administravimas įgyvendinant biosaugos sistemą Lietuvoje), projekto konsultantai ir mokslininkai ne kartą dalyvavo laidose radijuje, TV, kitose žiniasklaidos priemonėse dėl GMO saugaus naudojimo, GMO poveikio aplinkai ir žmonių sveikatai. Vykdytos 2007-2010 m. sociologinės visuomenės nuomonės tyrimai.

Siekiant įgyvendinti Europos parlamento ir Tarybos teisės aktų (EB) Nr.1829/2003 ir Nr.1830/2003 nuostatas, kuriose nurodyti pagrindiniai reikalavimai GMO ar jų produktų saugiam naudojimui, 2003 m. įkurtas Molekulinės biologijos ir genetiškai modifikuotų organizmų tyrimų skyrius Nacionaliniame maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo institute (NMVRVI). Ši institucija vykdo GMO ar jų produktų teikimo į rinką, valstybinę saugos ir naudojimo laboratorinę kontrolę. Nacionalinėje veterinarijos laboratorijoje atliekami genetiškai modifikuotų visų maisto produktų, veterinarijos preparatų, pramoninių pašarų kokybiniai ir kiekybiniai genetinės modifikacijos nustatymo tyrimai.

Atliekami GM augalų rizikos biologinei įvairovei vertinimo tiriamieji darbai.

Įvardinkite kliūtis, su kuriomis susiduriama įgyvendinant bet kurią minėtą šio straipsnio dalį.

Vykdytos 2007-2010 m. sociologinės visuomenės nuomonės tyrimai atskleidė, kad visuomenei Lietuvoje dar stinga informacijos apie GMO saugų naudojimą, todėl ir žinios yra fragmentiškos. Pusė apklaustųjų nurodė, jog jie nepakankamai yra informuoti apie GMO ir GMP saugų naudojimą.

Pateikite kitą informaciją apie praktinį 6 bis straipsnio nuostatų pritaikymą.

Esant galimybei, pateikite su šiais klausimais susijusius interneto tinklalapių adresus:

<http://gmo.am.lt>